

KEHÄLLÄ

Nuorten sitoutumisen, toimijuuden ja merkityksen muodostuminen
kolmessa taideprojektissa.



Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Visamäki, Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä

Kevät, 2018

Virpi, Toivonen

Kulttuuri- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä
Visamäki

Tekijä	Virpi Toivonen	Vuosi 2018
Työn nimi	KEHÄLLÄ. Nuorten sitoutumisen, toimijuuden ja merkityksen muodostuminen kolmessa taideprojektissa.	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön lähtökohtana on tuottaa vastauksia ja ratkaisuehdotuksia taidetoiminnalla. Taiteella tekemisen tulisi olla sellaista, jota koulutuksen väliin putoaville nuorille on tuloksellista tarjota. Ammatillisena lähtökohdانا on nuorten työpajatyön kehittäminen, mutta myös laajemmin taidelähtöisen tekemisen lisääminen nuorisotyössä, kunnallisen palvelurakenteen uudistuessa.

Pause-festivaali edustaa opinnäytetyössä mallia, jossa nuorten toimijuuden muutos on mahdollistunut. Tunne nimeltä rakkaus -esitys on esimerkki teatteriprojektin yhteisöllisestä tekemisestä, jossa korostuu nuorten henkilökohtainen kasvu ja maunulalaisten paikallisen yhteenkuuluvuuden syntyminen. Ankkuli-projekti edustaa työttömien nuorten työpajatyössä taiteelle altistavaa taidetoimintaa. Ankkuli projektin nuorten mukaan, työpajatoiminta oli heitä sitouttavampaa toimintaa kuin opiskelu. Taiteella tekeminen edustaa työpajanuorille mielekästä tekemistä. Opinnäytetyössä kuuluu taustalla peavyläisen ja freireläisen toimintafilosofian ääni.

Opinnäytetyössä kuvataan portfoliomallisesti kolme taideprojektia, joissa on ollut mukana alle 28 -vuotiaita nuoria. Taustalla on kiinnostus sitoutumisen syntymisestä. Syklisessä kokemisen kehässä taideprojekteista esiin nousevat myös toimijuuden muuttuminen ja taiteella tekemisen merkitys. Lopputuloksena ovat esiin nousseet tekijät, jotka vaikuttavat nuorten sitoutumisen syntymiseen. Tärkeimmiksi toistuviksi tekijöiksi osoittautuu; ilmapiiri, eri-ikäiset ihmiset, hyväksytyksi tuleminen, aika ja itsestä oppiminen

Avainsanat Työttömät nuoret, taidelähtöisyys, sitoutuminen, toimijuus, taiteen merkitys.

Sivut 100 sivua, joista liitteitä 2 sivua

Degree Programme in Promoting Wellbeing Through Culture and Art Activities
Visamäki

Author	Virpi Toivonen	Year 2018
Subject	IN THE CIRCLE. The creation of commitment, agency and significance among youth during three different art projects.	

ABSTRACT

In the thesis the primary idea of this research is to provide answers and solutions through artistic activity. The kind of activity that would be beneficial for young adults without employment, training or education. The professional ground basis is to improve youth workshops but also on a large scale, to justify art-based activity in youth work, as the changes in the municipal service system are progressing.

The Pause-festival represents an example where the change of agency has been made possible. The performance called Tunne nimeltä rakkaus is an example of working as a group for a theatre project. In it, the personal growth of youth and the formation of a sense of community between the local people of Maunula stood out. For work with unemployed youth in workshops, the Ankkuli-project represent an activity that puts youth under the influence of arts. According to the youth involved in the art project in the workshop, working and creating through arts makes them more committed than studying, and arts represents something that they can enjoy doing. The theories of R. Vance Peavy and Paulo Freire have been an influence behind the text of the thesis.

The thesis describes three art projects that have involved young adults under the age of 28. It is constructed like a portfolio. The idea of commitment and how it can be constructed has been a main influence behind the thesis. The things that stand out from the art projects in the recurring circle of experiencing are change in agency and the significance of working through arts. The results are the factors that influence a young person's ability to commit. The most important recurring factors turn out to be: atmosphere, people of different ages, being accepted, time, and learning from one's self.

Keywords Unemployed youth, art-based activity, commitment, agency, significance of arts

Pages 100 pages including appendices 2 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TOIMINTATUTKIMUS.....	3
2.1	Toiminnallinen tutkimus portfoliomallissa	3
2.2	Lähtökohdat ja tavoitteet.....	4
2.3	Tutkimusmenetelmien valinta ja aineiston kuvaus	6
2.3.1	Kyselyn aineisto	6
2.3.2	Teemahaastattelujen aineisto.....	7
2.4	Tulosten analysointi	8
3	VAPAUTTAVAT TEORIAT	8
3.1	R. Vance Peavyn sosiodynaaminen ohjaaminen.....	9
3.2	Paulo Freiren Sorrettujen pedagogiikka	13
4	ANKKULI -TYÖPAJAPÄIVÄT	16
4.1	Työpajan nuorten ryhmä.....	18
4.2	Taiteelle altistava menetelmien kirjo..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
4.3	Aikajanaaalaus keskustelumenetelmänä.....	21
4.4	Nuorten antama palaute Ankkulista	23
5	PAUSE FESTIVAALI	25
5.1	Ydinryhmä ja taustatuki	26
5.2	Pausen draamatarinat ja taidelaboratorio.....	28
5.2.1	Ensimmäinen PAUSE-päivä.....	29
5.2.2	Toinen PAUSE-päivä	31
5.2.3	Kolmas PAUSE -päivä.....	33
5.3	Allan Owensin tapa toteuttaa prosessidraamaa.....	36
5.4	Get Together -tapaaminen.....	38
5.5	Nuoret aktivistit toimivat	39
6	TUNNE NIMELTÄ RAKKAUS -PROJEKTI	40
6.1	Kansallisteatterin yleisötyö Maunulan maisemat hankkeessa	41
6.2	Maunulaiset valloittavat Kansallisteatterin	42
6.3	Ammattilaisten kanssa	43
6.4	Kevään Rakkaus-projektin työpajat	45
6.5	Syksyn valmistavat harjoitukset.....	47
6.6	Vuorovaikutukselliset esitykset.....	50
6.7	Teatterigenrenä yhteisöteatteri.....	54
7	MIKÄ AUTTAA NUORIA SITOUTUMAAN?.....	56
7.1	Sitoutumiseen liittyvän kyselyn tulokset Ankkuli-projektissa.....	57
7.1.1	Omaa sitoutumista kuvaava arvo numerona 0-10.....	57
7.1.2	Keskeyttäminen ja loppuun suorittaminen määrällisesti	58
7.1.3	Keskeyttämisen syyt henkilökohtaisesti ja yleisesti	59
7.1.4	Henkilökohtaiset syyt loppuun suorittamisessa	60
7.1.5	Yleiset tekijät, jotka auttavat nuoria sitoutumisessa koulutukseen	60

7.1.6	Työpajalla nuoret sitoutuvat tekemiseen paremmin.....	61
7.2	Sitoutuminen Pause Festivaalissa	62
7.3	Sitoutuminen Tunne nimeltä rakkaus -projektissa	63
7.3.1	Mikä sitoutti teatteriprojektiin?.....	64
7.3.2	Mikä esti sitoutumista?	65
7.3.3	Erialaisten ihmisten merkitys	65
7.3.4	Eron jälkeen	66
8	MITEN NUORTEN TOIMIJUUS MUUTTUU?	66
8.1	Toimijuus Ankkuli -projektissa	67
8.2	Toimijuus Pause Festivaalissa	68
9	TAIDELÄHTÖISYYDEN MERKITYS	72
9.1	Taiteen merkitys Ankkuli -projektissa	73
9.2	Taiteen merkitys Pause-festivaalissa	75
9.3	Taiteen merkitys Tunne nimeltä rakkaus -projektissa	77
10	YHTEENVETONA SITOUTTAVAT TEKIJÄT TAIDeprojekTEISSA.....	79
11	OMAA POHDINTAA OPINNÄYTETYÖSTÄ	82
12	KEHITYSIDEOITA UUDISTUSTEN UHASSA JA VALOSSA.....	83
	LÄHTEET.....	88

Liitteet

- Liite 1 Tutkimuslupahakemus
- Liite 2 Kyselylomake Ankkuli-työpajojen nuorille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni muodostuu kokemisen ja oppimisen kehästä. Olen valinnut tutkittavaksi aihealueeksi taidelähtöiset projektit, joissa mukana on osallistujina, toimijoina ja tekijöinä myös alle 29 -vuotiaita nuoria. Kolme taidelähtöistä projektia ovat Ankkuli-työpajapäivät, Pause-festivaali ja teatteriesitys Tunne nimeltä rakkaus.

Lähtökohtana on yhteiskunnallinen haaste; miten nuoret saisivat suoritetua koulutuksensa loppuun, eivät putoaisi yksinäisyyteen koulutuksen keskeytymisen jälkeen, sekä miten maahanmuuttajanuoret ankkuroituisivat suomalaiseseen yhteiskuntaan. Minua kiinnostaa nuorten sitoutumisen syntyminen ja mikä merkitys taidelähtöisellä tekemisellä nuorten sitoutumisessa on. Teen työtä ohjaajana nuorten työpajalla Vantaan kaupungin Nuorisopalveluissa. Olen toiminut tehtävässäni 16 vuotta. Tarvitsen toimintaympäristön ja näköalan vaihtamista ymmärtääkseni paremmin sitoutumisen syntymistä ja taiteen merkitystä yhteisöllisessä toiminnassa.

Taideprojektit olen valinnut tutkittavaksi niiden tarjoamien erilaisten näkökulmien ja esiin nousseiden teemojen vuoksi. Olen ottanut tässä työssä kolme roolia ja näkökulmaa; ohjaaja, havainnoija ja näyttelijä. Teemat joita toteutuneissa projekteissa tarkastelen ovat sitoutuminen, toimijuus ja taiteen merkitys. Teemat ovat nousseet esiin ja valikoituneet kolmen taideprojektin kokemisen kautta reflektiivisessä kehässä ja ajassa etenevänä syklinä. Taide kiinnittää, antaa tilan, toimijuudessa tapahtuu eri asteisia muutoksia ja taiteen merkitys jää itseen tai ympäristöön synnyttäen uutta.

Taidelähtöisellä tekemisellä on nuorten kanssa tehtävässä työssä valtavasti mahdollisuuksia. Oman kokemukseni mukaan työpajatoiminnassa on nuoria vahvasti sitouttavia tekijöitä. Nostan esille niitä tekijöitä Ankkuli-projektissa toteuttamallani kyselytutkimuksella. Ankkuli -työpajojen toteutuksessa nuorten toimijuuden muutokset olivat kuitenkin vähäisiä ja halusin päästä näkemään toisenlaisia kokeilevia toimintatapoja Pause-festivaaliin.

Pause-festivaali on hyvä esimerkki nuorten toimijuuden muuttumisesta. Allan Owensin ohjaamassa prosessidraamassa teatteri tarjosi nuorille mahdollisuuden tarkastella elämäänsä liittyviä haastavia valintatilanteita draaman kautta. Hiipunut kiinnostukseni teatterin mahdollisuuksiin nuorisotyön menetelmänä heräsi jälleen.

Minulle tarjoutui mahdollisuus olla osallisena ainutlaatuisessa Kansallisteatterin alueellisen yleisöyhteistyön teatteriprojektissa Tunne nimeltä rakkaus. Tässä projektissa ymmärsin henkilökohtaisesti taiteen merkityksiä uudelleen ja tarkastelen sitä nuorten teatteriprojektiin osallistuneiden

kanssa. Projektin toimintatapa ja siihen liittyvät ilmiöt muistuttavat osallistavan yhteisöteatterin genreä. Projekti yhdisti isoa joukkoa eri-ikäisiä maunulaisia. Esityksen sisällä synnyttiin dialogisia foorumeja myös yleisön kanssa.

Aineistoni perustuu kokemuksiini ja havaintoihini ja on kuvaavaa kertomusta, mutta sen lisäksi aineistossa on yhden kyselyn ja kahden teema-haastattelun tuloksia ja esiin nousseita ilmiöitä. Mukana on myös monikanavaista aineistoa muistiinpanoista, valokuvista, sosiaalisen median keskusteluketjuista, sekä nuorten palautteista.

Tarkastelen projektien tuloksia kolmen teeman kautta; sitoutuminen, toimijuus ja taiteen merkitys. Näiden kolmen teeman käsittelyssä ja tulosten analyysissä ja yhteen sitomisessa hyödynnän ammatillista ja ajankohtaista tietoperustaa. Projekteissa esiin nousseita sitouttavia tekijöitä vertailen analyysini teemoittelussa keskenään. Tarkastelen taideprojektien ilmiöitä kahden teoreettisen viitekehyksen kautta. Teoreettiset viitekehykset ovat R.Vance Peavyn Sosiodynaaminen ohjaaminen ja Paulo Freiren Sorrettujen pedagogiikka. Avaan teorioita ja annan teoreetikkojen äänen kuulua omien esiin nousseiden havaintojeni ja haastattelujeni tulosten kanssa. Lisäksi haluan esitellä kaksi teatterigenreä lukijalle; yhteisöteatteri ja Allan Owensin prosessidraama.

Kaikkien taideprojektien osallistujaryhmien heterogeenisuus on kiinnostava lähtökohta. Pause-festivaalissa ja esityksessä Tunne nimeltä rakkaus korostuu myös eri sukupolvisuuden tuomat hyödyt. Kaikki projektit toteutuvat nonformaalin oppimisen ympäristöissä ja tarjoavat vaihtoehtoja ja vapauden mahdollisuuksia yhteisölliselle toiminnalle. Kaikissa projekteissa korostuu hyväksyvän ilmapiirin tärkeys. Taiteella tekemisen vaikutukset vaihtelevat taiteelle altistumisesta identiteetin vahvistumiseen ja elämäntilanteiden selkiytymiseen. Jollakin tavalla taide kaikissa projekteissa koskettaa ja mahdollistaa nuorille toisenlaisen syvällisemmän, ymmärrystä ja hyväksyntää lisäävän kohtaamisen ja kommunikaation tilan.

Tavoitteenani on ymmärtää enemmän sitoutumisen, toimijuuden ja taiteen merkityksellisyyden syntymistä nuorilla alle 29-vuotiailla toimijoilla. Kokonaisuus on portfoliomallinen. Kehittävällä työotteella pyrin rakentamaan sellaisen kokonaisuuden, joka palvelee myös murroksessa olevaa nuorten palvelujärjestelmää. Tuon näkyväksi nuoria sitouttavia tekijöitä nuorisotyön palveluihin maakuntamallin ja soteuudistuksen myötä tuomassa kunnan palveluiden muuttuvassa roolissa (Valtakunnallinen Työpa-jayhdisty 2017, 16).

Tulevissa muuttuvissa maakuntien palvelurakenteissa nuorille tulee tarjota monipuolisia vaihtoehtoja elämäntilanteittensa tueksi. Pelkkä koulu tai työpaikka ei nuorille yksin riitä, tarvitaan muutakin. Ylen Uutisissa (2015) väitöstutkija Rauno Perttula sanoo ”työ ja koulu ei pelasta ketään”. Taiteen hyvää tekevästä vaikutuksesta eri-ikäisille ihmisille on viime aikoina

kirjoitettu paljon. Taiteen hyvinvointia edistävät vaikutukset ovat kansainvälistenkin tutkimusten mukaan kiistattomat (ArstEqual 2016,1).

Työni on ollut myös taiteen kokemista. Tunnen suurta kunnioitusta ja kiittollisuutta taideprojekteissa tapaamiani ihmisiä kohtaan ja arvostan suuresti tätä saamaani taiteen kosketusta näissä prosesseissa.

”Taiteella on erityistä voimaa, koska se pystyy vaalimaan niitä hetkiä, joissa menneisyys syventää nykyisyyttä ja nykyhetki herättää henkiin tulevaisuuden.” (Dewey 2010, 29.)

2 TOIMINTATUTKIMUS

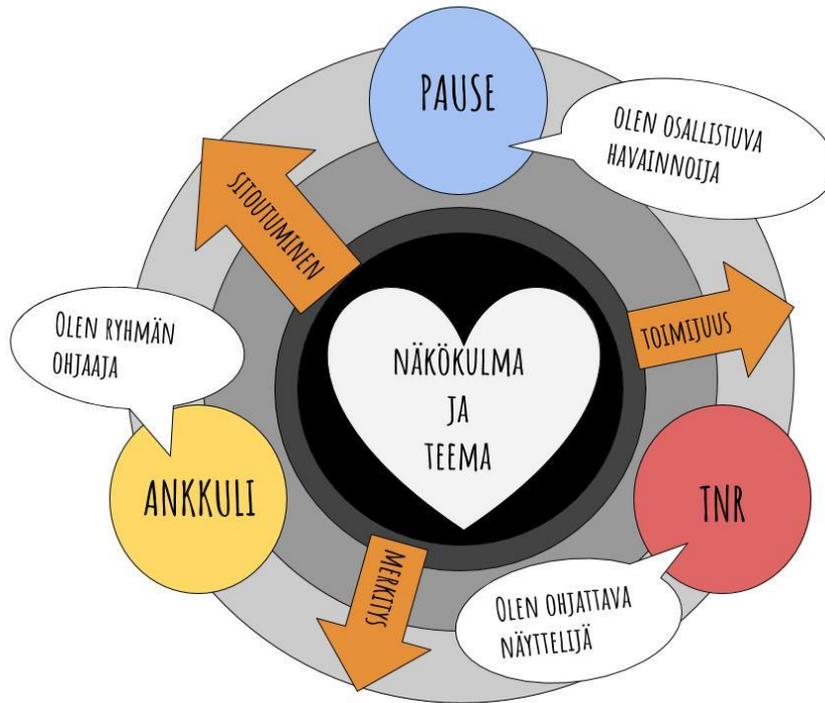
2.1 Toiminnallinen tutkimus portfoliomallissa

Opinnäytetyöni lähestyy toimintatutkimusta. Olen mukana yhteisössä, jota tutkin, teen aloitteita ja vaikutan kohdeyhteisössä. Työssäni näyttäytyy subjektiivinen ja arvosidonnainen lähestymistapa, joka toimintatutkimuksellekin on tyyppillistä. Toimintatutkimuksessa saavutan tietoa, joka on tulkinta tietystä tarjoutuneesta näkökulmasta. (Heikkinen 2010, 223.) Toimintatutkimus on myös lähellä kehittävää työntutkimusta, joka tässä työssäni on tavoitteena (Anttila 2006, 439). Portfoliomallisessa opinnäytetyössäni toteutan sen kolmessa taidelähtöisiin menetelmiin perustuvassa projektissa, joissa tarkastelen valitsemiani teemoja kolmen erilaisen roolin tuomasta näkökulmasta; ohjaus, osallistuva havainnoija, kokija tai taiteen tekijä (kuva 1.).

Olen kerännyt opinnäytetyössäni kolmesta taidelähtöisestä projektista kokonaisuuden, joka sopii HAMK:n opinnäytetyöoppaan (2016, 6) portfolio-opinnäytetyön kuvaukseen. Toteutan raporttini opinnäytetyöoppaassa olevan ohjeellisen portfoliomallin mukaisesti. Portfoliomalli mahdollistaa kolmen teeman käsittelyn; sitoutuminen, toimijuus ja taiteen merkitys kolmen taideprojektin kautta. Portfoliomalli antaa luvan myös subjektiiviselle kokemiselle ja tutkimiselle.

Teemojen tarkastelu kolmessa taideprojektissa mahdollistaa kolmesta näkökulmasta ymmärtämisen. Tämä moninäkökulmaisuus syventää ja laajentaa käsitystäni nuorten kanssa toteutettavan taidelähtöisen toiminnan kentistä ja mahdollisuuksista.

Tutkimukseni etenee syklisesti. Edellinen projekti nostaa esiin kriittisessä reflektiossa asioita ja uuden teeman, jota peilataan aikaisempaan kokemukseen ja näin pyritään parantamaan tuloksia. Tällainen tutkiminen on toimintatutkimuksen kaltaista. (Anttila 2006, 440-441.)



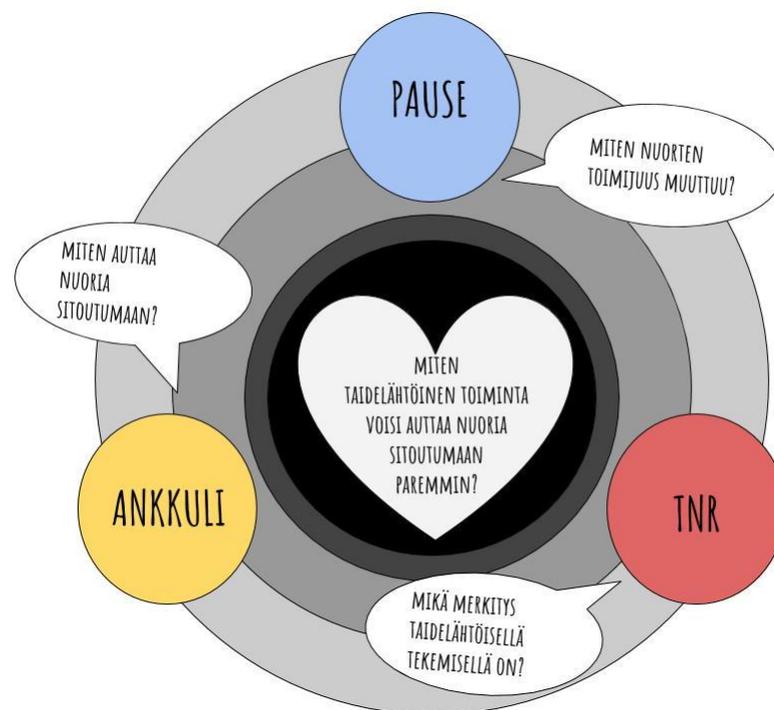
Kuva 1. Näkökulmat ja lähestyttävät teemat vaihtelevat ja nousevat pintaan kokemuksen ja oppimisen kehällä. Lyhenne TNR tarkoittaa Tunne nimeltä rakkaus -esitystä.

2.2 Lähtökohdat ja tavoitteet

Opinnäytetyön lähtökohdaksi on tuottaa taidetoiminnalla vastauksia ja ratkaisuehdotuksia nuorten sitoutumisen vaikeuteen. Sellaisella toiminnalla tarkoitan taiteella tekemistä, jollaista koulutuksen väliin putoavalle nuorelle olisi tarkoituksenmukaista tarjota. Henkilökohtaisena ammatillisena lähtökohdaksi on nuorten työpajatyön kehittäminen, mutta myös laajemmin taidelähtöisen tekemisen lisääminen nuorisotyössä, kun kunnallisen palvelurakenteen muutokset ja uudistukset tulevat vaikuttamaan myös nuorisotyön palveluihin. Tarkoitan näillä kunnan muuttuvaa roolia palveluiden tarjoajana uudessa maakuntamallissa, soteuudistuksessa ja ammatikoulureformin, sekä kuntoutuksen kokonaisuudistuksen tuomia vaikutuksia nuorisotyön palveluihin ja työpajatyöhön (Valtakunnallinen Työpajajayhdistys 2017, 16). Lähestyn teemoja nuorisotyön näkökulmasta. Opinnäytetyöni kohderyhmän valinta alle 29-vuotiaat nuoret pohjautuvat nuorisolakiin (nuorisolaki 2016/1285 § 3).

Tutkimuskysymykset kehittyivät syklisesti taideprojektien kokemuksellisen tiedon myötä (kuva 2.). Lähtökohdaksi tutkimiselle oli kysymykseni; **miten auttaa nuoria sitoutumaan?** Tällä kysymyksellä lähdin toteuttamaan nuorille ensimmäisessä taideprojektissa eli Ankkulissa avointa kyselyä. Kyselyn tuloksia reflektoin nuorten palautteeseen ja omiin havaintoihini taidelähtöisen ohjaukseni näkökulmasta. Koin, etten ollut Ankkulissa ensimmäisellä kysymyksellä löytänyt etsimääni vastausta tai perustelua taidelähtö-

sen tekemisen käytölle. Toisessa taideprojektissa Pause-festivaalissa ymmärsin näitä kahta projektia Ankkulia ja Pausea verratessani toimijuuden kehittymisen eron. Ankkulin nuorissa toimijuus oli kehittynyt heikosti verrattuna Pausen nuoriin. Halusin lisätä tutkimuskysymykseksi; **miten nuorten toimijuus muuttuu?** Kolmannessa projektissa teatteriesityksen Tunne nimeltä rakkaus valmistamisen yhteydessä korostui erityisesti teatterin merkitys nuorille. Valitsin kolmanneksi tutkimuskysymykseksi: **mikä merkitys taiteella ja taidelähtöisellä tekemisellä on?** Nämä kolme kysymystä ovat kuitenkin kokoprosessia eteenpäin johdattelevia alakysymyksiä kohti pääkysymystä; **miten taidelähtöinen toiminta voisi auttaa nuoria sitoutumaan paremmin?**



Kuva 2. Tutkimuskysymykset kehittyvät kokemuksen- ja oppimisen kehällä kolmen taideprojektin kautta.

Tutkimuskysymysten kehittämisessä näkyy toimintatutkimuksen syklisyys. Uusien kierroksien aikana pyritään paraneviin tuloksiin. Anttilan (2006, 440) mukaan nykyinen toimintatutkimus perustuu kriittisen teorian filosofiseen perinteeseen, jossa sen voima on yhteiskuntaa muuttava. Päämääräksi tässä asetetaan tasa-arvo, emansipaatio ja yksilöiden vapaa itsemääräämisoikeus. Näiden asioiden lisäksi tutkimuksessani korostuu valta. Sitä ja muita esiin nousseita ilmiöitä selittämään sopii hyvin kahden teorian viitekehys; R. Vance Peavyn Sosiodynaaminen ohjaus ja Paulo Freiren Sorrettujen pedagogiikka. Avaan näiden teorioiden pääkohtia opinnäytetyöni raportissa ja annan niiden keskustella aineistoni kanssa.

2.3 Tutkimusmenetelmien valinta ja aineiston kuvaus

Opinnäytetyöni on pääosin laadullista eli kvalitatiivisesti painottuvaa tutkimista, joukossa on myös kvantitatiivisia tuloksia, läsnäolomäärien muuttumista, prosenttimääriä keskeytymisistä, määrällisten asioiden prosentuaalista vertailua, sekä numeerinen asteikko sitoutumisesta.

Tutkimusmenetelmäni ovat kysely, haastattelut ja havainnointi. Kysely rakentuu pääosin avoimista kysymyksistä. Haastatteluja on kaksi ja luonteeltaan ne ovat teemahaastatteluja. Ensimmäinen haastattelu on yksilöhaastattelu ja toinen ryhmähaastattelu.

Havainnointi liittyy omaan subjektiiviseen kokemukseeni osallistumisesta. Olen osallistunut Pause-festivaaliin ja Tunne nimeltä rakkaus -projektiin osallistujana ja näyttelijänä. Havaintoihin liittyvää tietoa hyödynnän lähinnä portfoliomallisessa projektien kuvauksessa, subjektiivisessa ymmärryksessä ja näkökulmina tapahtuneeseen. Lisäksi kolmeen taideprojektiin liittyy runsaasti tiedotukseen, taltiointiin, keskusteluun ja dokumentointiin liittyvää materiaalia, joita hyödynnän aineistona jossain määrin projektien kuvaamisessa ja tulosten reflektoinnissa.

Tutkimusaineistoni koostuu 18 kyselyvastauksesta, kahdesta litteroidusta haastattelusta ja havaintojen taltioinneista; muistiinpanoina, päiväkirjamerkintöinä ja valokuvina. Osallistuin ja toimin jokaisessa projektissa mukana. Havainnoivaa ja taltioivaa materiaalia on paljon ja niiden käyttämiseen aineistona minulla on lupa vain osaan. Nuorten läsnäoloon liittyvää määrällistä aineistoa ja nuorten palautetta toiminnasta peilaan kyselyn ja haastattelujen tuloksiin.

Haastattelut tein vasta tapahtuman Pause-festivaalin ja esityksen Tunne nimeltä rakkaus koko toteutuman jälkeen. Kyselyn toteutin työpajan nuorille Ankkuli-projektissa työpajasarjan puolivälissä.

2.3.1 Kyselyn aineisto

Ankkuli -projektissa toteuttamani kysely oli pyrkimystä myös kvantitatiivisten tulosten esiin nostamiseksi. Kyselyn toteutin Viestintä- ja vuorovaikutuspajalla Ankkuli-työpäjäpäivän yhteydessä. Yksi kysymys oli numeerinen asteikko 1-10, muuten kysely oli avoimiin kysymyksiin perustuva lomake ja nuoret vastasivat siihen nimettöminä. Yksi nuori halusi kirjoittaa kyselyn vastaukset sähköpostilla minulle. Kyselyyn vastasi 18 nuorta ja vastauksena tuli 17 yksi sivuista käsinkirjoitettua lomaketta ja yksi sähköpostivastaus.

Määrällinen mittaaminen Ankkuli-projektissa tuntui luotettavammalta, koska tunsin olevani havainnoijana liian lähellä. Ohjaaminen työpajalla on päivätyötäni, kuusi tuntia vietän nuorten kanssa joka työpäivä. Kvantitatiiviset tulokset toimivat hyvin toiminnan perustelemisen ja vakuuttamisen kannalta (Hakala 2010, 19-20.) Sekä laadullista, että määrällistä analyysia

voidaan käyttää samassa tutkimuksessa selittämään eri tavoin samoja tutkimuskohteita.

Kyselylomakkeen avointen kysymysten etu oli se, että se antoi nuorille mahdollisuuden vastata mitä todella ajattelivat ja rakenteellisesti se tarjosi mahdollisuuden tunnistaa motivaatioon liittyviä seikkoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 196). Avointen kysymysten heikkous tuli myös esiin, kysymysten joukossa oli jonkin verran tyhjäksi jääneitä vastauksia. Otokseni on kyselyssä kohtalaisen pieni, 18 vastausta, joten en lähtenyt tekemää systemaattisesti tilastollisia kuvauksia tuloksista. Ainoastaan keskeytysprosentteja kuvaan ympyrädiagrammeilla. Käytin avoimien kysymysten vastausten analysointiin laadullisen tutkimuksen analysointitapaa teemoittelu (Valli 2010, 126).

Kaikki paikalla olleet nuoret antoivat suostumuksensa kyselyn aineiston käyttämiseen opinnäytetyössäni. Kyselyn jälkeen mukaan tuleville nuorille kerroin, että Ankkuli-työpajat liittyvät opinnäytetyöhöni. Esittelin tutkimukseni ja opinnäytetyöni Vantaan nuorisopalveluiden johtajalle Riikka Åstrandille henkilökohtaisessa tapaamisessa.

2.3.2 Teemahaastattelujen aineisto

Teemahaastattelut toteutin Lahdessa ja Helsingissä. Lahdessa haastattelin Pause -festivaalia koordinoivaa työpajaohjaajaa Laura Mellasta Lahden Uudelta työpajalta. Haastattelu toteutui työpajan tiloissa. Tunne Nimeltä Rakkaus -esityksen työryhmän neljälle nuorelle toteutin teemahaastattelun ryhmähaastatteluna Maunulatalon kirjaston tiloissa Helsingissä. Nuoret olivat 12-19 vuotiaita.

Hirsjärven (2007, 203) mukaan teemahaastatteluille tyypillistä on, että teema-alueet ja aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka järjestys ja muoto puuttuu. Esittelin Ankkuli-pajan kyselystä nousseita sitoutumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Kysyin Tunne nimeltä rakkaus -työryhmän nuorilta heidän sitoutumistaan numeerisella asteikolla 1-10, nuoret pohtivat omaa sitoutumista vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Nuoret puhuivat paljon teatteriprojektin ja teatterin merkityksestä heille henkilökohtaisesti. Mellaselta kysyin Pausen nuorten sitoutumiseen ja toimijuuteen vaikuttavista tekijöistä, kysyin osallistujia määriä, tapahtuman syntyä ja taidekäytön menetelmien arvoa ja sitä mikä merkitys Pausella ja taiteella siinä hänen mielestään oli.

Tunne Nimeltä Rakkaus -työryhmän alaikäisten nuorten vanhemmilta hain luvan tutkimushaastatteluun ja aineiston käyttöön. Molemmat haastattelut olivat luontevia keskustelumaisia tilanteita, joka sopii hyvin kvalitatiiviseen tutkimukseen (Hirsjärvi 2007, 202). Oma osallistumiseni kyseisiin projekteihin auttoi siihen, että haastattelut olivat avoimia ja syvällisiä vuorovaikutuksellisia pohdintoja.

Nauhoitin molemmat haastattelut ja litteroin ne kirjallisesti Word dokumenteiksi. Mellasen yksilöhaastattelun kesto oli 1 tunti ja 5 minuuttia ja litteroidun haastattelun pituus on 12 sivua. Tunne nimeltä Rakkaus -työryhmän nuorten ryhmähaastattelun kesto oli 1 tunti ja 15 minuuttia ja litteroidun haastattelun pituus oli 7 sivua. Nuorten haastattelusta jäi taltioitumatta osa keskustelusta, koska tallentimen muisti tuli epähuomiossa täyteen ja jouduin vaihtamaan tallenninta kesken haastattelua.

Kriittiseen tutkimusparadigmaan luettavassa toimintatutkimuksessa on kriittisellä reflektiivisyydellä keskeinen merkitys. Opinnäytetyössäni mukana olleet tarkastelivat kriittisesti tekemisiään. Reflektio henkisessä tarkoituksessa merkitsee ihmisen ajattelua täydemmäksi itsekseen, asioita peilataan aikaisempaan kokemusmaailmaan. Toimintatutkimus on paradigmojen vertailua. Tekijän rooli tässä opinnäytetyössä on aktiivinen osallistuja, vastuun jakaja, kun vaikutuskeinona yhteiskunnassa on valta. (Anttila 2006, 441.)

2.4 Tulosten analysointi

Tutkimukseni analyysi on laadullista. Siinä analyysin tavoitteena on jäsentää tutkimuskohteen ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Analyysimenetelmänä olen käyttänyt teemoittelua. Teemat sitoutuminen, toimijuus ja taiteen merkitys nousivat projektista toiseen siirtyessä ja aineistoa jäsentäessä. Teemoittelu kuuluu laadullisen analyysin perusmenetelmiin, olen pyrkinyt hahmottamaan keskeisimpiä esiin nousseita ja toistuvia aihepiirejä ja vertaamaan projekteista kohonneita ilmiöitä toisiinsa. Teemoiksi voidaankin hahmottaa sellaisia aiheita, jotka toistuvat aineistossa. (Jyväskylän yliopisto 2016.)

3 VAPAUTTAVAT TEORIAM

Avaan tässä luvussa kaksi kaksikielistä opinnäytetyöni kannalta keskeistä teoriaa. Kerron pääkohdat R.Vance Peavyn Sosiodynaamisesta ohjauksesta ja Paulo Freiren Sorrettujen pedagogiikasta. Koen molemmat teoriat arvokkaaksi perustaksi omalle ohjaustyöni toimintafilosofialle, sekä kunnioitettavaksi ja eettiseksi lähtökohdaksi taidetoimintaan nuorten kanssa. Tekstissäni peilaan teorioita omaan ohjaustyöhöni, taidelähtöiseen ryhmätoimintaan ja muutamiin havaitsemiini ilmiöihin. Hyödynnän tekstissäni muutamia suomalaisia Freiren ja Peavyn ajatuksiin perehtyneitä kasvatustutkijoita ja kouluttajia.

Molemmat opetus- ja ohjaustyön filosofit olivat aikansa radikaaleja toisina ajattelijoita. Heitä molempia yhdistää ajatus opettajan ja ohjaajan vallasta luopumisesta ja yhteistyösuhteesta toimimisesta avunhakijan tai oppilaan kanssa. Rinnalla kulkemisen ja yhdessä oppimisen ajatuksissa on paljon samaa logiikkaa. Molemmissa teorioissa kieli nähdään tärkeänä välineenä,

siinä korostuu reflektiivinen neuvottelu, kommunikaation tarjoama mahdollisuus ja dialogisuuteen luottaminen. Kummassakin teoriassa tavoitteena on muutos, jonka alkuun saattajana on muutokseen sitoutuva oman elämänsä asiantuntija. Ohjaukseen liittyvä eettinen kriittisyys löytyy molemmilta filosofeilta. Freire varoittaa ohjauksen vaaroista ja riippuvuuteen kasvattamisesta ja Peavy muistuttaa kysymään, ettei ohjauksesta tule uutta tapaa alistaa ja sopeuttaa ihmisiä kulttuurisiin uskomusjärjestelmiin (Onnismaa 2014, 297). Molempien filosofiassa opettamisen ja ohjaamisen tavoitteena on ihmisen vapautuminen, Freirellä sorrosta ja Peavyllä oman elämänkenttensä esteistä.

3.1 R. Vance Peavyn sosiodynaaminen ohjaaminen

Sosiodynaaminen ohjaus on R. Vance Peavyn kehittämä auttamisfilosofia ja ohjaustyön teoria. Peavy (1929-2002) oli kanadalaisen Victorian yliopiston professori. Elämänsä aikana Peavy kirjoitti lukuisia kirjoja ja artikkeleita ohjauksesta ja toimi ohjaajien kouluttajana ympäri maailmaa, myös Suomessa. (Onnismaa 2014, 297.) Peavy on rekisteröinyt sosiodynaamisen ohjauksen Kanadassa tavaramerkiksi. Se on sekä ohjausfilosofia, että tapa harjoittaa ohjausta käytännössä. (Onnismaa, Pasanen & Spangar 2004, 16.) Ohjausnäkemys on konstruktivistinen ja toimii käytännöllisenä ja kokonaisvaltaisena elämänsuunnittelun menetelmänä. Ennen kaikkea sosiodynaamisessa ajattelussa ohjaus on sosiaalista toimintaa, vasta toisijaisesti psykologinen menetelmä. (Peavy 2000 vai 1999, 23 – 24.)?

Kanadalaisen R. Vance Peavyn kehittämä sosiodynaamisen ohjaamisen filosofia sopii hyvin työpajatoiminnan ohjaamisen toimintafilosofiaksi. Olen perustellut sen toimivuutta opinnäytetyössäni Hyvää nuorten työpajatyötä etsimässä. Arvostan suuresti Peavyn korostamaa kunnioitusta ihmisen ainutkertaisuudesta ja luovuudesta, aitoa kohtaamista ja ratkaisujen viisasta rakentamista yhteistyössä avunhakijan kanssa. Ohjaaja on kuin kanssamatkustaja, jota Peavy ohjausfilosofiansa mukaisesti kehoitetaan luopumaan vallasta ja asiantuntijuudesta ja luottamaan dialogiin. Ohjaajan tehtävä on sensitiivisesti kommunikoiden ja todellisuutta paikallisesti havainnoiden toimia niin, että aidosta dialogista tulee realisoitunut yhteinen tavoite. (Toivonen 2016,16.)

Ohjaaja toimii Peavyn (2006, 21) mukaan eettisesti, kun hän toista auttaessaan välttää heikentämästä toisen minäkuvaa, eikä suhtaudu toiseen epäkunnioittavasti tai halventavasti, vaan sen sijaan toiminnallaan parantaa toisen ihmisen kykyä itsenäiseen ajatteluun, tuntemiseen ja toimintaan. Sen lisäksi, että ohjaus tuottaa helpotusta ongelmiin, se myös vahvistaa ihmisen itsearvostusta ja kykyä tehdä valintoja ja toimia vastuullisesti.

Useasti ryhmäprosesseja käynnistäessäni nuorten työpajalla olen kysynyt ryhmän nuorilta, mitä ominaisuuksia he haluaisivat kehittää eniten itses-

sään. Varsinkin vuorovaikutustaitojen kehittämiseen liittyvissä projekteissa olen käyttänyt pajalla kehitettyjä ominaisuuskortteja. Peavy hyödyntää näitä ominaisuuslistoja omakuvausten laatimiseen liittyvissä tehtävissä (Peavy 2006, 102). Hyvin usein ohjaamissani nuorten ryhmässä on nousut esiin kaksi kehittämistä kaipaavaa ominaisuutta; päätöksentekotaito ja stressinhallintataidot. Molempien ominaisuuksien kehittämiseen sosiodynaamisesta ohjauksesta olisi mahdollista saada tukea. Onnismaan (2014, 297) mukaan sosiodynaaminen ohjaus on holistista toimintaa, työn ja koulutuksen löytäminen on vain yksi osa hyvää elämää. Yksilön minäprojektissa urasuunnittelu on hänen mukaansa vain yksi teema, yksilö on kokonaisuus ei vain urapäätösten tekijä. Tärkeätä ohjauksessa on valinnan vapauden lähtökohta, millaiset valinnat tukevat hyvää elämää ja auttavat saavuttamaan toivotun päämäärän. Peavy näkee sosiodynaamisen ohjauksen yhteisenä oppimisen ja elämänsuunnittelun prosessina. Hän näkee siinä avunhakijan henkilökohtaisen vapauden lisääntyvän, kun valintojen tekemiseen tarjotaan tukea, laajennetaan näkökulmia katsoa ongelmaa, vahvistetaan voimavaroja ja hyödynnetään mahdollisuuksia. (Peavy 2006, 20.)

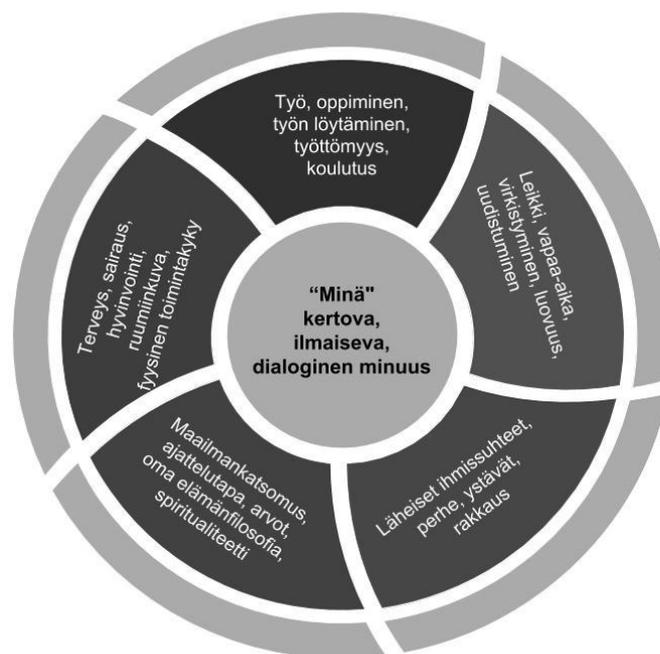
Peavyn (2006, 23) mukaan sosiodynaamiseen näkökulmaan sisältyy ajatus siitä, että ohjauksessa kannattaa lopettaa saman vanhan tekeminen, ja alkaa tehdä sen sijaan jotain uutta. Sen sijaan, että ehdollistetaan koulutusten väliin jääviä nuoria pitämällä heitä syrjäytyneinä, autetaan heitä tulemaan tietoisiksi omista vahvuuksistaan mielekkäässä dialogissa ja toiminnassa (Peavy 2006, 26). Näen tässä myös toimijuuden muutoksen ytimen. Juurikin pajatoiminta antaa puitteet Peavyn peräänkuuluttamalle voimavarojen vahvistamisen, sekä luovuuden ja yhteistyöhengessä tapahtuvalle työskentelylle, joka on prosessina innoittava ja vapauttava.

Onnismaa (2016, 299) kehottaa ohjaajaa todellisuushakuisuuteen, pyrkiäkseen nähdä ja havaita asiat sellaisina kuin ne ovat. Ohjaajana tulisi pyrkiä yleispätevästä tiedosta paikalliseen tietämiseen. Tämän oivalluksen kertoi myös Mellanen (2017) Pause Festivaaliin liittyvässä haastattelussa, jossa hän kuvaa oivallustaan omasta ohjauksensa muutoksesta, ylhäältä ja laajasti ajattelevasta ihmisestä paikalliseen ja tähän hetkeen keskittyvään ohjaajaan. Konstruktivistista nykyhetkeä korostava ajattelu perustuu siihen mitä voidaan konstruoida tässä hetkessä, oppia ja toteuttaa. Tämä ajattelutapa, sopii hyvin työpajan ”autetaan onnistumaan” -periaatteen kanssa. Työpajoilla ei keskitytä vikoihin, puutteisiin ja mahdottomuuksien miettimiseen, kuten useiden työpajan nuorten koulukokemukset ovat esimerkiksi kirjoittamisen opetuksesta (Puska 2016, 71-72). ”Koulusta on jäänyt monelle nuorelle huono maku”, kuvasi yksi nuori Ankkuli -projektin kyselyssä (2017). Onnismaan (2014, 297) mukaan Peavyn holistinen toiminta pyrkii pääsemään eroon tästä ihmisistä vähentävästä ja supistavasta abstrakteihin luokkiin ja piirteisiin kahlitusta ajattelusta ja leimaamisesta. Onnismaa (2014, 298) lainaa Peavyn hienoa lausetta; ”The person is not the problem, the problem is the problem.”

Peavy (2006) korostaa ihmisen koskemattomuuden ja ainutlaatuisuuden kunnioitusta, ilman tungettua, pakottamista ja välttämättä tarpeetonta ihmisen asioihin puuttumista. Onnismaa (2014, 299) kirjoittaa tähän liittyen, että ohjaajan tehtävänä ei ole tehdä interventioita toisten elämään, vaan sosiodynaamisessa ohjauksessa pyritään luomaan oppimiselle sellaiset olosuhteet, että on mahdollista vapautua itsensä luomisen esteistä.

Auttamisen tarkoituksena on edistää apua hakevan arvokkuutta, valinnanvapautta, hänen tavoitteidensa toteutumista ja voimavarojen lisäämistä. Peavyn mukaansa ohjauksuhteessa on kysymys yhteistyöstä ja neuvottelusta. (Peavy 2006, 36-37.)

Ideat ohjaavat toimintaa (Peavy 2006, 20). Peavyn mukaan ohjaukseen liittyy vaatimus, että ideoita arvioimme siitä näkökulmasta, miten ne ihmisten vastuullisuutta edistävät yksilönä ja suhteessa toisiin. Peavyn mukaan ihmiset eettisinä olentoina elävät eettisissä ympäristöissä. Eettisyys pohjautuu sosiodynaamisesta näkökulmasta kriittiseen ajatteluun, dialogiin, todellisuuskäsityksiä koskeviin neuvotteluihin, suhteisiin ja halukkuuteen tunnustaa useita todellisuuksia ja merkityksiä.



Taulukko 1. Peavyn elämäntien sektorit (Peavy 2006, 105).

Elämänsuunnittelun ja elämäntien kartoittamiseen Peavy on kehittänyt keinoja visualisoida autettavan elämäntilannetta ja esteenä olevaa ongelmaa elämäntiekarttojen avulla (Peavy 2006, 91). Näissä ohjausta jäsentävissä menetelmissä on pohjalla ajatus siitä, että ihmisen minuuteen kuuluu asioita merkityksen lähteitä eri elämäntien sektoreilta; maailmankatsomus, terveys, työ ja koulutus, ihmissuhteet ja leikki (Peavy 2009, 105).

Ihmisen ongelmaa voidaan tarkastella holistisesti havainnoiden eri elämänkentän sektorien kautta, se voi liittyä vain yhteen tai sillä voi olla yhteyksiä useampiin sektoreihin.

Peavyn Peavy (2006, 49-50) lainaa ajatuksiaan Mihail Bakhtin (1895-1975) moniäänisyyden teoriasta. Peavy uskoo Bakhtin tapaan, että totuus löytyy yhdessä etsivien ihmisten välillä heidän dialogisen vuorovaikutuksen prosesseissa. Kuuleminen tuo esiin erilaisia narratiivisia tarinoita ja kertomuksia elämän kartan eri sektoreilta ja niissä puhuvat moniäänisesti menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden äänet. Kertomuksia voidaan arvioida vain neuvottelemalla. Onnismaa (2014, 298) kirjoittaa Peavyn tarinallisuuden voimasta, joko hyvän elämän edistäjänä tai sitä estävänä. Onnismaa luettelee Peavyn (1991) hahmottelemia erilaisia tarinamalleja:

- Alistamistarinat: miten olosuhteet ja toiset ihmiset hallitsevat ja painostavat
- Ongelmakyllästetyt tarinat: jokin ongelma hallitsee elämää
- Dominoiva tarina: jokin olennaisin seikka on koko ajan esillä
- Vaihtoehtoinen tarina: miten asioiden haluaisi olevan
- Toistuva tarina: jatkuvasti samanlaisena kerrottu tarina, joka estää muutoksen
- Lainattu tarina: mitä muut ajattelevat tai miten muiden mielestä tulisi toimia
- Protestitarina: miten vastustaa joitakin hallitsevaa voimaa elämässä

Onnismaan mukaan nykyisyyden ja tulevaisuudet äänet saattavat olla aiempaa toiveikkaampia, jos ohjausvuorovaikutuksessa on löydetty uusia toiminnan mahdollisuuksia.

Peavyn sosiodynaamisen ohjaamisen filosofiaa on hyödynnetty erityisesti yksilövalmennuksen toimintaympäristöissä. Mutta näen, että Peavyn ohjaustoiminnan periaatteet tukevat myös ryhmätoimintaa ja tarjoaa sisältöä ja viisasta näkemystä myös taidelähtöiselle ryhmän toiminnalle.

”Ihmiset, jotka kuvaavat itseään monenlaisin kielteisin ilmauksin, kokevat itsensä riittämättömiksi, toivottomiksi ja voimattomiksi. Onneksi näistä kielteisistä piirteistä voi päästä eroon ja ihminen voi hankkia omia toimintamahdollisuuksiaan vahvistavia ominaisuuksia oppimisen ja sosiaalisen elämään osallistumisen avulla. Juuri sitä varten konstruktivistisia ryhmiä tarvitaan ja sitä tarkoitusta palvelemaan ne on suunniteltu.” (Peavy 1999, 160.)

Draamakouluttaja Elina Rainio kuvaa osallistavan teatterityöpajan tekevän Peavyn mukaista hyvää ohjausta. Osallistavat teatterityöpajat vähentävät tuskaa ja kärsimystä, tarjoavat sosiaalista tukea ja emotionaalista turvallisuutta, auttavat toista kuvaamaan omaa elämäkokemustaan. Tällainen ohjaus lisää valinnan vapautta ja myös ohjauksen tarpeen vähentymistä.

Tällaisessa draamaohjauksessa on Rainion mukaan kysymys auttamisen filosofiasta. Rainio vertaa osallistavia työpajoja Peavyn kuvaamiin ohjauksen ”tilapäisiin turvapaikkoihin”, elämänsuunnitteluverstaisiin ja oman kokemuksen uudelleen arviointipisteisiin. (Rainio 2010, 15.)

Peavy (2006) korostaa ohjaustyön tärkeyttä. Sosiodynaamisesti ajatellen ohjaus on hänen mukaansa yksi nykyajan sosiaalisen elämän tärkeimpiä toimintoja. Peavyn tärkeimpiä ohjauksen lähtökohtia on kunnioitus. Aito auttaminen ja aito kohtaaminen sosiodynaamisessa ohjauskeskustelussa voi hänen mukaansa olla suunnattoman tärkeä kokemus niille ihmisille, joilla arkielämässä on sellaisia haasteita, etteivät löydä niihin omin avuin ratkaisuja. (Peavy 2006, 37.)

3.2 Paulo Freiren Sorrettujen pedagogiikka

Freiren sorrettujen ja vapautuksen pedagogiikka on ihmisten välistä kohtaamista korostava tapa olla ja toimia dialogisesti maailmassa (Suoranta & Ryyänen 2014, 115). Paulo Freire (1921-1997) oli maailman kuulu brasilialainen pedagogi ja kasvatustilosophi. Hänen pääteoksensa oli Sorrettujen pedagogiikka (1970), teos käännettiin suomeksi 2005. Tässä teoksessaan, joka teki Freiren tunnetuksi ympäri maailmaa, hän käsittelee erityisesti kasvatuksen ja yhteiskunnallisen muutoksen välistä yhteyttä. Mutta merkittävä on myös hänen näkemyksensä tiedon ja vallan suhteesta. (Hannula 2000,1.) Kasvatustilosophi Freiren ajattelusta on lähtöisin kriittinen pedagogiikka, joka korostaa oppilaiden aktiivisuutta, sekä opettajan ja oppilaan dialogia.

Hän organisoii monessa maassa köyhän työväestön lukutaidon koulutusta. Näissä tehtävissä hän asettui aina alistettujen ja yhteiskunnan heikompi-osaisten puolelle toimien heidän kanssaan yhdessä. Hannulan (2000,2) mukaan Freire tuli juuri näistä lukutaidon opetusmenetelmistään aluksi tunnetuksi. Freiren lukutaito-ohjelmia toteutettiin Brasilian lisäksi Afrikan ja Aasian kehitysmaissa. Lukutaito yhdistettiin toimintaan arkielämässä ja yhteiskunnalliseen tiedostamiseen ja pedagogiikka sisälsi radikaalin humanismin ja toivon ajatuksen sorrettujen kyvystä vapautukseen.

Maailman lukeminen yhdessä muiden ihmisten kanssa ja maailmasta oppiminen yhdessä niiden kanssa, joiden yhteiskunnallinen ääni on vaiennettu tai sitä ei ole, on Suorannan (2014, 118) mukaan taistelevan tutkimuksen tärkeä freireläinen ydin. Freirelle tärkeä kasvatuksen tavoite on yhteiskunnallinen tiedostaminen, jolloin ongelmat yhteiskunnassa motivoivat oppimaan ja ongelmia voidaan oppimisen keinoin yrittää ratkaista. Hannulan (2000, 1) mukaan Freiren kasvatuksen päämäärä oli muuttaa maailmaa paremmaksi, kohti oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa, jossa ei estetä ihmisen ihmisyyttä. Freiren (2005, 20) mukaan sorrettujen kamppailu vapautensa puolesta tarjoaa mahdollisuuden luoda uusi, aidosti inhimillinen ja tasavertainen maailma.

Freire (2005, 20) kirjoittaa ihmisen itsetietoisuuden kehittymisestä, joka muodostuu tunnustussuhteissa toisiin ihmisiin. Ihminen on ihminen vain näiden suhteiden kautta, jokainen on eri tavoin ”toinen” toiselle. Josta seuraa Freiren mukaan se, että suhteet ovat aina valtasuhteita. Hänen näkemysensä vapauttavasta yhteiskunnallisesta kasvatuksesta on, että vain sorretut voivat vapauttaa itsensä ja vapautuessaan samalla sortajansa ja koko yhteiskunnallisen todellisuuden. Freiren mukaan sorto on tilanne, jossa joku estää toisen pyrkimystä tulla enemmän ihmiseksi. ”Jokainen tilanne, jossa ihminen käyttää objektiivisesti toista hyväkseen tai estää tätä tavoittelemasta asemaa itsenäisenä ja vastuullisena persoonana, on sortotilanne.” (Freire 2005, 56).

Jotta alistava ja eriarvoinen järjestelmä voitaisiin purkaa, on ensin alistetun ryhmän tiedostettava tilanteensa. Näin ollen Freiren (2005, 25) mukaan muutoksen esteenä eivät ole vain objektiiviset olosuhteet, vaan myös alistettujen subjektiivinen tapa hahmottaa maailmaansa. Sorrettuja vapauttava toiminta tulee olla dialogista ja sen lähtökohtana on monenkeskinen yhteistyö, sekä toimijoiden tasavertaisuus aktiivisina subjekteina (Freire 2005, 29).

Freire (2005, 28) kehottaa luopumaan tallentavasta kasvatuksesta ja opettamisesta, jossa opetus etenee valmiin kaavan mukaan. Tässä oletetaan, että opettajalla on tieto jota hän jakaa oppilailleen ja oppilaat opettelevat kerrotun sisällön mekaanisesti ulkoa. Oppilaat muuttuvat säiliöiksi, joita opettajat täyttävät (Freire 2005, 76). Vastakohtaksi hän asettaa kasvatuksen, jossa arvostetaan oppijan omaa aktiivisuutta ja opetus etenee luovasti dialogisessa suhteessa opettajan kanssa uutta tietoa yhdessä etsien. Tällaiseen problematisoivaan kasvatukseen liittyy jatkuva itsereflektio ja kriittisyys. Hänen kirjoittaa, että kasvatuksen on alettava ratkaisemalla opettajan ja oppilaan välinen vastakkainasettelu – sovittamalla ristiriita siten, että molemmat osapuolet ovat samanaikaisesti sekä opettajia että oppilaita (Freire 2005, 77). Hannulan (2000, 3) mukaan oppija on tällaisessa subjektiivisessa prosessissa kokeilija, luoja ja kriittinen tiedon rakentaja. Keskeisenä menetelmä on dialogi ja praxis, ihmisen ajattelu ja toiminta joka suuntautuu maailmaan.

Ihmiset eivät kasva hiljaisuudessa vaan kielessä. Freire (2005, 96) kirjoittaa sitoutumisesta muutokseen. Jos ihmiset ovat valmiita sitoutumaan muutokseen on mahdollista myös kyseenalaistaminen, ongelmien uudenlainen nimeäminen, toiminnan ja reflektion vuorovaikutus. Freire kirjoittaa aidon sanan sanomisesta, siitä miten kukaan ei voi sanoa sitä yksin, mutta ei myöskään toisen puolesta tai vieden toisen sanaa. Dialogi on tässä välttämätöntä.

Freire (2005, 98-99) puhuu myös siitä, miten dialogi ei ole mahdollista ilman rakkautta ja toivoa maailmaa ja ihmisiä kohtaan. Hänen mukaansa rohkeus määrittää rakkautta, ei pelko ja toisaalta dialogia ei voi olla ilman nöyryyttä, sillä itseriittoisuus ei sovi dialogiin. Freire korostaa luottamuksen tärkeyttä, dialogi vaatii luottamusta ja uskoa ihmisen kykyyn tehdä,

uudistaa ja tulla täydemmäksi ihmisenä. Ihmisen vaillinaisuudesta taas kasvaa toivo, joka saa yksilön jatkuvasti etsimään maailmasta uutta yhdessä toisten kanssa (Freire 2005, 100). ”Kohtaamisessa ei kukaan ole täysin tietämätön eikä kukaan täysin viisas. On vain ihmisiä, jotka pyrkivät yhdessä oppimaan enemmän kuin sillä hetkellä tietävät” (Freire 2005, 99).

Haluan uskoa Freiren (2005, 20) näkemykseen vapauttavasta yhteiskunnallisesta kasvatuksesta, jossa vapauden puolesta käyty kamppailu mahdollistaa uuden, aidon inhimillisen ja tasavertaisen maailman. Nuorisotyöttömyydessä olen törmännyt tähän passivoivaan ja alistavaan järjestelmään, jonka purkaminen tuntuu yksilölle ylivoimaiselta kamppailulta, mutta lähtee yksilön kamppailusta vapauteen, itsenäisyyteen ja tasavertaisuuteen.

Freiren (2005, 25) eksistentiaalisen ja kristillishumanistisen etiikkansa mukaan, jokaiselle ihmiselle suodaan ehdoitta mahdollisuus tasavertaisesti kehittyä oman elämänsä hallitsevaksi subjektiksi, joka pyrkii kehittämään eri puoliaan ihmisyydessään. Sortotilanne syntyy, kun ihminen estää toista tavoittelemasta asemaansa itsenäisenä ja vastuullisena persoona tai käyttää toista objektiivisesti hyväkseen (Freire 2005, 56). Mietin tässä turvapaikkaa Suomesta hakevia nuoria, joille ei ole järjestetty joustavia mahdollisuutta osallistua työhön tai opiskeluun tai liittymiseen, vaan pakotetaan passiivisesti odottamaan päätöksiä. Puhumattakaan siitä hyökkäävästä ja syyllistävästä puheesta, joka heihin kohdistuu. Freire (2005, 41) kehottaa ihmisiä luomaan tulevaisuutensa. Suoranta (2014, 119) korostaa, että todellisuus on dynaaminen ja dialektinen, jossa ihmisten liittyessä yhteen, heillä on mahdollisuus muuttaa myös yhteiskunnallisia ajattelutapoja. Suoranta kirjoittaa Freiren ilmaisusta ”hiljaisuuden kulttuuri”, jossa tukahdutetaan ihmisen perusolemuksellisuus, typistetään olemassaolo pelkäksi selviytymiseksi ja elossa olemiseksi. Kun sorrettu kielletään kulttuurin luoja ja historiallisena subjektina, joko voi myös muuttaa olojaan, toteutetaan yhteiskunnallista väkivaltaa. Suoranta (2014, 119) kuvaa nykyajan hiljaisuuden kulttuuriksi esimerkiksi turvapaikan hakijoiden elämää teljetynä vastaanottokeskuksiin.

Freire varoittaa ohjailun vaaroista. Hän kuvaa ohjailua yksilön pakottamiseksi toisen yksilön valintoihin. Tällainen ohjailu saa ohjattavan ihmisen tietoisuuden mukautumaan ohjaajan tietoisuuteen. Freiren mukaan sorrettujen käyttäytyminen on ohjailtua käyttäytymistä ja se seuraa sortajan antamaa mallia. Onko tosiaan niin, että tällaisessa asetelmassa ohjattava alkaa pelätä vapautta, itsenäisyyttä ja vastuuta? Freire väittää, että vapautta ei saada lahjana, vaan ainoastaan valloittamalla. Pyrkimyksessä tulla enemmän ihmiseksi, Freire korostaa vapautta välttämättömänä ehtona. (Freire 2005, 47.) Nuoret kysyvät usein työpajalla ”onks pakko?”. Entä jos vastaisi; ”Ei ole pakkoa, sinulla on vapaus valita.” Ja lisäksi todella tarkoittaisi sitä. Freire mainitsee myös valheellisen hyväntekeväisyyden ja jalomielisyyden. ”Valheellinen jalomielisyys estää pelokkaita ja alistettuja ”maailman sorrettuja” tekemästä muuta kuin ojentamasta vapisevaa kättään.” (Freire 2005, 45).

Freire kirjoittaa viisaasti, että maailma ja ihminen eivät ole toisistaan erillään, vaan jatkuvassa vuorovaikutuksessa (Freire 2005, 52). Hän kehoittaa välttämään ylimielistä etäisyyttä sorrettuihin, tai kohtelemasta heitä alenavasti heikko-osaisina ja välttämästä valmiiden mallien jäljittelyyn pyrkivää toimintaa. Yksikään oikeaa vapauttavaa pedagogiikkaa harjoittava ei sorru tähän. Hän kehoittaa sorrettuja aktiivisuuteen, sillä heidän on oltava oma esimerkkinsä taistelussa vapauteensa. (Freire 2005, 55.) Emme voi sulkea maailman tapahtumilta silmiämme, tai omaa yhteiskuntaa pois vastuusta, esimerkiksi maahanmuuttoon tai mielenterveyskuntoutujiin liittyvissä tukitoimissa. Kumpi on kuvaavampi sana sorrettu vai syrjäytynyt? Kumpaankaan ryhmään ei kukaan lähtökohtaisesti halua kuulua.

Freire kuitenkin muistuttaa, etteivät sorretut ole marginaalisia yhteiskunnan ulkopuolella eläviä syrjäytyneitä. Freiren mukaan he ovat aina kuuluneet järjestelmän sisäpuolelle, joka on heistä tehnyt ”olentoja toisia varten”, sulautettu sortorakenteeseen. Hän kehoittaa rakenteen muuttamista sellaiseksi, että sorretut voisivat olla ”olentoja itseään varten”. (Freire 2005, 78.) Tästä mielestäni ajankohtainen esimerkki on keskustelu maamme elokuvateollisuuden alistavasta ohjaukulttuurista, siinäkin on jotain rakenteessa olevaa sortoa, jota on pidetty ehkä itsestään selvänä. Yksilöiden kertomukset, yhteinen puhe ja dialogi mahdollistaa toivottavasti merkittäviä parannuksia ja muutoksia elokuvateollisuuden työoloihin tulevaisuudessa.

Freire kehottaa lähtemään liikkeelle ihmisen ”nykyhetkestä”. Ihminen voi nousta elämäntilanteensa yläpuolelle ja vaikuttaa siihen. Tästä omasta näkemyksestä on liike ja muutos mahdollista. Kun ihmiset eivät pidä tilaansa kohtalon sanelemana ja muuttumattomina, heillä on mahdollisuus lähteä aidosti liikkeelle. Heidän oma tilansa on lähinnä vain rajoite ja haaste eteenpäin menolle. (Freire 2005, 91). Pause Festivaalissa taide toimi siltaan tällaiseen työskentelyyn, noustiin elämäntilanteen yläpuolelle draamatarinan, sarjakuvan keinoin. Taide etäännytti katsomaan kauempaa, eri näkökulmasta, käsittelemään hankalia asioita toisin, yhdessä ja tasa-arvoisesti vertaillen.

”Kyseenalaistaminen ei nimittäin ole mahdollista ilman sitoutumista muutokseen, eikä muutosta ole ilman toimintaa. Ihmiset eivät kasva hiljaisuudessa vaan kielessä, työssä sekä toiminnan ja reflektion vuorovaikutuksessa.” (Freire 2005, 96).

4 ANKKULI -TYÖPAJAPÄIVÄT

Toteutin työssäni Viestintä- ja vuorovaikutuspajalla Vantaan kaupungin Nuorisopalveluilla taidelähtöisen työpajaproessin työkokeiluissa oleville

työttömille nuorille, keväällä 2017. Työpajoihin osallistui yhteensä 29 Vies-tintä- ja vuorovaikutuspajalla työkokeilussa ollutta nuorta. Nuoret olivat iältään 17-28 -vuotiaita.

Kutsuin työpajapäivien sarjaa Ankkuli-projektiksi. Ankkuli muuntui sanasta Ankkuri, jonka ajattelin kuvaavan ankkuroitumista. Tavoitteena oli, että ryhmään ja toimintaan olisi saatu mukaan myös turvapaikkaa Suomesta hakevia nuoria, joilla Vantaan kuntapaikkapäätös oli jo tiedossa. Kotopaja-toiminnassa Vantaan pajoilla oli ollut aikaisemmin muutamia tällaisia nuoria lyhyillä omaehtoisen opiskelun sopimuksilla. Kotopajatoiminnan tavoitteena oli tarjota aktiivista tekemistä ja yhteistoimintaa kantasuomalaisten kanssa suomen kielen koulutukseen pääsyä odottaessa. Kevään 2017 aikana ryhmään ei enää kuitenkaan näitä turvapaikkataustaisia nuoria saatu. Muuten Ankkuli-ryhmän nuorten taustat olivat kirjavia ja maahanmuuttajataustaisia nuoria oli ryhmässä jonkin verran.

Toteutin 18 työpajapäivää kevään 2017 pajajakson aikana. Ankkuli-taide-työpajojen sarja toteutui tammikuun ja kesäkuun välisenä aikana, työpajat pyrittiin toteuttamaan säännöllisesti kerran viikossa keskiviikkoisin klo 9-15 välisenä aikana. Työpajat olivat pääosin 6 tunnin pituisia, sisältäen ruokatauon ja lyhyempiä kahvitaukoja. Ankkuli-projektin toteutuspaikka oli Neilikkatien Pajatalo Vantaan Tikkurilassa. Pääosin olimme koko ryhmä yhdessä Pajatalon salissa, tarpeen tullen käytimme taideluokkaa ja atk-tiloja.

Toiminnan suunnittelin teemoista kuvataide, paperitaiteen käsityömenetelmät ja teoksen Tulevaisuuden Ovet tekeminen, luova kirjoittaminen, ääni ja musiikki, valokuva ja teatteri-improvisaatio. Prosessiin liittyi myös Pajatalon aulaan toteutettava taidenäyttely Vuosi, nuorten taideteoksista, teksteistä ja seinämaalauksista. Prosessin aikana Pajatalolla juhlittiin taidenäyttely Vuosi avajaisia ja nuorten videoelokuvan Odotus ensi-iltaa. Mukaan katsomaan ja juhlimaan kutsuttiin muiden Vantaan nuorisopalveluiden työpajojen nuoria ja ohjaajia. Näyttely oli Neilikkatien Pajatalon viimeinen taidenäyttelytapahtuma. Nuorten seinämaalaukset säilyivät Pajatalon seinillä rakennuksen purkamiseen asti, kevääseen 2018.

Halusin liittää prosessiin myös ajatuksen taiteesta ammattina. Kaksi luovien alojen ammattilaista, kävivät kertomassa työstään ja omasta koulutuksestaan nuorille. Saimme valmistuvan musiikkiterapeutin ja ensi kirjansa julkaiseen kirjailijan vieraaksemme Neilikkatien Pajatalolle. Vein nuoria katsomaan ja kokemaan taidelaitosten tarjoamaa taidetta ja tutustuttaa heitä taideinstituutioihin. Esittelin näitä laitoksia nuorille taiteeseen inspiroivina tiloina, mutta myös kulttuurialan työpaikkoina.

Touko- ja kesäkuun viimeiset Ankkuli-keskiviikot vietimme taidelaitoksissa. Tutustuimme seuraaviin taidelaitoksien tapahtumiin; Vantaan taidemuseon Rascal -näyttely, Musiikkitalon Radionsinfoniaorkesterin kenraaliharjoitus, Kiasman Nykytaiteen museon Ars-näyttely ja näyttelyyn liittyvä ohjattu robottityöpaja, Kansallisteatterin yleisöyhteistyön kurkistus kulissien

taakse opastus, sekä tutustuminen taidemuseo Emman modernin taiteen kokoelmiin.

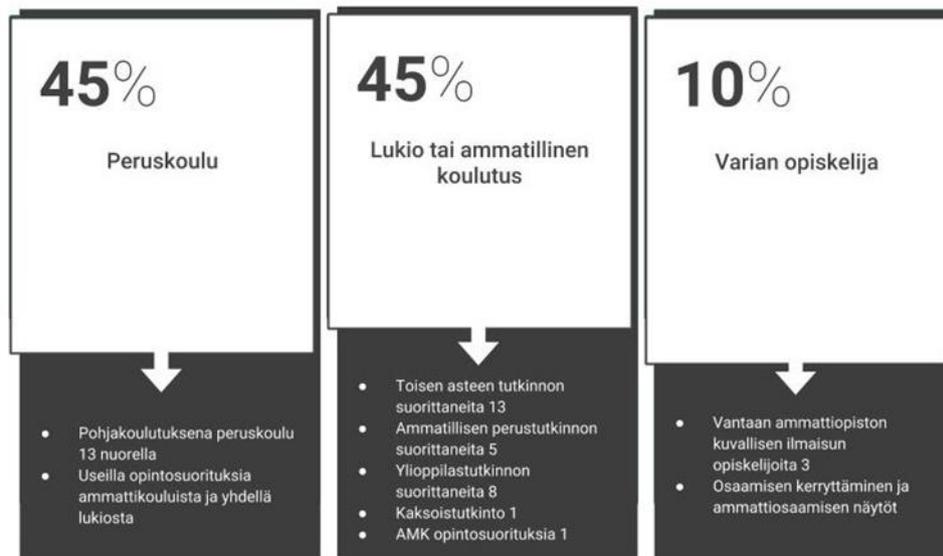
Kerroin aina ryhmässä aloittaville nuorille Ankkuli -projektin liittymisestä Hamkin YAMK-opintoihin. Yhtenä Ankkuli -työpajapäivänä toteutin sitoutumiseen liittyvän kyselyn paikalla olleille nuorille. Seurasin nuorten sitoutumista myös läsnäolotaulukkoa täyttämällä. Nuoret suostuivat projektin tutkimuksellisuuteen.

Raportoin ja kerroin tarvittavasti työpajapäivistäni Nuorisopalvelujen työpajojen esimiehille ja muille työpajojen ohjaajille pajaohjaajien palaverissa. Työkaverini Irja Huttunen työtiimistämme auttoi Ankkulin -työpajapäivinä atk:n käytössä ja ohjasi niitä nuoria, jotka tarvitsivat tukea ja neuvontaa henkilökohtaisissa asioissa. Ankkuli-projektin aikana teimme nuorten henkilökohtaisissa asioissa yhteistyötä työpajatoiminnan kuraattorin, terveydenhoitajan, pajan opettajan ja opinto-ohjaajan kanssa, sekä ammattipisto Varian kuvallisen ilmaisun opettajan kanssa.

4.1 Työpajan nuorten ryhmä

Ankkuli -projektin ryhmä oli hyvin heterogeeninen joukko nuoria, erilaisista koulutustaustoistaan, sukupuoliselta identiteetiltään ja kulttuurisilta lähtökohdiltaan. Ryhmä oli myös jatkuvasti muuntuva, nuoret aloittivat ja lopettivat eriaikaisesti työharjoittelun työpajalla. Ryhmät rakentuvat nuorten työpajoilla Vantaalla hyvin sattumanvaraisesti. Vantaan pajoilla on niin sanottu ”non stop”-malli, jossa nuoria pyritään ottamaan pajalle aina kun hakijoita ilmestyy ja ryhmässä on tilaa. Ankkuli -projektissa oli kaikkiaan 29 nuorta, mutta työpajapäivien ryhmäkoko oli 13 – 17 nuorta, poissaolojen takia ohjattavat ryhmät olivat käytännössä pienempiä.

Ankkuli -projektissa mukana olleet nuoret olivat Vantaan nuorisopalveluiden nuorten työpajalla työkokeilussa olevia nuoria ja Vantaan ammattipiston kuvallisen ilmaisun opiskelijoita. Vantaan nuorisopalveluiden nuorten työpajat on tarkoitettu 16-28-vuotiaille vantaalaisille nuorille. Työttömät 17-28 -vuotiaat nuoret voivat tehdä työkokeilusopimuksen nuorisopalveluiden sekä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Työkokeilusta Kela maksaa työmarkkinatukea. Työkokeilusopimus voidaan tehdä kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Vantaan nuorten työpajojen opinnollistetuissa oppimisympäristöissä on mahdollista kerryttää ammatillisiin tutkintoihin sisältyvää osaamista eri aloilta. Opinnollistaminen mahdollistaa siirtymisen työpajoilta oppilaitokseen tai oppilaitoksesta työpajalle. Osaaminen tunnustetaan työpajalla ja osaamisen tunnustaminen tapahtuu oppilaitoksessa. Opinnollistamisen kokeilussa keväällä 2017 oli Viestintä- ja vuorovaikutuspajalla mukana kolme Varian oppilasta kuvallisen ilmaisun koulutusohjelmasta.



Taulukko 2. Ankkuli -projektin nuorten koulutustaustat. Ryhmässä oli 26 nuorta työkokeilusopimuksella ja 3 nuorta opinnollistamiseen liittyvällä sopimuksella Varian kanssa.

Ankkuli -projektin ryhmässä oli nuoria kolmesta koulutusasteesta (taulukko 3.). Nuorten koulutustaustat olivat hyvin erilaisia. Ryhmän nuorista 13 oli suorittanut lukion tai ammatillisen koulutuksen, 12 nuorista olivat peruskoulupohjaisia ja heistä lähes kaikilla oli taustalla toisen asteen koulutuksen keskeytys, yhdellä nuorista ammattikorkeakoulu oli jäänyt kesken. Muutamia nuoria toivoivat pääsevänsä erityisammattioppilaitokseen opiskelemaan ja kaksi nuorta olivat saaneet opetusta erityisopetuksen piiristä. Kolme nuorista olivat ammatillisen perustutkinnon opiskelijoita, joilla oli koulutus vaarassa keskeytyä.

Kulttuuritaustat olivat nuorilla kirjavia ja maahanmuuttajataustaisia nuoria oli ryhmässä kolme. Sukupuolten moninaisuutta ja muun sukupuolisuutta oli myös ryhmässä. Ikäjakauma nuorten ryhmässä oli suuri; nuorimmat olivat 17-vuotiaita ja vanhin nuori oli 28-vuotias. Ryhmä oli taustoiltaan varsin moninainen ja erilaisuutta hyväksyvä, nuorten pyrkimys oli toimia yhdessä ja tulla toimeen erilaisuuden kanssa.

Ryhmästä 21 nuorta suoritti työkokeilujaksonsa sovitusti loppuun asti, kaksi nuorista pääsi töihin pajasopimuksen aikana ja kuusi nuorta keskeytti pajajakson. Lähes kaikki nuoret hakivat yhteishaussa, joko ammattikouluun, ammattikorkeakouluun, yliopistoon tai erityisammattioppilaitokseen.

4.2 Taiteelle altistava menetelmien kirjo



Kuva 3. Ankkuli-projektin nuorten töitä kerättiin Pajatalon aulaan taide-näyttelyyn esille. Pahvirunkoiset Tulevaisuuden Ovet olivat nuorten tulevaisuutta pohtivia teoksia.

Taide kuuluu kaikille nuorille. Oma haluni ylläpitää taidelähtöistä toimintaa nuorten työpajoilla on perustunut ajatukseen, että kaikille nuorille on annettava mahdollisuus kokeilla tai ilmaista taiteella. Oma havaintoni on, että kohtalaisen harvaa työpajanuorta on löytänyt koulujen opetussuunnitelman ulkopuolinen taidetoiminta, kulttuuripalveluiden, vapaan sivistysviraston tai taiteen perusopetusta toteuttavien yhdistysten tai ryhmien taidetoiminta. Nuoret ovat arvokeskusteluissa työpajalla korostaneet vapautta, ihmisarvoa, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta, mutta myös ilmaisseet huolensa taideopetuksen vähenemisestä tai mahdollisuudesta harrastaa taideaineita.

Viestintä- ja vuorovaikutuspajan toiminnan keskeisenä tavoitteena on antaa nuorille kuvallisen ilmaisemisen tilaisuus erilaisten menetelmien ja harjoitustöiden kautta, sekä tarjota mahdollisuus vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ryhmässä. Ankkuli-projektin perusajatukseksi oli kokeilla monenlaisia ilmaisemisen muotoja ja toimia yhtenä isona ryhmänä. Näin toimiessa oli tarkoitus myös vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja.

01	Kuvallisen ilmaisun -työpajat	<ul style="list-style-type: none"> ihmisen piirtäminen, croquis ja jatkokuva -piirroksset väriopin perusteita, maalaaminen kollaasitekniikka, oma kuva (vahvuudet) paperitaide, paperin värjäys, tulevaisuuden ovi
02	Kirjoittamisen -työpajat	<ul style="list-style-type: none"> ryhmän yhteiset tarinat (sana kerrallaan ja kuvat) henkilökuvat ja tarinat assosiaatio-sanoja, runoja, nopeita luovan kirjoittamisen harjoituksia, tulevaisuus -teksti
03	Ääni ja musiikki -työpajat	<ul style="list-style-type: none"> äänellä ohjaaminen, luottamusharjoitukset rytmi ja äänenvoimakkuus lempimusiikki levyraati musiikkimaalaus
04	Valokuva -työpajat	<ul style="list-style-type: none"> S. Branderin Helsinki-kuvat, oma versio Tikkurilassa seitsemän erilaista muotokuvaa valokuvakortit
05	Draamalliset -työpajat	<ul style="list-style-type: none"> vuorovaikutus ringissä, kohtausten alkuja patsaat ja koneet teatteri-improvisaation perusteet ja tekniikat

Taulukko 3. Taidelähtöisten Ankkuli -työpajapäivien sisältö jaettuna viiden ilmaisemisen ja toiminnan teemoihin.

Projektin alussa teetin ryhmälle harjoituksia, joissa pohdimme yhdessä, millaisia ominaisuuksia ryhmän jäsenillä on ja millaiset ilmaisemisen keinot ryhmää kiinnostavat. Kuva, sana, musiikki ja teatteri-improvisaatio nousivat esiin nuorten toiveista. Ryhmän nuorissa oli useita kuvallisesta ilmaisusta jopa ammatillisesti kiinnostunutta nuorta, mutta myös niitä joille oma ilmaisemisen tapa tai taiteella tekeminen ei ollut merkityksellinen asia. Koska tiesin ryhmän olevan muuntuva ja heterogeeninen, valitsin ohjaukseeni mahdollisimman monipuolisen kirjon erilaisia taiteellisen ilmaisun menetelmiä. Tavoitteenani oli, että jokaiselle nuorelle löytyisi kokonaisuudesta jokin mielekäs ilmaisemisen tapa, mutta myös niin, että jokainen kokeilee kaikkea tekemistä ja monipuolisesti ”altistuu” taiteelle ja taiteella tekemiseen työkokeilun aikana.

4.3 Aikajanamaalaus keskustelumenetelmänä

Keskustelimme nuorten kanssa Ankkulin työpäivistä jokaisen työpajapäivän jälkeen. Tämän lisäksi pidin nuorille myös palautekeskustelun kuvaa ja sanaa hyödyntäen Ankkuli-projektin päätteeksi. Kokemukseni on, että palautetilanteet työpajalla ovat usein olleet pintapuolisia ja heikosti valmisteltuja tai ajallisesti väärissä kohdissa toteutettuja. Ankkulin osalta onnistuin uudenslaisella menetelmällä. Kuvaan tässä tarkemmin työskentelytapani palautteen antoon liittyen.

Akkulin ääni- ja musiikkityöpajassa olimme nuorten kanssa toteuttaneet kaksimetrisen yhteismaalauksen. Olimme tehneet sen yhdessä musiikkimaalauksena ison pöydän ympärillä. Nuorin jäsenen sai valita musiikin ja hän ohjasi musiikin rytmityksellä koko ryhmän maalaamista.

Maalauksen keskelle jätimme valkoisen maalaamattoman alueen, jossa ikään kuin virtana maiseman keskellä oli koko Viestintä- ja vuorovaikutuspajan kevät kronologisena aikajana. Olimme keränneet Ankkulin teemat ja toimintapäivät, tutustumisretket ja nuorten sopimusten aloitukset ja loppumiset, sekä muunkin pajatoiminnan ajalliseksi janaksi. Nuorille oli hyvin tärkeää, että erityisesti kaikkien nuorten aloitus- ja lopetuskohdat löytyivät aikajanalta. Näin hahmotimme yhteisen toimintamme isompana kokonaisuutena.



Kuva 4. Ankkulin nuorten palaute aikajana-maalauksen, emoji-merkkien ja symbolien avulla.

Jokainen nuori sai diplomin, jossa oli nuoren nimi ja teksti; Parasta sinussa on se, millainen olet. Palautekeskustelun alussa nuoret valitsivat adjektiivikorteista toisiaan kuvaavia myönteisiä adjektiiveja ja liimasivat ne toistensa diplomeihin. Diplomit tulivat täyteen sanoja, jotka kuvasivat myönteisesti kyseistä henkilöä.

Seuraavaksi nuoret valitsivat symbolimerkin itselleen. Merkin tuli kuvastaa hänen myönteisiä ominaisuuksiaan tai mieltymyksiään. Merkki sijoitettiin aikajanalalle oman työkokeilun aloituskohtaan. Nuoret sijoittivat myös emoji-ilmeitä eri kohtiin maalauksen aikajanaa, ilmeet kuvastivat omia tunteita liittyen tiettyyn ajankohtaan tai tekemiseen työpajalla (kuva 3.). Nuoret istuivat ryhmänä näin syntyneen teoksen ympärille ja pyysin heitä

antamaan palautetta pajan toiminnasta ja Ankkuli-projektista. Pyysin jokaista nuorta vuorollaan kertomaan ajatuksistaan koko ryhmälle.

4.4 Nuorten antama palaute Ankkulista

Taidelähtöiset menetelmät toimivat hyvin nuorten työpajoilla erilaisina keikelemisen ja yhdessä toimimisen menetelminä. Onnistuminen ja oman ilmaisemisen tavan löytäminen vahvistavat ja sitouttavat nuoria tekemiseen. Yhteiselle kommunikaatiolle löytyy erilaisia kieliä taiteen kautta. Seuraavassa yhteenvedossa kokoon menetelmien käyttöä ja toimivuutta.

Palautteen koontiin olen kerännyt nuorten ajatuksia aikajanan ääreltä ja harjoitusten jälkeen kuulemastani palautteesta. Eräs nuori sanoi, että ihmetteli, miten hienoja tekstejä ryhmässä syntyi luovan kirjoittamisen harjoitusten aikana. Monet nuoret olivat tyytyväisiä, että pystyivät isossa ryhmässä tuottamaan tekstiä, vaikka useat olivat aikaisemmin kokeneet juuri kirjoittamisen epämieluisaksi menetelmäksi.

Ääni ja musiikki -työpajapäivinä käytin musiikin tuottamisen sijaan enemmänkin auditiivisuuteen liittyvillä harjoituksilla. Joillekin nuorille sokkona tehtävät pariharjoitukset eivät olleet mieluisia. Luottamusta vaativat harjoitukset ovat haastavia jatkuvasti muuntuvassa ryhmässä. Suurin osa nuorista kuitenkin suhtautui kehittämiini harjoituksiin varsin tutkivalla asenteella. Oman mielimusiikin esittely toisille nuorille oli useiden mielestä mieluisaa ja nuoret olisivat halunneet käyttää siihen enemmänkin aikaa.

Samoin teatteri-improvisaatiot innostivat nuoria, jopa niin, että jo pajajaksionsa päättänyt nuori kutsuttiin mukaan improvisaatio -työpajaan. Kaikki ryhmän jäsenet lähtivät mukaan lämmitteleviin teatteriharjoituksiin. Vaikka muutamat nuoret tekivät rohkeammin improvisoituja kohtauksia kuin toiset, oli yleinen ilmapiiri vapautunut ja innostunut, huolimatta siitä, että joukossa oli esiintymistä jännittäviä nuoria.

Menetelmällisesti oli hyvä idea aloittaa kuvan tekemisestä ja päättää prosessi teatteri-improvisaatioon. Toimivaa oli myös se, että menetelmiä oli useita ja harjoitukset muodostivat kirjavan kokonaisuuden periaatteella; jokaiselle jotakin.

Valokuva-työpajaa nuoret eivät juurikaan kommentoineet. Nuoret tekivät harjoitteita isona ryhmänä ja pienryhmissä. Varsinaisesti valokuvaamiseen liittyviä kuvausteknisiä asioita tai kuvasommitteluun liittyviä asioita ei käyty läpi. Hyödynsimme työskentelyssä valmiita valokuvia, ottamalla uusia versioita mustavalkoisista kuvista tai kehittämällä henkilötarinoita valmiiden kuvien ympärille. Muutamat nuoret sanoivat ymmärtäneensä, sen olevan minun tapani käsitellä valokuvaa. Käytössä olivat pajan järjestelmäkamerat, tabletit, sekä omat älypuhelimet. Valokuvaamisen tekniseen ohjaamiseen nuorilla olisi ollut tarvetta ja sellainen olisi ollut hyödyllistä toteuttaa pienemmissä ryhmissä aikaisemmin.

Palautekeskustelussa ryhmän nuoret toivat esiin, miten tärkeitä heille oli päästä toimimaan muiden oman ikäistensä nuorten kanssa. Nuorilla oli takana jo jonkin verran työttömyysaika ja yksin olemista ennen pajajakson alkua. Toisten nuorten kanssa oleminen ryhmässä oli monelle merkityksellinen kokemus, myös niille, jotka mielellään olivat omissa oloissaan. Ryhmän ilmapiiriä nuoret sanoivat hyväksi ja yleisesti ryhmän jäsenet koettiin tärkeiksi ja hyväiksi tyypeiksi.

Nuoret kertoivat myös vaikeista ajanjaksoista pajajakson aikana, varsinkin kouluvalintoihin, pääsykokeisiin, työnhakuun liittyvät tehtävät ja valinnat. Opiskelu ja työnhaku asioihin liittyvien tehtävien tekemisen pakko ja ahdistuksen tunne oli viedä muutamilta motivaation jatkaa työpajalla.

Kuvallisen ilmaisun kokonaisuus oli ajallisesti huomattavasti pidempi, kuin muihin menetelmiin käytetty aika. Olin suunnitellut kuvallisen ilmaisun pitkälti palvelemaan ja motivoimaan Varian ammatillisen oppilaitoksen kuvallisen ilmaisun opiskelijoita. Näitä opiskelijoita oli ryhmässämme yhteensä kolme. Näistä nuorista kahden nuoren opiskelut kaikesta yrityksestä huolimatta keskeytyivät, eikä heidän sitoutumisensa pajatoimintaan onnistunut. Yksi nuori suoritti kuvan toteuttamisen näytön ja osasuorituksia opinnoistaan Ankkuli-projektin ja pajatöiden tehtävillä. Varian opettajan kanssa onnistuneen tiiviin yhteistyön ansiosta nuori pääsi jatkamaan opintojaan Variassa. Näille Varian opiskelijoille suunnattu kuvallisen ilmaisun väriopin ja sommittelun perusteita syventävät tehtävät menivät ohi, lähes kaikilta Varian opiskelijoilta.

Muu työryhmä olisi halunnut tehdä toisenlaista piirtämistä ja maalaamista, tuottaa vapaammin kuvaa erilaisin menetelmin. Pajan nuorten ryhmästä suurin osa oli kiinnostunut kuvataiteesta ja moni nuorista oli lahjakkaita piirtäjiä ja maalareita. Minulla olisi pitänyt olla suunniteltuna kahdenlaisia harjoituksia. Hyödyllisempää olisi ollut keskittyä enemmän paikalla olevien työkokeilusopimuksella toimivien nuorten kuvantekemisen toiveisiin, kuin ammatillisiin tavoitteisiin. Kohdennettu tarjonta meni ohi tarpeen. Kaikkineen kuvallinen ilmaisu Ankkulissa olisi voinut olla ajallisesti lyhyempi.

Paperitaiteen osuus luovan kirjoittamisen jälkeen oli menetelmänä liian haastava näin isolle ja käsityötaitoiltaan eritasoiselle ryhmälle. Käsityömenetelmät olivat harvan osaamisalaa tai kiinnostuksen kohdetta. Tulevaisuuden ovi, pahvirunkoisen teoksen valmistus oli usealle, joko liikaa tarkkuutta vaativaa, tai muuten epämotivoivaa tekemistä. Verhoilupaperin värjäys oli kohtuullisen rentoa, mutta kolmiulotteisen rakenteen verhoilussa moni olisi tarvinnut yksilöllisempää ohjausta ja motivointia. Käsityömenetelmiin pohjautuvissa harjoitustöissä olen aikaisemminkin todennut 3-5 henkilön pienryhmät parhaaksi työskentelytavaksi. Tästä huolimatta Pajatalon taidenäyttelyyn saatiin esille neljä varsin upeata kolmiulotteista Tulevaisuuden Ovi -teosta.

Useat nuoret antoivat pajajakson päätyttyä Ankkuli-projektista hyvää palautetta, myös työtiimini kollegoilla. Muutamat nuoret antoivat suoraan

hyvää palautetta minulle ja olivat tyytyväisiä, että olin suunnitellut ja valmistellut työpajapäivät hyvin. Yksi Varian kuvallisen ilmaisun koulutuksen osasuoritusta tekevä nuori sanoi Ankkuli-työpäivän jälkeen, että tämä pajan kuvallinen ilmaisu oli laadukkaampaa toimintaa kuin, mitä hänellä oli ennakkoon käsitys. Ainakin kolme nuorta mainitsi erityisesti, että oli tärkeätä päästä tekemään taiteen menetelmin.

Kohtalaisen hyvin nuoret oppivat tulemaan ajoissa paikalle ja muistamaan mitä keskiviikkoisin on pajalla ohjelmassa. Myös ammattilaisten vierailuihin ja tutustumisretkiin taidelaitoksiin, nuoret osallistuivat hyvällä motivaatiolla ja osoittivat kiinnostusta eri taiteenlajeihin ja ammatteihin

5 PAUSE FESTIVAALI

”Millainen on tämä päivä, yhteiskunta ja sinä siinä?” luki Pause-festivaalin julisteessa kesällä 2017. Joukko lahtelaisia nuorisotyön toimijoita ja asiantuntijoita toteuttivat Lahden nuorisopalveluiden 8-salin tiloissa heinäkuussa 2017 ensimmäisen Pause-festivaalin nuorille. Tapahtuma kulkee nimellä; ” PAUSE festivaali - välinpitämättömyyttä vastaan, merkityksellisyyden puolesta”. Järjestäjät halusivat käynnistää uudenlaisen nuorten ja aikuisten festivaalin, jonka tavoitteena on pysähtyä yhdessä yhteiskunnallisten ilmiöiden äärelle.

”Tämän tapahtuman omistavat nuoret!”, sanoo Anne Pässilä (2017). Yksi tapahtuman käynnistävästä henkilöistä on erikoistutkija Pässilä Lappeenrannan teknillisen yliopiston LUT Lahti – tutkimusyksiköstä, hän kuuluu myös Taideyliopiston koordinoimaan ArtsEqual -hankkeen tutkijaryhmään. Pause-festivaalin lähtökohtana Pässilän mukaan on tutkia ja ihmetellä moniäänisesti taidelähtöisin menetelmin ajankohtaisia ja puhuttelevia asioita nuorten elämästä. Teemojen tasa-arvo ja osallisuus pohjalta oli tarkoitus kokeilla Pausessa erilaisia dialogin ja kohtaamisen tilojen syntymistä. Ideana oli taiteen keinoin luoda tila, jossa mahdollistuu yhteiskunnallinen kriittinen keskustelu. Yhdessä oppiminen on Pässilän mukaan oleellinen osa vaikuttamiseen kytkeytyvää toimijuutta ja osallisena olemista. (Pässilä & Owens, 2017, 1-2.)

Ensimmäinen PAUSE onnistui ja toteutui kolmipäiväisenä taidelähtöisen työskentelyn työpajana 18.-20.7.2017. Luovan työskentelyn menetelminä olivat draaman lisäksi sarjakuva, luova kirjoittaminen, video, kuvallinen ilmaisu ja yksittäisesti toteutettuna myös tanssi ja musiikki.

Laura Mellasen (2017) mukaan tapahtumaan osallistuneiden nuorten palautteiden perusteella Pause-festivaali ylitti odotukset. Tapahtumaa koordinoanut Mellanen on Lahden nuorisopalveluiden Uuden Pajan työpajaohjaaja. Pausessa oli yhdessä toimimassa iso joukko eri-ikäisiä ihmisiä. Nuoria tapahtumassa oli 32 ja he olivat 17-27 -vuotiaita pääosin lahtelaisia nuoria.

Lisäksi mukana oli 12 yli 30 -vuotiasta kulttuurisesta nuorisotyöstä, taidepedagogiikasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta kiinnostunutta aikuista.

Osallistuin tapahtumaan Anne Pässilän kutsumana ja 18-vuotiaan tyttäreni kanssa. Olimme mukana kaikissa kolmessa työpajapäivässä ja ajatuksenamme oli, että Vantaaltakin nuoria olisi voinut tulla tapahtumaan mukaan. Pyysin mukaan neljää Ankkuli-projektissa ollutta teatterista kiinnostunutta nuorta. Työpajani nuorista valitettavasti kukaan ei kuitenkaan päässyt tulemaan Pauseen. Kaikki nämä vantaalaiset nuoret olivat kiinnostuneita osallistumaan mahdollisesti seuraavana vuonna järjestettävään festivaaliin. Minulle oli suuri kunnia päästä mukaan Pauseen kokemaan, havainnoimaan ja toimimaan yhdessä arvostamieni nuorisotyön ohjaajien ja pedagogien kanssa.

5.1 Ydinryhmä ja taustatuki

Pauseessa draamapedagogi Allan Owensin työskentelyä täydensivät yksitoista muuta taidekasvatuksen ja taiteen ammattilasta (Pässilä & Owens 2017, 1). Ensimmäinen Pause-festivaali onnistui luovan ja pedagogisen ystävättäimien ansiosta. Tähän suunnittelu ja toteuttajatyöryhmään, niin sanottuun ydinryhmään kuuluvat; Anne Pässilä, Laura Mellanen ja Nikke Kaartinen (Uusi Paja, Lahden nuorisopalvelut), Lasse Kantola (Suomen diakoniaopisto, Theatrum Olga) ja Johanna Tuliainen (Kouluskeskus Salpaus, Timotei -teatteri) sekä Allan Owens (Chesterin Yliopisto, Englanti).

Päähajaajaksi ensimmäiseen Pause-festivaaliin ydinryhmä sai prosessidraaman kehittäjän ja draamapedagogin Allan Owensin. Englantilainen Owens on Chesterin Yliopiston draamakasvatuksen professori. Owens on Suomessa varsin tunnettu osallistavan teatterin kouluttaja. Prosessidraama jalkautui Suomeen opetuksen välineeksi jo 80 -luvun lopulla (Rainio 2009, 7). Teatteripedagogi Elina Raivio (2009) kertoo miten Owens ohjasi jo 1989 teatterikorkeakoulussa prosessidraaman työpajoja. Nämä Owensin työpajat olivat osa pitkiä draamapedagogiikan kursseja eri alojen kouluttajille ja opettajille, jotka halusivat erikoistua draaman käyttöön. Owensin Suomessa toteuttamista koulutuksista mainitaan myös Pausesta kertovassa Etelä-Suomen Sanomien lehtijutussa (18.7.2017). ”Owens on tuonut Suomeen jo usean vuosikymmenen ajan tällaisia draamakasvatuksen keinoja, joissa luodaan teatterin keinoin edellytyksiä dialogille” (Skyten 2017). Pässilä ja Owens ovat usean vuoden ajan tehneet yhteistyötä erilaisissa kansainvälisissä taide- ja tutkimusprosesseissa, sekä koulutuksissa. Muillekin ydinryhmän jäsenille yhteistyö Owensin kanssa oli entuudestaan tuttua.

Halusin toteuttaa temahaastatteluni kiinnostavista ydinryhmän jäsenistä juuri Mellanen kanssa, koska hänkin on työpajaohjaaja ja hänen taustansa on mielenkiintoinen suhteessa nykyiseen tehtävään nuorten parissa. Mellanen (2017) sanoo, että tässä työssä nuorten työvalmentajana yhdistyy se

kaikki, mikä on ollut hänelle tärkeätä ja rakasta tai kiinnostavaa viime aikoina. Mellasen tausta on tuotemuotoilussa ja hän on opiskellut graafista suunnittelua työnohessa markkinointiviestinnässä, hän on toiminut graafikkona isossa yrityksessä ja tehnyt graafista suunnittelua freelancerina. Osallistavien ja innovatiivisten nuorisopalveluiden projektien konseptointien kautta hän on päätenyt työvalmentajaksi nuorten työpajalle Lahden nuorisopalveluihin. Hän opiskeli taiteen maisteriohjelmassa Aalto Yliopistossa. Oman opiskelunsa ja työhistoriansa pohjalta hän on kiinnostunut siitä, mitä visuaalisen tekemisen kautta ihmisestä tulee esille ja millaisessa tilassa suomalainen työelämä tällä hetkellä on.

Mä olen niin kuin iloinen taiteensoveltaja, se on mulle siis lähtökohtaisesti niin kuin työkalu.

Mellanen

Mellanen (2017) kertoo miten uudelle työntekijälle tuli huoleton pyyntö, että pitäisi tehdä jotain toimintaa niille, jotka eivät ole nuorisopalveluiden piirissä. Tulisi toteuttaa toimintaa kesälle ja vanha klassinen nuorisotila 8-sali pitäisi jollakin tavalla tuoda tähän aikaan kiinni ja vähän pöyhiä myös kulttuurisen nuorisotyön ajatusta. Laura kertoo miten nämä käytännössä hyvät ja tärkeät asiat eivät yksinään hänelle työssään riittäneet.

Ja nyt sitten, mä haluan tässä omassa työssäni viedä nuoria siihen suuntaan, että ei ruvetaan nyt muotoilemaan susta sopivaa, vaan enemmänkin se, että voimistellaan niitä lihaksia, niin että itse pystyt ottamaan ja tekemään paikkasi täällä. Sit mä ajattelin, et oleellista siinä et ne lihakset muovautuu ja sä tulet voimakkaaksi itsenäsi, niin tapahtuu sellasen kautta et saat tilan sille ajatukselle, et kuka mä oon ja mitä mä teen. Ja siksi Pause.

Mellanen

Mellanen oli Pässilän kanssa keskustellut henkisestä punttialista, jossa nuori pääsisi voimistamaan itseään, oli nuori sitten millaisessa elämäntilanteessa hyvänsä, työpajalla tai ei. Pässilä oli vahvasti ajatuksen kannalla ja ehdotti yhteistyötä sellaisena työnä, että se ei olisi kenenkään tahon tai organisaation omistuksessa, vaan Pausen voisivat omistaa nuoret itse. Yhtein kerättiin peruslahtelaisia tädopedagogi aktivisteja Mellasen ja Pässilän lisäksi, Kantola ja Tuliainen. Kun ydintiimi mietti tapahtumalle nimeä, joku kysyi: ”mistä tässä on kyse?” ja joku toinen vastasi: ”pysähdytään ajattelemaan”.

Sit tuli Pause, se on kiva sana. Ja siitä se sitten jotenkin lähti.

Mellanen

Ydintiimi ajatteli, että Owens olisi hyvä tässä ensimmäisessä Pausessa pyörittämään se ikään kuin käyntiin. Kivaa Mellasen (2017) mukaan oli se,

että ihmiset, jotka Pausea lähtivät alussa rakentamaan, luottivat toisiinsa ja olivat tehneet paljon yhdessä. Ydintiimi tiesi, että voi kokeilla ja säätää ja kun vielä heinäkuu oli valikoitunut ajankohdaksi, sai toimia aika rauhassa.

Mellasen (2017) mukaan aikaa oli vähän ja rahaa ei ollenkaan, ei ainakaan Lahden kaupungilla. Pääosin toteuttajat toimivat vapaaehtoisuuden pohjalta. Rahoitusta kuluihin saatiin Mun Juttu ja Meidän Tulevaisuus -hankkeesta, Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston tasa-arvoinen yhteiskunta -ohjelmasta ja ArtsEqual -hankkeesta (Pässilä & Owens 2017,1). Tilat toimiseen mahdollisti Lahden kaupungin nuorisopalvelut ja järjestäjätahona toimi Mellasen ja Kaartisen ohjaama Uusi Paja.

Markkinointi alkoi Mellasen (2017) mukaan niin, että juliste saatiin Media-pajalta ja tapahtumalle luotiin Facebook- ja blogisivut. Nuoria alettiin kutsua omien kanavien ja ”viidakkorummun” kautta. Ydinryhmä oli yhteydessä myös muihin toimijoihin, jotka olivat kiinnostuneita taiteella toimimisesta. Lopputulemana oli 32 nuorta ja 12 yli kolmekymmentä vuotiaasta. Hankalaa oli kehittää termiä yli kolmekymppisille, asiantuntija termi tässä yhteydessä tuntui vieraalta. Nuoret käyttivät aluksi Pausessa ilmaisia ”vanhemmat ihmiset”.

Mahdollistajakin on niin omahyväinen sana. Mutta toteutuman taustatukihenkilöitä.

Mellanen

5.2 Pausen draamatarinat ja taidelaboratorio

Kuvaan osanottajan näkökulmasta seuraavaksi mitä kolmipäiväisessä Pause-festivaalissa tehtiin. Havainnot ja kuvaukset toiminnasta perustuvat omiin muistiinpanoihini, Sonja Siikanderin valokuviiin, Pässilän & Owensin Pausesta kertovaan artikkeliin, Mellasen teemahaastatteluun ja nuorten kanssa käytyihin keskusteluihin ja nuorten palautteisiin.

Kolmen päivän aikana työskentelimme ohjatusti yhdessä isossa joukossa, mutta myös itseohjautuvasti pienryhmissä ja yksin itsenäisesti. Työskentelytapoina olivat draaman lisäksi taidelaboratoriomainen työskentely muilla menetelmillä; luova kirjoittaminen, installaatio, videokuva, liike ja tanssi sekä yhteiskunnallinen sarjakuva. Työskentelyprosessia johti draamakasvatuksen professori Owens ja hänen työskentelyään täydensivät festivaaliin osallistuneet muut taiteen ja taidekasvatuksen ammattilaiset. (Pässilä & Owens 2017.)

Kolmen päivän aikana tutustuimme kahteen Owensin draamatarinaan. Festivaalin tuotoksena nousi esiin teemajoki -työskentelyssä nuorille tärkeitä ajankohtaisia aiheita. Myös seuraava, ensi kesän Pause-festivaalia suunniteltiin kolmen päivän aikana. Tuloksena syntyi alustava aikataulu ja kuvallisia mainoslauseita, siitä mitä Pause nuorten mielestä on.

5.2.1 Ensimmäinen PAUSE-päivä

Ensimmäisen PAUSE:n aamuna vaikuttavin kokemus oli itse tila ja erityisesti sen somistus. Perinteisen 70-luvun nuorisotilan sisään oli Uuden pajan väki rajannut valkoisilla harsoilla ja teatterivaloilla uudenlaisen telttamaisen teatteritilan, toisen todellisuuden. Värien ja muotojen runsaudessa ja Bollywoodin elokuvia muistuttavassa ympäristössä lempeä linnun laulu kutsui istumaan tyynyille kehämäiseen näyttämö - katsomo asetelmaan. Suurikokoisia naamiopatsaita, eläinveistoksia, tekokukkaröykkiöitä, pienempiä naamioita, kehyksiä, soittimia ja monivärisiä valosarjoja oli saatu lainaksi Kantolan ohjaaman Theatrum Olgan tarpeistosta.



Kuva 5. Allan Owensin englannin kielinen ohjaus on toimivan tulkkauksen takia esteetöntä kaikille. Kuva: Sonja Siikanen.

Yli neljäkymmentä ihmistä pienissä ryhmissä, kahdestaan tai yksin saapuivat PAUSE-tilaan. Suurin osa osallistujista oli alle 30 -vuotiaita nuoria ja yli kymmenen heitä vanhempia aikuisia. Verkkaisesti aamukahvilta keräännyimme näyttämö & katsomo asetelmaan, jossa etualalla istuivat Owens ja Mellanen. Mellanen käänsi Owensin puheen englannista suomeksi osallistujille, mutta myös osallistujien kommentit ja kysymykset suomesta englanniksi Owensille ja espanjan kieliselle nuorelle. Tämä oli erittäin tärkeä saavutettavuuden tae kaikille osallistujille, systemaattinen tulkkaus hävensi erikielisyyden mahdollisia esteitä, eristäytymistä, ulkopuolisuutta tai häpeää kielitaidottomuudesta. Tulkkauksen tarvetta ei kysytty, vaan se pidettiin itsestään selvänä toimintona. Se ei myöskään estänyt nuorten keskinäistä kommunikointia tai Owensin kanssa käytyä keskustelua englanniksi (kuva 4.).

Esittelyjen ja toisista tietoiseksi tekevien kohtaamisharjoitusten jälkeen, Owens alkoi kertoa työskentelytavastaan. Hän esitteli meille draamatari-

noiden kangaskääröä. Käärön sisällä oli lukuisia esineitä ryijymäisenä muodostelmana. Tähän mobilemaiseen esineryjyyn kiteytyi koko Owensin käyttämien draamatarinoiden historia. Jokaista tarinaa symboloi jokin esine.

Ensimmäinen Owensin draamatarina, johon tutustuimme, oli kertomus nuoresta samuraista. Owens itse esitti päähenkilöä Watanabia, vanhan japanilaisen tarinan nuorta samuraita. Tarinassa nuori samurai epäilee kylän vanhojen samuraiden pelottavia tarinoita hirviöstä, joka kylää uhkaa. Nuori samurai joutuu osoittamaan rohkeutensa kyläläisille ja kohtaamaan hirviön kylän läheisellä portilla. Nuori samurai käy taistelun hirviön kanssa, mutta ei kuitenkaan saa tuhottua hirviötä kokonaan. Nuori samurai päättää palata kylään. Taistelusta jäänyt hirviön raaja on todistus kyläläisille ja sen taistelusaaliin ympärille nuori samurai rakentaa uuden sankaritarinansa. Uhka hirviön kostosta vaani kuitenkin kyläläisiä ja samurai joutuu kohtaamaan pelkonsa uudestaan.

Owens oli vangitseva ja taitava esiintyjä ja hän ohjasi taidokkaasti myös meidän esiintymistämme musiikilla elävöittäen. Luottamus lisääntyi ryhmässä nopeasti ja ilmassa oli paljon halua heittäytyä ja olla esillä. Kukaan ryhmästä ei kuitenkaan noussut muita enempää esille tai alkanut sooloilla. Owens otti selkeästi päähenkilön roolin ja tehtävät itselleen. Hän kertoi ja esitti päähenkilön tarinan meille, liittäen meidät mukaan, milloin kylän vanhempina samuraina tai hirviöinä. Työskentelimme välillä myös 6-8 henkilön pienryhmissä. Pienryhmät esittelivät tuotoksiaan toisille ja asteittain olimme kaikki katseen kohteena.

Nuoren samurain ristiriitaiset käännekohdat ja valintatilanteet pohdimme yhdessä, osallistujat ehdottivat vaihtoehtoisia ratkaisuja, miten tarinan olisi hyvä edetä. Tarinan yksi vaikuttavimmista valintatilanteista oli nuoren samurain tilanne portilla, jonka takana hirviön oletettiin olevan. Välillä palasimme omaan todellisuuteemme, peilasimme omien valintojemme tekemisen vaikeutta tai aikamme hirviötä. Tarinan kulku oli kuitenkin vahvasti päähenkilön, ohjaajamme Owensin käsissä. Pienryhmät esittelivät tuotoksiaan toisille ja asteittain olimme kaikki katseen kohteina. Tarina nuoresta samuraista tempasi mukaansa, tarinan loppuratkaisuksi oli pienryhmillä useita erilaisia vaihtoehtoja. Mikään ratkaisu ei ollut toistaan arvokkaampi, kaikki katsottiin ja kuunneltiin. Tarina jäi jollain tapaa avoimeksi. Se herätti ryhmässä kysymyksiä, muistoja ja pohdintoja omasta elämästä, muutoksesta ja nuorten itsenäistymiseen liittyvistä peloista ja haasteista. ”Oli kiva ilmapiiri. Allan työskenteli tarinankertojana, Allan veti tarinan avulla keskustelua eteenpäin”, näin kiteytti yksi nuorista päivän päätteeksi.

Pässilän (2017) mukaan työskentelyssä tarinan tasolla pohdittiin eri rooleista, tilanteista ja näkökulmista käsin päähenkilön motiiveja, tunteita ja tekoja. Reflektiivisillä draamallisilla teoilla purettiin auki erilaisia vaihtoehtoja ja skenaarioita, tämän tyyppistä auki purkamista tehtiin sekä tarinan tasolla, että ikään kuin pysäyttämällä tarina ja astumalla tarinasta ulos. Owens (2017) kuvaa miten pretextin muodostama draaman kaari oli avain,

joka tarjosi nuorelle tämän mahdollisuuden astua toiseen maailmaan ja sieltä takaisin omaan maailmaan, niin että heillä on enemmän tietoisuutta omasta elämästään. Owensin mukaan tämän kautta voitiin mahdollistaa tunne sellaisesta toiminnasta, joka antoi uutta ymmärrystä ja toivoa asioiden muuttumisesta. (Pässilä & Owens 2017, 2-6.)

Owensin (2017) mukaan Pausessa toteutettiin kokonainen kirjo demokratian muotoon suunniteltuja harjoituksia. Draamatarinan synnyttämä ajattelu, demokraattinen ilmapiiri ja keskustelu nosti esiin yllättäviäkin teemoja. Owens kuvaa miten nuorilla syntyi ennalta arvaamattomia kysymyksiä, kuten ”miksi vanhemmat ihmiset ovat niin vihaisia nuorille?”. Mellanen (2017) puhuu haastattelussa myös samasta kysymyksestä. Mellaselle oli hieno hetki, kun nuoret puhuivat vihaisista keski-ikäisistä. Tärkeätä oli hänen mielestään se, että nuoret puhuivat vanhemmista ihmisistä ikään kuin emme olisi olleet siinä läsnä. Hänen mukaansa oli kysymys kivuliaasta tunteesta, toiseuden tunteesta, eri ryhmässä olemisesta. Mellaselle syntyi kokemus, että hän oli tunnistanut tiettyjä asioita omassa tavassaan puhua asioista tai työyhteisön tavassa puhua nuorista, sen lisäksi, että tunsii asiasta hyvää häpeää.

Työskentely draamatarinan kautta oli intensiivistä, vaikuttavaa ja monella tasolla myös väsyttävää. Olimme työskennelleet tiiviisti ison ryhmän kanssa kahdeksan tunnin ajan. Toki toimintaan oli sisällynyt runsaasti myös jouten oloa ja vapaata seurustelua, sekä ruokailu- ja kahvitteletaukoja. Yksi nuorten ryhmä näytti välillä jopa nukkuvan. Ryhmässä oli tapahtunut liittymistä myös ennestään tuntemattomien ihmisten välillä. Owensin mukaan taiteella on keskustelun luomisessa jäänmurtajan rooli. Taide on hänen mukaansa tekosyy sille, että nuoret keskustelisivat keskenään. (Skyten, 18.7.2017.)

Päivän päätteeksi pienryhmissä toteutettu purkutehtävä tuntui tarpeelliselta. Tehtävänä oli purkaa ensimmäisen päivän draamatarinan synnyttämät ajatukset pienryhmissä pahviseen laatikkoon. Pienryhmässä, johon osallistuin, päätimme kirjoittaa tai piirtää omat pelkomme paperille ja sulkea ne laatikkoon. Päätimme yhdessä, ettei laatikkoa saa enää koskaan avata.

5.2.2 Toinen PAUSE-päivä

Toisena PAUSE -aamuna nuoret ja yli kolmekymppiset olivat 8-salissa ajoissa. Muutama nuorista oli jäänyt sovitusti pois. Keskustelu oli vilkasta jo pihassa, nautimme aamukahvit ja teet ja kokoonnuimme arenallemme. Toisena päivänä kehä oli tiiviimpi, edessä Owensin vieressä istui Mellasen lisäksi muitakin ydintiimin jäseniä. Välimatka muihin osallistujiin oli kadonnut, osallistujat istuivat odottavina yhteisellä kehällä.

Aloitimme edellisen päivän lopuksi tehdyillä laatikoilla, jokainen työryhmä esitteli työskentelyään ja laatikkonsa sisältöä. Minun työryhmäni laatikko

pysyi kiinni, niin kuin olimme sopineet. Ryhmässä kiersi päivän lehti, Etelä-Suomen Sanomat, jossa oli julkaistu Pausesta juttu ”Dialogia taiteen keinoin”. Lehtijuttuun oltiin selvästi tyytyväisiä. Yksi osallistuvista nuorista, halusi esittää työryhmällemme muutaman oman laulunsa. Hän säesti kapaleet itse kitarallaan. Tuntui varsin hienolta ja luontevalta tämän kaltainen spontaani esiintyminen. Nuoren muusikon kaunis ääni, sanat ja sävel koskettivat meitä.

Toisena PAUSE päivänä työryhmän tehtävänä oli pohtia yhteiskunnallisesti merkittäviä kysymyksiä, eri teemoista, toiveita, peloista, nuorten elämään liittyvistä asioita. Kysymyksiä joiden äärelle Pausessa olisi hyvä yhdessä pysähtyä. Pässilän (2017) mukaan ensimmäisen päivän työskentely toimi alustana kysymysten asettelulle. Hänen mukaansa Pause on jatkumoa kansalliselle nuoriso- ja taidekasvatuksen keskustelulle, jossa pohditaan osallisuuden ja tasa-arvon toteuttamista ohjaustoiminnassa. Pässilän mukaan tärkeitä ”pauselaisessa” keskustelussa oli juuri se, että nuoret ja aikuiset olivat itse asettamassa näkyville tärkeäksi ja merkitykselliseksi pitämiänsä kysymyksiä. Pässilä on sitä mieltä, että kysymykset synnyttivät ikään kuin yhteiskunnallisiin asioihin virittyneen taidelaboratorion. Owensin (2017) mukaan nuorten kysymykset liittyivät usein vapauden ja oikeudenmukaisuuden väliseen jännitteeseen.

Pienryhmien pohdinnasta syntyi erivärisiä kysymyspapereita. Asiat koottiin laajempien teemojen ympärille, kysymyksistä syntyi lattialle teemajoki. Kaikki osallistuivat kysymysten ryhmittelyyn ja luokitteluun. Isommista teemoista poimin ainakin seuraavat: vaikeat tunteet ja minuus, taide silтана, yhteiskunnan epäkohdat, epäoikeudenmukaisuus ja anteeksi antaminen.

Näiden luokitusten pohjalta jakauduimme pienryhmiin, joissa eri taiteen muotokielellä avattiin tärkeäksi koettuja kysymyksiä. Ryhmät muodostivat sen mukaan, mikä taidelähtöinen menetelmä kutakin osallistujaa eniten kiinnosti. Työryhmän menetelmiä olivat video, kirjoittaminen, laulu, sarjakuva, tanssi ja installaatio. Työskentelylle annettiin runsaasti suunnittelua ja toteutusaikaa.

Olin mukana videoryhmässä. Yritin olla ohjaamatta, keskityin kirjoittamaan ryhmän ajatuksia ylös. Yritin tietoisesti keskittyä kuuntelemaan nuorten ideoita, mutta en halunnut jäädä pelkästään passiiviseksi. Suunnittelu oli polveilevaa, hajanaisten ajatusten kyhäelmästä syntyi jonkinlainen idea esityksestä. Yksi lahtelaisista ohjaajista oli ryhmässä ja hän selkeämmin otti vetovastuuta. Lopulta nuoret lähtivät spontaanisti toteuttamaan videota nuorten sosiaalisen median luomasta kuvasta, joka oli täysin toisenlainen kuin todellisuus. Nuorten aihe oli kiinnostava. Nuoret tanssivat, poseerasivat, esiintyivät videolla rohkeasti. Ruokatauko keskeytti työskentelyn, itseäni epäilytti videon valmistuminen ja toistamiseen liittyvä tekniikka. 15 minuuttia ennen valmisteluajan loppua nuoret taituroivat kuvatun materiaalin valkokankaalle ja kehitimme videon lomaan toisen to-

dellisuuden draaman keinoin. Videolla esiintyvät nuoret tulivat näyttämölle todellisina. Minä esitin Kelaa, puhuin Kelan virastokieltä. Lopputulos oli improvisoitu videota hyödyntävä performanssi.

Muut työryhmät olivat tehneet joukon omakohtaisia sarjakuvia, kolmas ryhmä runomuodossa olevia henkilökohtaisia kirjoituksia, joita yksi nuori täydensi esittämillään lauluilla. Eräs nuorista toteutti soolo tanssin, yksi työpari valmisti installaation piirroksista, dialogisesta tekstistä ja esineistä. Kaikki teokset esiteltiin työryhmittäin muille.

Kaikille tällainen esiintyminen ja oman työn esittely ei ollut mieleistä. Eräs nuori kertoi myöhemmin päivästä näin; ”En tykännyt tästä keskiviikko -päivästä kaikkein eniten. En halunnut esitellä sitä työtäni muille, ne olivat aika henkilökohtaisia ja yksin tehtyjä. Olisi ollut kiva olla mukana muissakin työryhmissä.”

Toisen päivän työskentely oli haastavampaa, kun työryhmät joutuvat itseensä tekemiseen. Ihmisten eriytyminen ja kirjava ideointi vaikeutti yhteistyötä, joillekin tällainen työskentely herätti jopa ahdistusta. Ryhmän yli kolmekymppiset auttoivat nuoria saamaan kiinni annetusta tehtävästä ja synnyttämään omannäköisen tuotoksen tai hyväksymään jos lopputuotosta ei syntyneenkään esitettäväksi. Tämän tyyppinen dialoginen toiminta on Pässilän (2017) mukaan esimerkki empatiataitamiseen painottavasta senettiläisestä yhteistoimijuudesta ja yhdessä tekemisen kyvykkyydestä.

5.2.3 Kolmas PAUSE -päivä

Päivä käynnistyi taas aamukahvilla ja teellä. Edellisenä päivänä Pausessa olleet nuoret tulivat kaikki paikalle. Päivä alkoi vauhdikkaasti Owensin ohjauksella ja Mellasen sekä Tuliaisen tulkkauksella. Owens avasi jälleen draamatarinoiden esineryijyn ja valitsi seuraavan pretextin. Vuorossa oli lyhyempi draamatarina, joka pohjautui australialaiseen kertomukseen pienestä kalasta. Owens toimi jälleen päähenkilön roolissa, hän esitti hauskaasti ja innostavasti elävää, loistavaa eväistä Pikku-Kalaa.

Osallistujat muodostivat jälleen pienryhmiä, jokainen pienryhmä kehitti oman tapansa liikkua kalaparvena. Tässäkin tarinassa oli vaara voitettavana. Pikkukalojen parvea uhkasi iso kala. Iso kala söi parven kaikki muut kalat suihin, vain Owensin esittämä Pikku-Kala jäi henkiin. Pikku-Kala lähti etsimään uutta ryhmää itsellensä. Muodostimme pienryhmissä erilaisia mereneläviä, erilaisia tapoja liikkua ryhmänä, uusia koreografioita. Owensin kalahahmo yrittää liittyä jokaiseen parveen, matkia rapujen ja meduusojen liikkumista, mutta Pikku-Kala ei vaan tuntenut kuuluvansa löytämiinsä ryhmiin. Owensin valitsema musiikki ohjasi erilaisten parvien liikkumista. Syntyi hauskoja koreografioita, osallistujia hauskuutti harjoituskovasti. Owens kuljetti keskustelua ja juonta eteenpäin taidokkaasti ja viihdyttävästi, osallistujat vaikuttivat virkeiltä ja aktiivisilta.

Pikku-Kala jatkoi matkaansa tiheän kasvillisuuden läpi, me osallistujat esitimme meressä olevaa kasvillisuutta, johon Owensin esittämä Pikku-Kala oli vähällä takertua. Selvittyään tämän esteen läpi Pikku-Kala löysi luolan, jossa oli muitakin pieniä kaloja. Alkoi kalojen yhteistanssi, riehakkaat yhteiset juhlat nostivat energiatasoa ja tunnelmaa. Kaikki osanottajat tanssivat yhdessä, Owens piti yllä riehakasta menoa.



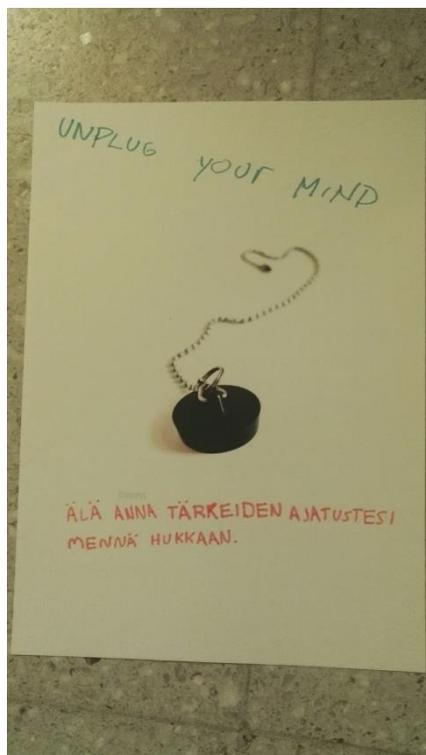
Kuva 6. Draamatarinan kaloilla on juhlat. Kuvassa Allan Owen villitsee eri-ikäiset osallistujat riehakkaaseen yhteistanssiin. Kuva: Sonja Siikanen.

Owensin esittämä Pikku-Kala kehotti luolassa olevia kaloja tulemaan pois merelle uiskentelemaan. Pohdimme koko ryhmän kanssa, miksi kalat eivät halunneet lähteä luolastaan ja miten tarina mahdollisesti eteni. Muodostimme janan ja sijoituimme sille, niin että toisessa päässä oli ”jäädään” ja toisessa ”lähdetään” mielipide. Mielipiteitä ja perusteluja kuunneltiin.

Tarinan viimeisellä sivulla oli kertomuksen loppuratkaisu, meidän kirjassamme sivu oli tyhjä. Miten kalaparvi selvisi ristiriitaisesta tilanteesta ja uhkaavasta Ison kalan vaarasta? Jokainen pienryhmä mietti vaihtoehdoisen ratkaisun tarinan loppuun. Kirjoitimme viimeisen sivun lauseet ja muodostimme niistä patsaan. Kaikki vaihtoehdot katsottiin.

Alkuperäinen tarina etenee niin, että kalat muodostavat yhdessä suuren kalaparven, joka on ison kalan muotoinen. Näin pikkukalojen parvi pelottaa ison kalan pois. Myös päähenkilökalan erikoisuudelle, sen loistaville eville löytyy paikka kalaparven erityisessä paikassa. Pikku-Kala saa olla kalamuodostelman silmä loistavine evineen.

Yksi nuorista kiteyttää prosessidraaman opetusta; ”Tarinan opetus on, että kaikki toimivat yhdessä ja kaikilla on oma rooli, mutta pohdintaa synnytti se, että jos ei haluakaan olla osana jotain isoa systeemiä.” Lyhyempi ja energinen draamaprosessi jätti osallistujiin kohottavan mielialan. Toimimme taas yhdessä yhteisen asian äärellä, kaikki olivat kuin huomaamatta osallisina tarinan kulussa.



Kuva 7. Yksi nuorten toteuttamista Pause-mainoksista.

Olimme yhdessä toteuttaneet ensimmäisen Pausen. Lopuksi vielä pohdimme, mitä kuluneet kolme päivää olivat olleet. Mitä Pause tämän kokemuksen jälkeen oli? Mellanen ja Uuden Pajan nuoret olivat suunnitelleet ja toteuttaneet useita A4-kokoisia kuvatauluja esineobjektien valokuvista. Keskellä valkoista paperia oli selkeä kuva yhdestä esineestä; maatuska, lavaarin tulppa, sydäntyyny, timantteja sisältävä silkipussi, avain, lukko, mikkihiirifiguuri, irtokorvat, säilykepurkki, pionin kukka, palapelin pala. Kuvia oli melkein kolmestakymmenestä erilaisesta esineestä

Tarkoitus oli tehdä pienryhmässä kuvilla ja sanoilla Pausesta kertova ilmoitus. Tehtävän anto ja kuvat olivat inspiroivia, oli helppoa yhdistää symboleja ja tekstejä. Syntyi upeita ja oivaltavia Pause –mainoksia (kuva 6.). Tarkastelimme teoksia yhdessä.

Pohdimme myös tulevaa Pausea. Rakensimme lattialle aikajanan siitä hetkestä kesään 2018. Pienryhmissä pohdimme mitä tehtäviä seuraavan Pause -festivaalin toteuttaminen vaatisi ja miten ne tehtävät sijoittuisivat

aikajanelle. Mietimme myös minkä teon tai työpanoksen kukin paikalla oleva olisi valmis tekemään seuraavan Pausen toteuttamisessa.

Keskustelemme vielä pienryhmissä, millaista Pausessa oli ollut, mitä Pause oli meille merkinnyt. Kuuntelimme kaikkien pienryhmien palautteen. Kehällä oli paljon kuuntelemista ja ymmärrystä. Tunnelma oli hieman haikea.

Oli aika kiittää. Pässilä oli ostanut Owensille yhden mukana olleen taiteilijan maalauksen. Owens oli aikaisemmin pysähtynyt teoksen äärelle eräessä lahtelaisessa galleriassa ja teos sopi monella tapaa lopetushetkeemme.

Kaikki olivat tehneet oman osuutensa ensimmäisen Pausen onnistumisen eteen, mutta erityisen ison ponnistuksen oli tehnyt lahtelainen taiteen ja nuorisotyön ystäväjoukko, Pausen ydintiimi. Helpotus ja kiitollisuus valtasi mieliä. Nuoret jäivät tilaan juttelemaan pienissä ryhmissä, osalla heistä oli vähän vaikea lähteä. Nuoret vaihtoivat yhteystietoja ja suunnittelivat yhteydenpitoa. Yli kolmekymppiset jäivät vielä hetkeksi ison pöydän ympärille keskustelemaan pinnalla olevista tunnelmista, päivän kulusta ja tapahtuneen festivaalin merkityksestä. Ensimmäinen Pause -festivaali oli synnytetty, jäimme kaikki odottamaan ottavatko nuoret seuraavan Pausen omakseen.

5.3 Allan Owensin tapa toteuttaa prosessidraamaa

Analysoin kirjoittamaani havaintokirjoitusta Pausen päivistä Allan Owensin Draamakompassi -kirjaa hyödyntäen. Selitän hieman Owensin työskentelytapaa Pausessa ja joitakin havaitsemiani draaman osatekijöitä ja tärkeimpiä käsitteitä ja perussanastoa prosessidraamasta.

Allan Owens käytti Pausessa kahta draamatarinaa, kirjallisuudessa käytetään myös sanoja pretext tai pre-text. Hän käyttää omasta työskentelystä käsitettä pre-text based process drama. Hänen työskentelynsä on suuntautunut koulukontekstista draaman soveltamiseen laajasti eri ammattiryhmien koulutukseen ja erilaisiin sosiaalisiin yhteyksiin, jollaisena Pauseakin voisi pitää. (Owens 2010, 6.)

Owensin työskentely Korhosen (2009) mukaan on selkeästi muuttunut leikillisemmäksi ja ”kevyemmäksi”, vaikka käsiteltävät teemat ovat vakavia (Owens 2010,6). Vakava leikillisuus sopii hyvin käsitteeksi Owensin työskentelylle Pausessakin, siinä yhtä tarinaa työstetään ryhmän kanssa yhden session ajan. Ensimmäisen nuoren samurain tarinan jälkeen siirryttiin viimeisenä festaripäivänä seuraavaan tarinaan pikku kalasta ja edettiin seuraavan teeman käsittelyyn. Yhdessä puhumaan pääsemiselle tämä yhdessä tekeminen toimii siltana. Taide helpotti nuoria keskustelemaan keskenään.

Owensin käytti Pausessa työtapaa ohjaaja roolissa tai teacher-in-role, joisakin yhteyksissä hän käyttää ilmaisua practioner-in-role (Owens 2010, 26). Hän esitti systemaattisesti molemmissa draamatarinoissa pääroolit.

Tällainen työskentely sopi hyvin Pausen osallistujien kaltaiselle ryhmälle, joka ryhmänä oli suuri ja heterogeeninen, ennestään toisilleen tuntematon ryhmä ja joille suurimmaksi osaksi prosessidraaman työtavat ja tekniikat ovat vielä outoja. Tähän rooliin Owens itse on mestari, monen tasoisten taitojensa ansiosta. Hänellä on erityisen hyvät draaman taidot, drama skills, kuten draaman muodon ymmärtäminen, roolihahmojen rakentaminen, aiheeseen sopivien eleiden, kielen ja fyysisyyden käyttö (Owens 2010, 15).

Prosessidraaman tekemiseen liittyvistä työtavoista ja tekniikoista Owens käytti lähinnä improvisaatiota pienryhmissä. Muita Pausessa käytettyjä tekniikoita olivat mielestäni asiantuntija mantteli, kun vanhat samurait pohtivat kylää uhkaavaa hirviötä ja kollektiivinen rooli, osallistujat olivat kaikki pikkukaloja ja tanssivat yhdessä. Reflektointiin ja arviointiin liittyvistä tekniikoista havaintoni on joko - tai tekniikasta. Tässä ryhmää pyydetään valitsemaan paikka janalla tai kahden vaihtoehdon välillä. Tätä käytettiin tarinan tärkeissä valintatilanteissa, kuten nuoren samurain kysymyksessä; palatako kylään vai lähteä eteenpäin? tai kannattaako kalaparven tulla pois luolasta vai jäädä? Myös kuvapatsas -tekniikkaa ja seremonioita ja rituaaleja hyödynnettiin yhteisessä arvioinnissa. (Owens 2010, 22-30.) Owen esittelee kirjassaan yli 50 prosessidraaman etenemisessä hyödynnettävää tekniikkaa ja draaman työtappaa, niiden läpikäynti Pausessa olisi tehnyt tekemisestä mekaanista. Muutamat tekniikat upposivat Owensin ohjaukseen sulavasti, kuin vahingossa käyttöömme.

Pausen ryhmä oli suurimmaksi osaksi ensimmäistä kertaa työskentelemässä prosessidraaman menetelmin, oli tärkeätä, että Owens keskittyi luottamuksen, sitoutumisen, turvallisen ilmapiirin ja ryhmähengen rakentamiseen. Hänen ohjauksessaan me yli kolmikymppisetkin saimme esimerkin siitä, miten tärkeätä ja sujuvaa on, kun toiminnan päämäärä, fokus ja tilanne missä toimintaa odotetaan, sekä roolit ovat selkeästi määriteltyjä. Owens osasi taitavasti muistuttaa ryhmää näkökulmasta, jossa roolin tilanne ja toiminnan päämäärä yhdistyvät. Tiesimme koko ajan mistä lähtökohdasta olimme tähän kohtaan tulleet. (Owens 2010, 13-14.)

Draaman taidot ovat yksi draaman osatekijöistä Drama Elements, näille koko taidemuoto rakentuu. Muita draaman osatekijöitä ovat jännite, vastakohtat, symboli, metafora, metaxis, draaman muoto ja kehys (Owens 2010, 14-15.) Pausessa Owensin taito hallita jännitteen ja vastakohtien käyttöä oli suvereenia. Hän piti yllä osallistujissa aktiivista osallistumista ja kiinnostusta, varsinkin nuoren samurain tarinassa draaman rakenne teki tapahtumista lisääntyvässä määrin mielenkiintoisen. Vastakohtat kalatarinassa olivat huvittavia, pikku kalan yritys liittyä eritavoin liikkuvien kalaparvien ryhmään nauratti makeasti osallistujia ja esiintyjä. Ison pikkukaloja syövän otuksen ilmestyminen tarinaan käänsi äkillisesti hauskanpidon selviämiseksi.

Mielestäni nuoren samurain tarinassa portti, jossa samurai jätti turvallisen kotikylänsä kohdatakseen uhkaavan hirviön, edusti symbolia ja metaforaa

muutoksesta ja nuorten elämänvaiheesta, jolloin itsenäistyminen yhtä aikaa kutsuu ja pelottaa. Itse olen useasti mielessäni omassakin elämäntilanteessani palannut Pausen jälkeen tuolle nuoren samurain portille. Metafora mahdollistaa draaman merkitysten erilaisten tasojen havaitsemisen ja kytkemisen omiin ja toisten kokemuksiin. Samaan asiaan liittyvä draaman osatekijä on metaxis, joka on prosessi, jossa samaan aikaan yhdistyy kaksi maailmaa. Pausessakin tapahtui tätä arkielämän ja draamatyöskentelyssä avautuvan maailman limittymistä. Prosessissa syntyneet tunteet ja ajatukset edistävät erityisesti oman itsensä ja toimintansa ymmärtämistä. (Owens 2010, 15.) ”Draaman käyttäminen on demokraattista ja kriittistä toimintaa. Draamatarinat pyrkivät kehittämään yksilöllistä ajattelua suhteessa ryhmään ja erilaisiin mielipiteisiin.” (Owens 2016, 11.)

Pausen toisen päivän työskentelyssä jossa ohjaajan osuus oli selkeästi pienempi, paikoin näkymätön. Owens kuvaa kirjassaan Draamakompassi ohjaajan roolin ja osuuden vaihtelua työskentelyssä nelikenttänä, jossa ohjaajan ja oppilaiden osuus tekemisen eteenpäin viemisessä vaihtelee. ”Draamatarinan tarkoituksena on herättää ryhmän mielenkiinto, lisätä sitoutumista, rakentaa luottamusta ja vähitellen luovuttaa muodon ja sisällön valinta ryhmälle.” (Owens 2010, 18.) Ohjaajan hallitseva ote muotoon ja sisältöön voi johtaa siihen, että ryhmä ei kehitä työskentelyä haluaansa suuntaan, vaan yrittää tehdä mitä ohjaaja haluaa. Tällaisena oman suunnan etsimisenä ja kokeiluna toisen päivän työskentely eri menetelmien parissa palveli.

Nuorten töissä ja tuotoksissa näkyi oman elämäntilanteen yksilöllistä pohdintaa ja heijastuksia edellisen päivän draamatarinasta. Kun ohjaaja neuvottelee sisällöstä ja muodosta osallistujien kanssa, haittana on turhautuminen, kun ryhmässä kokemus ja luottamus ovat vielä orastavia. Tällaista turhautumista ja ehkä ahdistumistakin oli havaittavissa Pausen toisena päivänä ja selittyi ehkä sillä, että luottamuksen ja sitoutumisen kehittymiselle tarvittiin vielä aikaa.

5.4 Get Together -tapaaminen

Kesän 2017 Pausen osallistuneet, saivat Lahdesta syyskuussa kutsun sähköpostilla uudelleen tapaamiseen Get Together -tilaisuuteen Lahden kaupungin teatterin tiloihin. Paikalle 26.9.2017 oli saapunut viisitoista nuorta kesän PAUSE -festareilta ja kuusi uutta nuorta Uudelta pajalta, sekä asiasta kiinnostuneita nuoria Johanna Tuliaisen mukana Koulutuskeskus Salpauksesta. Läsnä oli myös työntekijöitä Lahden kaupungin yksiköistä ja nuorisopalveluista. Paikalla oli ydintiimi; Mellanen, Pässilä, Tuliainen, Kantola ja Kaartinen, sekä videovälitteisesti Owens Chesteristä Englannista.

Tunnelma oli ollut lämmin ja keskustelua oli syntynyt menneestä ja tulevasta. Mellanen (2018) kertoi haastattelussa miten vilpittömän kunnioittavasti ja innostuksella oli tapahtumaan osallistunut myös Lahden nuorisopalveluiden suunnittelija. Hän oli sanonut, että oli hienoa olla näkemässä,

mitä se Pause oli ja mitä siinä tehtiin, ilman että siihen olisi liittynyt mitään tapahtuman omistamista.

5.5 Nuoret aktivistit toimivat

Pausessa olleet nuoret ”aktivistit” olivat koonneet oman ohjausryhmänsä. Kaksi Pausen aktivistia lähettivät marraskuussa 2017 sähköpostia kesällä osallistuneille nuorille. He saivat kokoon kahdeksan hengen porukan. Ryhmä kokoontui muutaman kerran syksyn aikana Sammonkadun tiloissa. Tapaamisissa nuoret olivat muistelleet viime festivaalia ja suunnitelleet uutta. Ryhmä oli miettinyt mitä haluaisivat säilyttää Pausessa. Keskusteluissa oli heidän mukaansa noussut esille vahvasti fiilis ja tunnelma, että sai olla oma itsensä ja sai äänensä kuuluviin, ainakin osittain (Mellanen 2017).

Aktivisti nuoret ovat suunnitelleet toimintaa ensi kesäksi tiloihin, jossa mahdollistuisi sekä sisällä ja ulkona oleminen, lisäksi he suunnittelevat mahdollisuutta yöpymiseen. Nuorten aktivistien ryhmä on myös miettinyt vapaa-ajan ohjelmaa, muutamat nuoret ovat halunneet osallistua soittamalla musiikkia. Festarin pituudeksi nuorten ryhmä koki kolme päivää hyväksi. Mutta ohjatun päivän pituus mietitytti. Heidän mielestään olisi parempi vähän lyhyempi, kuusi tuntia tuntui ryhmän mielestä sopivammalta pituudelta intensiiviselle työskentelylle. (Aktivistien kirje 2017.)

Kirjeessä nuoret pohtivat vanhempien ihmisten ja Pausen vetäjien tapaa päättää keskustelun suuntaa. Nuoret haluavat itse valita aiheet ja keskustelun suunnan ja toivovat siihen mahdollisuutta uudessa Pausessa. Kirjeessä nuoret ehdottavat, että saisivat itse päättää ketkä seitsemän aikuista tulevat ohjaamaan heitä tai lähinnä auttamaan, jos keskustelu ei etene. He kirjoittavat tarvitsevansa vanhempia taka-alalle turvaksi. Nuoret ehdottavat, että halukkaat aikuiset kirjoittaisivat motiivointikirjeen nuorten aktivistien ryhmälle ja perustelevat miksi haluaisivat ohjata ja miksi pitäisi valita kyseinen aikuinen mukaan. Yli kolmekymppisten aikuisten vastauksia tuli nuorten ryhmälle sähköpostilla. Pauseaktivistit olivat perustaneet oman sähköpostin Pausen viestinnän käyttöön. (Aktivistien kirje 2017.)

Nuoret aktivistit haluavat seuraavassa Pausessa

- saada olla omia itseään
- valita suunnan ja keskusteltavan tai käsiteltävän aiheen itse
- säilyttää hyvä fiilis ja tunnelma
- valita itse taustatukena olevat aikuiset
- lyhentää yhteisen ohjatun osuuden pituutta kuuteen tuntiin
- saada tila, jossa on sekä sisä- ja ulkotila. Paikka, jossa voi yöpyä ja viettää yhdessä myös rentoa vapaa-aikaa, johon kuuluu musiikki

6 TUNNE NIMELTÄ RAKKAUS -PROJEKTI

Tunne nimeltä rakkaus oli teatteriesitys ja yhteisötaideteos, joka esitettiin kymmenen kertaa Helsingissä. Kuusi esityksistä toteutettiin Maunulatalon Metsäpurosaliissa ja neljä Kansallisteatterin Willensaunan näyttämöllä. Tunne nimeltä rakkaus -projekti rakentui kolmessa vaiheessa; Rakkausprojektin työpajat, valmistavat harjoitukset ja esitykset.

Tunne nimeltä rakkaus oli osa Kansallisteatterin kolmivuotista alueellista Maunulan maisema -yhteistyöhanketta. Maunulan maisema -projektiä on tukenut Helsingin Kulttuurikeskus ja se on ollut yksi Helsingin mallin hakeista. (Kansallisteatteri 2017, 33.)

Rakkausprojektin työpajat kestivät kevään 2017, maaliskuun alusta toukokuun loppuun. Yhteensä 13 työpajailtaa toteutui tiistaisin klo 18-21 Maunulassa asukastalo Saunabaarin Vaahterasalissa. Työpajojen lisäksi kurkistimme kulissien taakse, eli tutustuimme Kansallisteatterin rakennukseen teatterikuraattori Pirjo Virtasen ohjaamana. Kansallisteatteri tarjosi työryhmällemme liput Suuren näyttämön esitykseen Macbeth, klassikko tulevaisuudesta.

Työryhmämme tutustui ja osallistui keväällä ja syksyllä 2017 myös erilaisiin alueellisiin esityksiin ja tapahtumiin. Paikallisista tapahtumista; Maunulapäivä, Taiteiden yö Maunulassa ja Maunulan Musa ja makkara. Näissä tapahtumissa projektimme näyttelijät harjoittelivat yleisökontaktin ottamista ja mainostivat tulevia esityksiä. Työryhmämme kävi katsomassa muitakin alueellisia yhteisötaideteoksia, kuten Helsingin juhlatiikkujen Aidatut unelmat esityksen, joka oli toteutettu Kannelmäen ja Malminkartanon ympäristöön. Jakomäessä Kaupunginteatteri mahdollisti vastaavanlaisen alueellinen hankkeen ja kävimme katsomassa heidän esityksensä. Helsingin Sanomat (2017) uutisoi aiheesta otsikolla; Kulttuuria viedään Helsingin lähiöihin. Kansallisteatteri villitsee Maunulassa, kaupunginteatteri Jakomäessä. Miten oikeassa lehti olikaan uutisessaan, että Kansallisteatteri tutustuttaa maunulaisia toisiinsa.

Esitystä Tunne Nimeltä Rakkaus alettiin harjoitella elokuun lopussa 2018. Valmistavia harjoituksia oli syksyn aikana 2-4 kertaa viikossa. Harjoituspäiviä elokuusta marraskuuhun kertyi yhteensä 33. Syksyn esitystä valmistavat harjoitukset olivat 3-8 tunnin pituisia ja harjoitustuntien yhteenlaskettu määrä syksyllä oli yli 120 tuntia. Olin yhtä työpajailtaa lukuun ottamatta kaikissa harjoituksissa mukana. Syksyn harjoitustiloina käytimme Maunulassa Saunabaarin salia, Maunulan yhteiskoulun luokkatilaa ja Maunulatalon Metsäpurosalia ja nuorisotilaa, sekä Kansallisteatterin harjoitus-salia. Harjoituskauteen sisältyi myös yhdet avoimet harjoitukset ja kolme valmistavaa esitystä, näistä kolmessa oli mukana kutsuttua yleisöä. Maunulatalon esityksen muuttamiseen Kansallisteatterin Willensaunan näyttämölle oli varattu marraskuussa kaksi harjoituspäivä, toinen harjoituspäivä oli myös Willensaunan ensi-iltapäivä.

Tunne Nimeltä Rakkaus esitykset ajoittuivat marraskuulle 2017. Maunulatalon esityksiin mahtui 50 katsojaa, kaikki kuusi esitystä olivat loppuun varattuja. Willensaunan näyttämölle mahtui lähes 100 katsojaa. Kansallisteatterin esityksistä kolme neljästä olivat loppuun myytyjä. Katsojia siis Tunne Nimeltä Rakkaus esityksissä kävi lähes 700.

Esityksen pituus oli 2 tuntia ja valmistautumiseen ja esityksen purkamiseen näyttelijät varasivat 2-3 tuntia. Valmistautumiseen kuului maskeeraus, kampaus, pukeutuminen, lavasteiden, rekvisiitan järjestäminen, elokuva-kohtauksien kertaaminen ja yhteinen virittäytyminen esitykseen. Esityksen ensi-iltaa juhlimme ensimmäisen esityksen jälkeen Maunulatalossa ja hautajaisia vietimme viimeisen esityksen jälkeen Lavaklubilla Kansallisteatterissa. Lahjaksi saimme vapaaliput Kansallisteatterin Koivu ja Tähti esitykseen.

Yhdessä vietettyä aikaa työryhmän kanssa työpajoissa, harjoituksissa ja esityksissä kertyi yli 200 tuntia. Kun mukana oli melkein kolmenkymmenen maunulalaisen lisäksi 8 Kansallisteatterin ammattilaista, voidaan puhua esityksen mainoskutsun sanoilla suursatsauksesta.

”Tunne nimeltä rakkaus on Kansallisteatterin Maunulan maisema -hankkeen vuoden 2017 suursatsaus, jossa lavalle nousee 18 eri-ikäistä maunulalaista. Ryhmä on kevään ja syksyn ajan tutkinut rakkauden muotoja, rakkautta olemista ja rakkautta käsitteleviä tarinoita erilaisten harjoitteiden kautta” (Myllyaho 2017).

6.1 Kansallisteatterin yleisötyö Maunulan maisemat hankkeessa

Kansallisteatterin merkittävää asemaa Suomen teatteri-instituutiona kuvaavat seuraavat perustiedot teatterin kotisivuilta. Kansallisteatteri on vanhin suomenkielinen teatteri. Tämä taiteellinen teatteri on perustettu vuonna 1872 ja sijaitsee Helsingin Rautatien laidalla. Näyttämöitä Kansallisteatterilla on kuusi ja Willensauna on yksi niistä. Avustusta toimintaansa laitos saa opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Kansallisteatteri on osakeyhtiö, jonka hallintoelimet ovat hallitus ja hallintoneuvosto. Suurimpana osakkeenomistajana on Suomen Kansallisteatterin Säätiö ja sen pääjohtajana toimii taiteen maisteri, ohjaaja Mika Myllyaho. Vakituksia työntekijöitä Kansallisteatterissa on melkein 170. Vuosittain ohjelmistossa on kaikkiaan lähes 50 eri esitystä, kotimaisia draamoja, ulkomaisia näytelmiä ja klassikoita. Yli 176 000 katsojaa kävi katsomassa Kansallisteatterin esityksiä ja yleisötyön tapahtumia vuonna 2016. (Kansallisteatteri n.d. perustietoa)

Kansallisteatteri on toteuttanut alueellisia taideprojekteja jo vuodesta 2012 lähtien, Pikku Huopalahdessa 2012 ja Kontulassa 2013-2015. Niissä toteutettavaa yhteistyötä alueen asukkaiden kanssa on kutsuttu yleisötyöksi. Alueellinen toiminta onkin muodostunut vakiintuneeksi yleisötyön

muodoksi. Vuonna 2016 Kansallisteatteri käynnisti komivuotisen alueellisen yhteisötyöhankkeen Maunulassa. (Kansallisteatteri n.d. Ytyä! -Kansallisteatteri yleisötyö.)

Kansallisteatterin kotisivulla kerrotaan Maunulan maisema -projektista. Teatterin tuominen alueen arkeen ja asukkaiden tärkeiden kysymysten käsitteleminen taiteen keinoin tulivat hankkeen tavoitteiksi. Yhdessä asukkaiden kanssa työskentelevien teatterin ammattilaisten on tarkoitus toteuttaa esityksiä ja muutakin toimintaa yleisölle ja alueen ihmisille. Teatteriprojektit toteutetaan Helsingin kaupungin tuella ja Maunulan maisema on yksi Helsingin mallin aluehankkeista.

6.2 Maunulaiset valloittavat Kansallisteatterin

”Maunula on lukemattomien rakkauksien syntymisen, kasvamisen, kestämisen, arkistumisen, hiipumisen, päättymisen ja uudelleensyntyymisen paikka. Se on äkkinäisten ihastumisten, ehdottoman kiintymyksen ja kuristavan kaipaamisen kaupunginosa.” (Maunulan Maisema 2017, Maunula ja rakkaus.)

Tunne nimeltä rakkaus -projektissa oli mukana yhteensä 27 Maunulan lähialueen asukasta, teatterin harrastajia tai teatterista kiinnostuneita ihmisiä. Varsinaiseen esityksen tekoon sitoutui heistä 18 henkilöä. Keväällä 2017 maaliskuussa aloittaneessa ryhmässä oli mukana yhdeksän osallistujaa, jotka eri vaiheissa kevättä totesivat, etteivät voi tai halua sitoutua kevään kaikkiin työpajoihin tai syksyn valmistavaan prosessiin tai esityksiin.

Lähes kolmas osa alussa olleista työpajoihin osallistujista jäivät pois toteutuksesta. Yksi kesällä poisjääneistä osallistujista, kuitenkin tuli Maunulatalon esityksiin järjestelyavuksi. Useat poisjääneet henkilöt tulivat katsomaan valmistavia tai valmiita esityksiä Maunulataloon tai Kansallisteatteriin.

Näyttelijät Tunne nimeltä rakkaus esityksissä olivat nimeltään; Riikka Hyvämäki, Kalevi Kaivola, Milla Koistinen, Margareta Kvickström, Tiina Lehto, Kirsi-Marja Lähteenoja, Maarit Oskarsson, Rosa Oskarsson, Sanna Oskarsson, Anette Pimenov, Susanne Rantanen, Kari Saranpää, Riitta Silvo, Aino Sorsa, Anne Sorsa, Janika Takkula, Virpi Toivonen ja Sakari Topi (Kansallisteatteri 2017, 33).

Esiintyjien ryhmä oli varsin heterogeeninen. Ikä-ero oli huikea nuorimman ja vanhimman esiintyjän välillä. Nuorin näyttelijä oli 11-vuotias ja vanhin 86-vuotias (Berghäll 2017). Monelle esityksen tekoon osallistuneelle esiintyjälle Tunne nimeltä rakkaus -esitys oli ensimmäinen kokemus teatteriprojektissa mukana olemisesta, kaikille se oli ensimmäinen kokemus näyttelemisestä Kansallisteatterin näyttämöllä. Esittäjien joukossa oli myös teatteria aikaisemmin harrastaneita ja jonkin verran aikaisemmin esiintyneitä henkilöitä. Tätä aikaisempaa kokemusta teatterista ei tietoisesti tuotu esiin kevään, eikä syksyn valmistavissa harjoituksissa. Niin iällä, kuin

esiintymiskokemuksellakaan ei ollut suurta merkitystä yhdessä harjoittellessa.



Kuva 8. Rakkaus -projektin maunulaiset toukokuussa 2017. Kuva: Neena Willberg

Roolihenkilöistä kahdella roolilla oli keskeisesti merkityksellinen asema esityksessä. Toinen oli selkeä pääroolin esittäjä Rakkaustutkija ja toinen ristiriitaa ja rakkauden pimeää puolta edustava Morsian. Muuten esiintyjät käsikirjoituksessa jakoutuivat, joko tutkimustyöryhmään tai morsianten joukkoon. Kaikki roolihenkilöt olivat näyttämöllä samanaikaisesti lähes kaksi tuntisen esityksen ajan, paitsi Morsian, joka Maunulatalon esityksissä poistui yhdessä kohtauksessa esitystilasta.

6.3 Ammattilaisten kanssa

Rakkaus-projektin alkuun käynnistäviä henkilöitä olivat ohjaaja Eveliina Heinonen, apulaisohjaaja Kenneth Siren ja dramaturgi Juho Gröndahl. Heinonen ja Gröndahl olivat jo useamman Kansallisteatterin yleisötyön projekteissa olleet työtovereita. Rakkaus -projektin kevään onnistumisessa Heinosen ja Sirenin yhteistyö oli välttämätöntä. Hyvin nopeasti ohjaajapari saikin maunulaisen työryhmän luottamuksen.

Heinosen ja Sirenin työtappaa kunnioitettiin ryhmässä ja se loi luottamusta ja sitoutumista, sekä rohkeutta epämuikavuus alueelle menemiseen. Työnjako ja asema työryhmässä oli hyvin selkeä alusta lähtien. Heinonen oli kaikkien mielestä laivan kapteeni, hänen työskentelynsä oli kuuntelevaa, keskustelelevaa ja läpinäkyvää, mutta myös määrätietoista ja tavoitteellista ohjausta. Hän ei sortunut arvottamiseen eikä terapeutisuuteen, edes henkilökohtaisten tarinoiden edessä. Hän pysyi tiukasti empaattisena ja tasa-arvoon pyrkivänä ohjaajana. Heinonen pyysi työryhmää luottamaan, että

tietäisi millainen tehtävä kullekin tekijälle parhaiten sopii ja on mahdollista.

Eveliina Heinonen on ammatiltaan teatteri-ilmaisun ohjaaja ja koko Maunulan maisemat -hankkeen taiteellinen suunnittelija. Hän on työskennellyt Kansallisteatterin projekteissa jo vuodesta 2010 (Kansallisteatteri n.d. Ytyä! -yleisötyöarkisto). Siren opiskeli projektin aikana Teatterikorkeakoulussa teatteripedagogiikkaa. Hän osallistui Maunula maiseman -hankkeeseen toisen vuoden rakkaustyöpajojen vetäjänä ja esiintyjäryhmän toisena ohjaajana. Siren onnistui nuorena ohjaajana saavuttamaan poikkeuksellisen yhteyden ja luottamuksen esiintyjiin, myös ristiriitatilanteita hän pystyi ohjaamaan kuulevasti ja rakentavasti. Juho Gröndahl on koulutukseltaan dramaturgi ja toimii Maunulan maisema -hankkeen esitysdramaturgina. (Maunulan maisemat 2017, projektinvetäjät.)

Jo kevään aikana, varsinkin Maunula-päivän tapahtumajärjestämisen ja esityksen tiedottamiseen liittyvien asioiden suhteen ammattilaisjoukon tuottaja nousi esiin. Salli Berghäll on Maunulan maisema hankkeen tuotantoassistentti, ja toimi läheisenä ohjaajan apuna käytännön järjestelyissä. Koulutukseltaan Berghäll on kulttuurituottaja. Myös teatterikuraattori Pirjo Virtanen Kansallisteatterin yleisötyöstä tuli tutuksi jo keväällä 2017 teatterikierroksellamme Kansallisteatterin kulissien taakse. Maunulan maisema -hankkeessa Virtanen toimii hankkeen vastuuhenkilönä. (Maunulan maisemat 2017, projektinvetäjät.)

Syksyn 2017 esityksen harjoitusprosessiin tulivat mukaan myös puvustajalavastaja Tomi Flyckt, äänisuunnittelija Antero Kemppi (Teak), sekä Kansallisteatterin valosuunnittelija Harri Kejonen (Kansallisteatteri 2017, 33). Varsinkin Flycktin tapa toteuttaa puvustus ja lavastus oli hyvin näyttelijälähtöinen, hän kuunteli varsin tarkasti esiintyjien toiveita ja ehdotuksia. Tämän tiedon kanssa hän pyrki toteuttamaan puvustuksen, lavastuksen ja rekvisiitan kokonaisuutena hyvin määrätietoisena visuaalisen suunnitelmansa mukaisesti. Hän oli monella tavalla kommentoiva jäsen esityksen rakentumisessa ja kunnioitti hienosti myös esiintyjän ääntä. Hän toimi yhteistyössä Stadin aikuisopiston ohjaavien opettajien Jani Kylmälän ja Jaana Kyöstin kanssa. Stadin esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkintoa opiskelevat opiskelijat saatiin esityksen maskeeraajiksi. Lähes kymmenen opiskelijaa suunnittelivat ja toteuttivat esiintyjien kampaukset ja maskista. Valaistus- ja äänimaailma rakentuivat ohjaajan ja dramaturgin välisessä vuorovaikutuksessa, työskentely oli varsin ammattimaista esiintyjien tulkinnan ja tarinan korostamista.

Käsikirjoituksen rakentuminen oli kohtalaisen läpinäkyvää esiintyjille. Ohjaaja, apulaisohjaaja ja dramaturgi rakensivat käsikirjoitusta yhdessä työpajojen ja harjoitusten edetessä. Repliikit ja käsikirjoituksen rakenne tarkentuivat esiintyjille ensi-illan lähestymiseen asti. Yhteiset harjoitukset rakensivat käsikirjoitusta, sujuva liikkuminen tilanteesta toiseen etsittiin yhdessä, päätökset valinnoista käsikirjoitukseen tehtiin vasta ryhmän kokeilujen jälkeen. Toimivimman vaihtoehdon valitsivat ohjaaja, apulaisohjaaja

ja dramaturgi. Dramaturgin asema repliikkien tekijänä oli vankkumaton, hänen osaamiseensa työryhmä selkeästi luotti ja hänen ehdotustaan näyttelijät pyrkivät toteuttamaan. Käsikirjoituksen idea kokonaisuudessaan on ymmärtääkseni ohjaajan ja dramaturgin yhteistyön tulos. He joutuivat tekemään käsikirjoitukseen ja teknisiin ratkaisuihin nopean tilannearvion ja muutokset esitysten siirtyessä kiinteään näyttämöön Kansallisteatterin Willensaunaan.

Kansallisteatterin ja Maunulan maisemat -hankkeen iso teatterialan ammattilaisjoukko teki paljon työtä ison esiintyjäryhmän onnistumisen eteen. Lähes kaikki kymmenen esitystä olivat loppuun varattuina tai loppuunmyytyjä. Tekniikka ei pettänyt, puvustus istui roolihenkilöihin, lavasteet ja rekvisiitta muodostivat simppelein ja tyylikkään kokonaisuuden, ääni ja valaistus toimivat, esiintyjät pyrkivät tekemään parhaansa. Niin ammattilaisten kuin harrastajien työpanos hioutui yhteen esitykseksi, josta yleisö oli aidosti vaikuttunut ja Kansallisteatteri kiitti.

6.4 Kevään Rakkaus-projektin työpajat

Keväällä toteutuneet työpajat muodostivat kokonaisuuden, jonka avulla ryhmän jäsenet tulivat yhdessä toimien tutuiksi toisilleen. Kevään aikana ryhmä ”hitsautui” syksyn esitystä valmistavaan vaiheeseen. Työpajojen suurin merkitys oli ryhmän yhdessä toimiminen, leikillisuus ja virkistyminen yhdessä. Keskinäinen hyväksyminen, luottamus ja rakkaus syntyi ryhmässä yhdessä tehden.

Ja niin paljon erilaisia ihmisiä, eri ikäisiä ja kaikkien kans vaan pysty tulemaan toimeen kaiken aikaa ja yhteinen fiilis, se yhdessä, kaikki. Nuori 1.

Kevään työpajoissa toteutimme ja kokeilimme erilaisia kohtaamiseen, tahtoon, havainnoimiseen, aistimiseen, fyysiseen liikkuvuuteen, rytmin vaihdoksiin, luottamukseen, rentoutukseen, mielikuvien käyttöön ja tunteisiin perustuvia harjoituksia. Soveltavan draaman toiminnassa ei päätavoitteena ollut yleisölle esittäminen tai esityksen valmistaminen, vaan sosiaalisen kommunikaation vahvistaminen ja eri-ikäisten osallistujien näkökulmien avaaminen ja jakaminen.

”Tehdään kevään ja syksyn aikana esitys, jonka aiheena on rakkaus. Kevään aikana ryhmässä harjoitellaan kerran viikossa teatterin tekemistä ja tehdään erilaisia tehtäviä, jotka tuottavat materiaalia käsikirjoitukseen.” Näin lupaa ohjaaja Heinonen (2017) ensimmäisessä projektin infopaperissaan työpajaan osallistuneille.

Työpajat rakentuivat verryttelyharjoituksista, teeman mukaisista harjoituksista ja yhteisestä harjoitusten purkamisesta. Varsinkin alkuvaiheessa teimme harjoituksia yhdessä isossa ryhmässä. Teeman mukaisia harjoituksia toteutimme pareittain ja pienemmissä ryhmissä. Työpajojen teemoja olivat tutustuminen ja nimien oppiminen, kehollisuus, havainnot paikasta,

aistien vahvistaminen, erilaiset liikelaadut, epävarmuus, arkinen rakkaus, yksinäisyys ja ero, ihastuminen liikekielenä ja tuntemuksena, kosketus ja rentoutuminen, rakkaus haaveena ja rakkauden pimeä puoli (Siren 2017).



Kuva 9. Epävarmuusdisko, Rakkaus-projektin työpaja Maunulan asukastalon Sauna Baarin harjoitustilassa Vaahterasalissa. Kuva: Kansallisteatteri_ytya.

Esillä olemiseen totuttelimme pikkuhiljaa, puolet ryhmästä esittivät ja puolet katsoivat, joissakin harjoituksissa esiinnyimme muulle ryhmälle yksin tai parin kanssa. Kaikki harjoitukset purimme yhteisessä keskustelussa. Ryhmä oli varsin kuunteleva. Tavoitteena ei kuitenkaan ollut terapeuttisuus, vaikka tietyt teemat ja harjoitukset käynnistyivät hyvinkin henkilökohtaisten kokemusten pohjalta. Yleisluonteisesti työpajat olivat virkistäviä ja dynaamisesti ohjattuja toimimisen iltoja, joissa perusajatuksena oli rakkaus ja sen eri muotojen tutkiminen.

Ohjaaja Heinonen kertoo Oulunkyläläinen -lehdessä: ”Oli ihanaa nähdä miten eri-ikäiset heittäytyivät jo ekalla kerralla tekemiseen. Mukana saa olla vaikei haluaisikaan esiintyä. Oli kivaa huomata, että monet paikalla olleista olivat kuitenkin erityisen kiinnostuneita haastamaan itseään ja nimenomaan esiintymään” (Berghäll 2017.)

Kevään työpajojen kokeiluista syntyi useita koreografisia ideoita esitykseen, kuten; epävarmuus -disko, saippuakuplien liike, lintuparvet. Kirjoitustehtävien teemoja hyödynsimme varsinkin esityksen arkinen rakkauden kohtauksissa. Myös esityksen lopussa olleita monologitekstejä aiheesta ”mitä rakkaus on?” aloimme kirjoittaa jo keväällä.

Varsinaisen tulevan esityksen rakenteesta ei ollut vielä kevään työpajoihin osallistujilla tarkempaa tietoa. Tiesimme, että perinteistä katsomonäyttämö -rakennetta tullaan muuttamaan esityksen aikana ja katsojia pyydetään osallistumaan esitykseen. Dramaturgi Grönlund oli mukana muuttamissa työpajoissa, mutta käsikirjoitus syntyi dramaturgin, ohjaaja Heinosen ja apulaisohjaajan Sirenin kanssa työpajojen ulkopuolella. Ryhmän työskentelyä nimitettiin julkisesti Rakkaus-projektiksi ja ohjaajalla oli ajatus iltamista.

Tuottaja Berghäll (2017) kirjoittaa Maunulan Sanomiin: ”Eri-ikäiset maunulalaisista asukkaista koostunut esiintyjäjoukko tutki keväällä rakkautta ja rakkauksellista olemista työpajoissa. Iltamien aikana esiintyjät kohtaavat yleisön niin läheltä kuin kaukaa, esitys liikkuu tilassa katsojien kiertäessä mukana.”

Berghäll aloitti tulevan esityksen tiedotuksen jo varhain kevään aikana. Työryhmän nuoret julkaisivat työpajojen harjoituksista kuvia Kansallisteatterin yleisöyhteistyön Instagram-tilillä, joka löytyy nimellä; kansallisteatterin_ytya (Kansallisteatteri 2017). Työryhmän käyttöön luotiin huhtikuun lopussa suljettu Facebook -sivu sisäistä tiedottamista varten. Ensimmäiset Kansallisteatterin pressikuvat Neena Villberg valokuvasi toukokuun viimeisenä työpajapäivänä. Villbergin pressikuvat löytyvät Kansallisteatterin medialle suunnatuilta sivuilta (Villberg 2017.)

6.5 Syksyn valmistavat harjoitukset

Ensimmäiset esitystä Tunne nimeltä rakkaus valmistavat harjoitukset alkoivat elokuun lopussa 2017. Maunulalaisten ryhmässä oli aluksi 23 osallistujaa, joista viisi henkilöä jäi harjoitusvaiheessa pois projektista. Kahdeksantoista näyttelijää sitoutui Tunne nimeltä rakkaus esityksen tiiviiseen ja vaativaan kolmen kuukauden harjoitus- ja esityskauteen.

Yleisö mukana, pitää olla kontaktissa yleisön kanssa, pelotti, ei tietty mikä näytelmä.

Nuori 2.

Toisissa syksyn harjoituksissa ohjaaja Heinonen kehotti ottamaan sydämenmuotoisen suklaakonvehdin itselleen, mikäli oli valmis sitoutumaan tulevaan. Päätös sitoutumisesta ei ollut kaikille ryhmässä oleville helppo. Ryhmä ei tunnistanut millaiseen esitykseen oltiin sitoutumassa ja yleisön osallistaminen mietitytti monella tapaa. Saadusta harjoitusaikataulusta tuli varsin selväksi, että esityksen tekemiseen tulisi kulumaan tulevista viikosta useita iltoja.

Sydänjutut lattialla, mihin onkaan lähtemässä, minkälainen juttu, pitäiskö nyt jäädä pois, tietämättömyys.

Nuori 1.



Kuva 10. Työryhmä kehällä, näyttelijät, ohjaaja, apulaisohjaaja, käsikirjoittaja, puvustaja/lavastaja, valomies ja äänimies. Harjoitukset Maunulatalon Metsäpurosalissa syyskuussa 2017. Kuva: Maarit Oskarsson.

Esityksen muuttuva rakenne ja kokeilevat ideat aiheuttivat näyttelijöissä epävarmuutta, mutta tuntuivat myös poikkeuksellisen hienolta mahdollisuudelta olla mukana kokeilemassa jotain uutta. Kahden ensimmäisen harjoituksen aikana saimme ensimmäisen version käsikirjoituksesta ja esityksen roolit jaettiin näyttelijöille. Roolijaossa kuunneltiin näyttelijöiden toiveita, mutta pyydettiin myös luottamaan ammattilaisten ymmärrykseen.

”Ensinnäkään tämä ei ole mikään tavallinen esitys. Tämä on esityksen muodossa tapahtuva tutkimus – tutkimus, joka käsittelee rakkautta. Minun tutkimukseni. Minä olen Rakkaustutkija. Rakkaus hämmentää minua suuresti” (Gröndal & Heinonen 2017, 1).

Gröndahlin & Heinosen (2017) esityskäsikirjoitus *Tunne* nimeltä rakkaus rakentuu viidestä osasta; prologi, romanttisen rakkauden kaari, tutkimme yhdessä rakkautta, seminaari ja lähellä. Prologissa Rakkaustutkija esittelee esityksen luonteen ja tutkimuksensa taustaa. Hän esittelee tutkimusryhmänsä ja vihkii yhteen yleisön ja esityksen. ”Romanttisen rakkauden kaareissa” tutkimusryhmä esittelee koreografisesti ihastumisesta eroon parisuhteen elinkaaren. Osion lopussa rakkaustutkijalle ilmestyy morsian, joka edustaa ristiriitaista rakkauden pimeää puolta.

”Tutkimme yhdessä rakkautta” -osassa Rakkaustutkija osallistaa yleisöä pohtimaan mitä rakkaus heidän mielestään on. Tutkimustyöryhmän jäsenet esittävät itselleen tärkeitä elokuvien ja tv-sarjojen kohtauksia ja kertovat omia tarinoitaan rakkaudesta. Esille nousseita kysymyksiä käsitellään yhteisessä keskustelussa yleisön kanssa. Seminaari-osassa paljastuu Rakkaustutkijan ristiriita ja hämmennys, morsianten läsnäolo lisääntyy. Tutki-

mustyöryhmän jäsenet pyytävät yleisöä avuksi. Rakkaustutkija kutsuu paikalle rakastavista pareista kuuluisimman Julia Capuletin ja Romeo Montauguen. Shakespearen tekstin rinnalle Rakkaustutkija tuo tutkimusryhmänsä tilanteita arkisesta rakkaudesta. Lähellä-osa on esityksen päättävä kokonaisuus, jossa morsianten joukko kohtaa Rakkaustutkijan lempeästi. Koko työryhmän roolit riisutaan ja yleisöä kohdataan omilla henkilökohtaisilla Rakkaus on -teksteillä ja ihastumissimulaatiota on mahdollista kokeilla.

Heinonen ohjauksessa esitys rakennettiin ja harjoiteltiin osa-alue kerrallaan. Maunulatalon kahden päivän harjoitusviikonloppuina saatiin isoja ko-reografisia kokonaisuuksia valmiiksi. Elokuvakohtauksia harjoiteltiin ja valmistettiin jopa kolmetoista, jokaisen tutkimustyöryhmän jäsenen valitsema kohtaus pyrittiin toteuttamaan. Kohtauksen valinnut näyttelijä sai myös kokeilla kohtauksen ohjaamista. Näyttelijät opettelivat repliikkejään ja Rakkaus on -monologejaan, eniten ulkoa opeteltavaa tekstiä oli Rakkaustutkijalla. Muuntuvat ja vaihtelevat rakentuvat kokonaisuus hahmottuivat tekijöille vasta avoimissa harjoituksissa ja valmistavissa esityksissä yleisön kanssa. Siirtyminen roolihenkilöstä oman tarinansa kertojaksi ja yleisön kanssa vuorovaikutuksessa olevaksi kansakulkijaksi oli vaikeata. Hyvin kirjoitettu käsikirjoitus ja ammattimainen ohjaus mahdollistivat kokemattomien näyttelijöiden onnistumisen tehtävässään.

Skenografian värit; punainen, valkoinen ja musta olivat selvillä jo syksyn harjoitusten alussa. Puvustaja Flycktin kanssa näyttelijät löysivät nopeasti Kansallisteatterin laajasta puvustosta roolihenkilöiden yksilöllistä tyyliä edustavat asusteet. Pienillä korjauksilla puvustaja sai asut sopiviksi ja toimiviksi isolle näyttelijäjoukolle. Pukusovitukset olivat Kansallisteatterin harjoitusten yhteydessä. Voimakkaat maskit ja kampaukset suunniteltiin puvustukseen sopiviksi. Stadian opiskelijat toteuttivat maski- ja kampaus-suunnitelmansa jokaiselle 18:sta roolihenkilölle opettajiensa ohjauksessa. Opiskelijat suorittivat esityksen maskeilla ja kampauksilla näyttötutkinnot. Maunulatalon Metsäpurosalin lämpiö tarjosi hyvät tilat näin suurelle maskeeraustyölle.

Flycktin lavastus rakentui pääosin erilaisista istuimista, rekvisiittahyllyistä ja pitsiliinakatosta. Istuimilla muodostettiin erilaisia katsomon ja näyttämön asetelmia riippuen esityksen osan vuorovaikutuksellisuudesta yleisön kanssa. Rekvisiittahyllyt täyttyivät elokuvakohtausten tarpeistosta. Nämä esineinstallaatiot olivat värimaailmaltaan samaa kuin puvustus ja lavastuksen istuimet. Katokseksi viritetyt valkoiset virkatut liinat loivat esitystilan yläpuolelle pitsisen pilvitaivaan.

Äänisuunnittelija Kempainen oli mukana harjoituksissa heti elokuussa. Varsinaisesti musiikki ja Keijosen valaistus löysivät muotonsa ja paikkansa Maunulatalon harjoituksissa. Marraskuun läpimenoissa ja valmistavissa esityksissä kokonaisuus tuntui näyttelijöiden mielestä vielä kovin epävarmalta, mutta harjoitusesitykset olivat välttämättömiä tekniikan ja yleisökontaktin harjoittamisen kannalta.

Facebook viestissä Berghäll (2017) ilmoitti, että Kansallisteatteri aloitti lipunmyynnin jo 16.8.2017. Esityksen juliste ja flyeri olivat valmiita jaettavaiksi elokuun harjoituksissa. Työryhmän tiedottamiseen perustettiin WhatsApp -ryhmä ja se on edelleen käytössä. Kansallisteatterin julkaisemasta syksyn 2017 ohjelmalehtisestä löytyi tilaa myös Tunne nimeltä rakkaus esitykselle.

”Esitys kuohunnasta, lämmöstä, kutinasta. Miltä rakkaus tuntuu? Miten toista ihmistä lähestytään? Mitä on arkinen rakkaus? Miksi elokuvissa kosketaan, kun joku menettää jonkun? Millaista on, jos ei ole rakkautta? Tunne nimeltä rakkaus vihkii katsojan esitykselliseen iltaan, joka juhlii, tutkii ja tuo esiin rakkauden eri muotoja ja puolia. Se on lempeä, intiimi, mahtipontinen ja upottava esitys ilmiöstä, josta ei löydy yhtä totuutta. Voiko esitys olla rakkaudellinen teko?” (Kansallisteatteri 2017, 33.)

6.6 Vuorovaikutukselliset esitykset

”Tunne nimeltä rakkaus on lempeä, intiimi, mahtipontinen ja upottava esitys ilmiöstä, josta ei löydy yhtä totuutta. Ryhmä vihkii katsojan tutkimukselliseen tapahtumaan, joka esittelee ja tarkastelee rakkautta eri näkökulmista. Tunne nimeltä rakkaus kutsuu yleisön, paitsi katsomaan, myös osallistumaan esiintyjien kanssa rakkauden tutkimiseen ja siitä keskustelemiseen. Jokainen esitys on ainutlaatuinen yhteinen hetki katsojien ja tekijöiden välillä.” (Myllyaho 2017)

Esityksen suosio yllätti meidät näyttelijät ja yleisön rohkeus osallistua omilla kertomuksillaan rakkaudesta oli liikuttavaa. ”Täysille katsomoille esitetty Tunne nimeltä rakkaus kosketti monia niin Maunula-talolla kuin Kansallisteatterin Willensaunassakin” (Kansallisteatteri n.d., Maunulan maisema -projekti)

Maunulan maisemat nettisivulla Tunne nimeltä rakkaus esityksen tekoprosessia kuvataan leikilliseksi tutkimusmatkaksi rakkauden eri muotoihin. Esiin nousee myös rakkaudettomuus ja yksinäisyys rakkauden kääntöpuolesta. Esitykseksi, jonka lopputuloksessa tulevat näkyviin maunulalaisten omat kokemukset, tarinat, ajatukset ja muistot, mutta myös rakkauskäsitykset, kuvat ja myytit, jotka kulttuuriamme ympäröivät. (Maunulan maisemat 2017.)

Esityksen tekoprosessi oli leikillinen tutkimusmatka rakkauden eri muotoihin, ja kabareemaisessa lopputuloksessa tulevat näkymään niin maunulalaisten omat kokemukset, tarinat, muistot ja ajatukset kuin kulttuuriamme ympäröivät rakkauskäsitykset, kuvat ja myytit. Myös rakkauden kääntöpuoli, rakkaudettomuus ja yksinäisyys, nousee esiin.

Mielestäni tästä luettelosta puuttuu se yleisön kanssa esityksissä tapahtunut kohtaaminen ja vuorovaikutus niin Maunulatalossa kuin Willensaunassakin. Yleisön aktiivisuus vaihteli esityksittäin. Esitys kuitenkin antoi mah-

dollisuuden yleisön kymmenille tarinoille, rakkauden tunnustuksille, kertomuksille kaipauksesta, pettymyksestä, vaikeudesta ja arkisesta ilosta. Se oli jokaisen esityksen yhteisesti jaettu ainutlaatuinen anti, jonka esitysten rakenne ja yhteisten keskustelutilaisuuksien synnyttämä vuorovaikutus tuotti.

”Minä olen Rakkaustutkija, ja tämä on Tunne Nimeltä Rakkaus, minun rakkautta käsittelevään tutkimukseeni liittyvä esitystapahtuma. Minä pidän teistä huolta esityksen ajan. Toivon, että teistä on minulle paljon hyötyä. Esityksen aikana saatte katsoa minun ja tutkimusryhmäni valmistumista, teemaa valottavia kohtauksia sekä keskustella aiheesta kanssanne.

Haluan kiittää maunulalaisia tutkimusryhmän jäseniä, joiden jakamat kokemukset ja kirjoittamat tekstit muodostavat tämän esityksen sydämen. Heidän kanssaan käydyt keskustelut ovat olleet opettavaisia ja innostavia sekä auttaneet minua jaksamaan välillä raskaallakin tutkijan taipaleella” (Rakkaustutkija 2017).



Kuva 11. Rakkaustutkija Maunulatalon esityksessä toivoo seminaariyleisön osallistuvan rakkauskeskusteluun aktiivisesti ja kiittää tutkimusryhmäänsä. Kuva: Neena Villberg

Hufvudstadsbladetin teatterikriitikko Sonja Mäkelä (2017) piti esityksemme alun yleisön ja esityksen vihkimistä intiiminä ja kauniina hetkenä. Hänen mielestään ensi-illan yleisö osallistui aika arasti yhteiseen keskusteluun. Mäkelää kiinnosti esityksessä rakkauden olemus, joka ahdisti tutkijaa ja särki rakkautta. Arvostelussaan Mäkelä piti Romeon ja Julian vierailua seminaarissa arkisen rakkauden keskellä raikkaana ratkaisuna. Hän kuvasi esityksen lopun henkilökohtaisten monologiin kuuntelemista koskettavana, hän kirjoitti olleensa viimeistään siinä vaiheessa myyty esityksellemme. Mäkelä ihaili miten koskettavan ja luovan esityksen ohjaaja Heinonen oli luonut innokkaan amatööri ryhmän kanssa. Ensi-illan arvostelussa

Mäkelä kirjoitti, että joukossa oli heittäytymistä nahkoineen ja karvoineen, eikä vähiten tutkijan roolia vakuuttavasti esittävällä Janika Takkulalla.

Työryhmän WhatsApp-ryhmän keskusteluissa jaoimme yleisöpalautteita toisillemme. Yleisöpalautteissa kerrottiin, että esityksestä jäi aukinainen ja herkkä olo ja samaan aikaan voimaantunut lämmöstä, kohtaamisesta ja rakkaudesta. Eräs katsoja sanoi, että esityksestä lähti voimaantuneempana kotiin, kuin mitä oli tullessaan. Työryhmän työskentelyä kokonaisuutena ihasteltiin. Yhdessä palautteessa kiitettiin työryhmää sielua avaavasta esityksestä. Samassa palautteessa kehoitettiin menemään kokemaan rakkaus tähän esitykseen, jos sellaista ei ollut vielä saanut kokea. Esityksemme ”pesi menneen tulleen” erään ammattilaisten esityksen erään yleisöpalautteen vertailussa. Paikoin esityksen musiikin äänenvoimakkuus oli häirinnyt katsojaa. Eräessä yleisöpalautteessa epäiltiin, oliko yleisön joukosta nousseet rakkauspuhujat sovittu etukäteen. ”Tuolle pitää alkaa tehdä jatko-osa heti”, sanoi eräs katsoja. (TNR esiintyjät 2017.)



Kuva 12. Tutkimusryhmä kannustaa Rakkaustutkijaa seminaarin kulussa Maunulatalon näyttämöllä. Kuva: Neena Villberg.

Esityksiemme yllättäväksi vaikeudeksi muodostui ankara flunssakausi. Kuume ja influenssa iskivät näyttelijöiden ryhmään, sairaspöissaolot pakottivat nopeisiin elokuvakohtausten vaihtoihin ja poikkeamiin suunnitelmissa. Osa näyttelijöistä esiintyi myös kuumeessa. Vaativa esitystahti, pitkä valmistautumisaika ja sairaus veivät ryhmän voimia ja jaksamista. Onneksi esityksen rakenteessa oli kuitenkin varaa muutoksiin ja työryhmä oli hyvin joustava ja tukea antava epävarmoissakin hetkissä.



Kuva 13. Rakkaustutkija on esityksen lopussa Morsianten ympäröimänä.
Kuva: Neena Villberg

Maunulatalon tarjoamista vapaista puitteista siirtyminen Kansallisteatterin kiinteisiin näyttämärakenteisiin ja laitoksen perinteisiin tuntui isolta muutokselta. Esityksen rakenteelliset muutokset Heinonen ohjasi kaksissa harjoituksissa, joista toisen jälkeen oli ensi-ilta esitys Willensaunan näyttämöllä. Kansallisteatterin ensi-ilta esityksen lämpiössä oli työryhmässä paljon erityistä jännitystä ja onnistumisen painetta. Kulissien takana jännityksestä kihisevä tutkimustyöryhmä odotti ensimmäistä Rakkaustutkijan kutsua Kansallisteatterin näyttämölle ristiriitaisista tunteista huolimatta, täydessä ymmärryksessä tilaisuuden ainutlaatuisuudesta.

Mahdollisuus esiintyä Kansallisteatterin näyttämöllä on varmasti monen teatterin ammattilaisenkin unelma. Kansallisteatterin väki auttoi maunulalaisia onnistumaan ja työryhmämme oli kokemuksesta ja kohtaamisista perinteikkäässä laitosteatterissa hyvin kiitollinen.

Itselle projektin suurin merkitys oli kuitenkin paikallinen. Minulle projektiin osallistujana tämä kaikki oli ennen kaikkea kiinnittymistä omaan asuinalueeseen, sen ihmisiin, jota tapaan kaupassa, kirjastossa ja bussipysäkillä, toisiin esiintyjiin, mutta myös katsojiin ja taiteen ammattilaisiin. Kuulun enemmän kuin koskaan aikaisemmin Maunulaan. Projekti oli asuin ympäristön avautumisen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen synnyttämä suhde, josta irtautuminen ei ollut kivutonta. Yhteys maunulaisten välillä kuitenkin jatkuu ja uusia teatteriprojekteja ovat työryhmän jäsenet jo toteutuneet ja suunnitelleet toteuttavansa.



Kuva 14. Kansallisteatterin valotaulussa oli esityksemme mainosteksti ensi-ilta aamuna.

6.7 Teatterigenrenä yhteisöteatteri

Pohdin tässä mitä teatterigenreä Tunne nimeltä rakkaus edustaa. Teatteriprojektin lähtökohdat, toimintatapa ja tekijöiden kokoonpano muistuttavat yhteisöteatteria. Kuvaan teatterin muotoja nykykäsityksen mukaisesti. Avaan termiä yhteisötaide ja yhteisöteatteri teatterigenrenä. Marjatta Bardy (2007, 25) kuvaa miten taidepohjaisia hankkeita kutsutaan vaihtuvilla yleisnimikkeillä, kuten yhteisötaide, soveltava taidetoiminta, taide- ja kulttuurilähtöinen toiminta ja luovien yhteisöjen rakentaminen.

Yhteisötaide on nykyaikainen taiteen käsite. Haapalainen & Ranta-Tyrkkö määrittelevät yhteisötaiteen sateenvarjokäsitteeksi, joka pitää allaan monimuotoisen ja moni-ilmeisen taiteen kentän. Kirjoituksessaan he sisällyttävät yhteisötaide käsitteeseen niin kuvataiteen kuin teatteritaiteenkin. Yhteisötaiteen alle mahtuu monenlaisia työ- ja lähestymistapoja, joissa yhteinen nimittäjä on sitoutuminen työskentelyyn jonkin yhteisön tai yleisöryhmän kanssa. Pyrkimyksenä on jonkin näkymättömän näkyväksi tekeminen ja äänen antaminen niille, joiden ääni ei kuulu, joko kyseisessä yhteisössä tai yleisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Haapalainen & Ranta-Tyrkkö 2016, 145.)

Pekka Korhosen (2007,111) mukaan teatterilla taidemuotona on kaksi päälinjaa. Korhonen jakaa teatterin taidemuotona perinteiseen teatteriin ja nykyteatteriin. Perinteisessä teatterissa esitys on katsojille tehtyä, yleisö on katsomossa ja esittäjät näyttämöllä. Aina erillistä katsomoa ei ole, esittäjien kanssa katsojat voivat liikkua samassa tilassa ja heitä houkutellessa

älyllisesti mukaan esitysprosessiin, kuten Tunne nimeltä rakkaus -esityksessä Rakkaustutkija teki.

Nykyteatterissa toteutetaan teos tai esitys pääosin nykyaikaisen taiteen tiloissa ja oleellista niissäkin on, että katsojat ja esittäjät ovat erillään toisistaan. Nykyteatterin lisäksi toiseksi valtavirraksi Korhonen (2007, 111) kertoo osallistavan teatterin. Hänen mukaansa osallistavaa teatteria ei tehdä taidelaitoksissa vaan erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä ja yhteisöissä. Tunne nimeltä rakkaus kuului tähän osallistavan teatterin muotoon ja suurimmaksi osaksi projekti toteutettiin tietyllä asuinalueella, taidelaitos Kansallisteatteri toimi ikään kuin tukijana ja ankkuroijana. Taideinstituutiot ovat aikaisempaa aktiivisemmin avautuneet kansalaisille tarjoten toiminnallista tilaa erilaisille yleisöryhmille (Bardy 2007, 25).

Osallistavan teatterin Korhonen jakaa tavoitteista riippuen kolmeen alueeseen yhteisölliseen, kasvatukselliseen ja terapeuttiseen. Tunne nimeltä rakkaus kuului näistä yhteisölliseen teatteriin. Osallistavaa teatteria voidaan rakentaa Korhosen mukaan yhdessä yleisön kanssa tai esitystä voidaan käyttää keskustelun herättäjänä kuten Tunne nimeltä rakkaus esityksessä. (Korhonen 2007,111.)

Haapalainen & Ranta-Tyrkkö (2016, 146) pohtivat, miten osallistavissa menetelmissä tarjotaan mahdollisimman matalan kynnyksen kautta osallistujille mahdollisuus liittyä taiteen prosessiin tai teoksen syntyyn, säilyttäen prosessit silti taiteellisesti kiinnostavina. Painotuksesta riippuen ne voivat olla yhteisön itsensä määrittämiä ja muotoilemia tai hyvinkin taiteilijavetoisia. Tunne nimeltä rakkaus -esityksen näyttelijöistä iso osa oli ensimmäistä kertaa tekemässä teatteriesitystä ja kohtasivat esityksiin osallistuvan yleisön, sekä roolihenkilönä, että omana itsenään. Ilman ammattitaitoista ohjaajaa ja käsikirjoittajaa esityksen taiteellinen kiinnostavuus olisi ollut liian vaikeata amatöörien säilyttää.

Teemu Mäen mukaan yhteisötaide tehdään yhteisön ehdoilla, yhteisön jäsenten kanssa ja heitä varten. Mäki kirjoittaa nykyaikaisen taiteen kentältä. Mäki yksinkertaistaa yhteisötaiteen tekemiseksi, jossa amatööriyhmä tekee yhteistyössä ammattitaiteilijoiden kanssa taidetta. Yhteisötaiteessa korostetaan paikallisuutta ja pyrkimystä ei-hierarkkiseen työskentelyyn. Taiteilija vetää työryhmää, mutta ei yksinvaltiaana sanele päämääriä, suuntaa ja sisältöä voi tulla osallistujilta ryhmätyön aikana. (Mäki 2007,232 -233.)

Yhteisöteatterin yleinen tapa on Ranta-Tyrkkön (2016,146) mukaan taiteilijan saapuminen paikalle ”pää tyhjänä”, ilman valmiita ideoita prosessissa käsiteltävästä sisällöstä tai sen muodosta. Jotta teos olisi mahdollisimman paljon yhteisön oma ja heidän näköisensä, päätösvaltaa annetaan yhteisölle mahdollisimman paljon. Ranta-Tyrkkö puhuu taiteilijasta tässä improvisoivana ohjaajana, joka käyttää taiteellista ja vuorovaikutuksellista taitoaan prosessin vetäjänä ja ehdotusten tekijänä yhteisölle.

Tunne nimeltä rakkaus esityksessä oli kuitenkin ehkä enemmän elementtejä toisesta tavasta toteuttaa yhteisötaidetta. Haapalaisen & Ranta-Tyrkön (2016, 146) mukaan kysymys on jaetusta tekijyydestä. Tämä tapa toteuttaa teatteria vaatii taustojen selvitystyötä yhteisössä. Taiteilijalla, ammattilaisella tässä tapauksessa ohjaajalla ja käsikirjoittajalla on prosessille ja teokselle muotoidea tai ehdotus. Yhteisön tehtävä tässä jaetussa tekijyydessä on myös tarkoitus tuottaa sisältöä teokseen. Jaettu tekijyys herättää kysymyksen; kenen kyseinen teos lopulta on? Onko Tunne nimeltä rakkaus -esitys Kansallisteatterin, maunulalaisten, yleisön vai palkkaansa saavien ammattilaisten teos?

Haapalaisen & Ranta-Tyrkön (2016, 147) mukaan taiteilijan motiivi yhteisötaiteeseen voi olla se, että taiteen avulla luodaan yhteisöllisyyttä ja voimaannutetaan osallistuvia ihmisiä tai tuetaan sosiaalista muutosta. Toisaalta motiivina voi olla puhtaasti se, että synnytetään kiinnostavaa taidetta. Ohjaaja Heinonen (2017) puheessaan kertoi Tunne nimeltä rakkaus -esityksen hautajaispuheessa, että lähtömotiivina Rakkaus-projektille oli ihmisten yksinäisyys Maunulan alueella. Heinonen sanoi; ” tärkeintä projektissa olivat ne ihmiset siinä”. Puhetta kuunteli liikuttunut joukko ihmisiä, joita yhdisti lähes vuoden mittainen ainutlaatuinen yhteistyö ja yhteys toisiinsa. Näissä yhteisötaideprojekteissa olennaista onkin ihmisten yhteinen toiminta; maailma on ihmisten väliin jäävä tila, joka syntyy, kun ihmiset kokoontuvat yhteen, kommunikoivat ja toimivat yhteisten asioiden kanssa (Bardy 2007, 25).

7 MIKÄ AUTTAA NUORIA SITOUTUMAAN?

Sitoutuminen voi näkyä läsnäolona, mutta läsnäolo voi näyttäytyä poissaolona, toiseutena ja sitoutumattomuutena. Käsitettä sitoutuminen liitetään sanaan kiinnittyminen. Itse haluaisin käyttää sanaa ankkuroituminen. Vehviläinen (2014, 21) kirjoittaa, että kiinnittyminen kuvaa yksilön motivoitunutta suhdetta toimintaan tai yhteisöön. Tämä suhde muodostuu eri tavoista ja tekijöistä, jotka sitä suhdetta myös vahvistavat tai heikentävät. Sanalla sitoutuminen on sukulaisuutta käsitteeseen ”motivaatio” ja ”toimijuus”. Jos motivaatio kuvaa yksilön tahtoa johonkin toimintaan tai tekoon, sitoutumisen voisi olettaa olevan motivaatiota suurempi, jonkinlainen kiinnittyminen motivaation lähtöiskusta ja jonkin asteinen lupaus toiminnasta.

Vehviläisen mukaan yksilön sitoutuminen johonkin toimintaan edellyttää kolmea olennaista asiaa. Jotta yksilö sitoutuessaan voisi asettaa tavoitteita ja säädellä omaa toimintaansa niiden tavoittamiseksi, hänen tulee kokea olevansa riittävän kykenevä tavoitteena olevaan tehtävään. Lisäksi hänen tulisi olla riittävän autonominen, siis pystyä riittävästi säätämään itsenäisesti toimintaansa ja sen etenemistä. Kolmantena hänen tulisi tuntea tai kokea kuuluvansa johonkin kokonaisuuteen tai yhteisöön, jossa hänen toi-

mintansa on mielekästä. Varsinkin kun ohjattava toteuttaa yhdessä muiden kanssa arvojensa mukaista toimintaa, hänen on helpompi suuntautua tulevaisuuteen. (Vehviläinen 2014, 22.)

Sitoutuminen näyttäytyi eritavoin Ankkulissa, Pausessa ja Tunne Nimeltä Rakkaus -esityksen teossa. Sitoutuminen draamaprosessissa Owensin mukaan on halukkuutta rakentaa luottamusta draaman tapahtumiin. Owens kuvaa, että tällaisen syntyminen yksilöltä edellyttää valmiutta luovuttaa päätösvalta koko ryhmälle. Siitä huolimatta yksilön on huolehdittava, että säilyttää myös yksilöllisen ilmaisuvapautensa. Owens kuvaa draamaa taidemuotona sosiaaliseksi ja kollektiiviseksi tekemiseksi. Tässä kontekstissa yksilö suostuu rajoittamaan toimintavapauksiaan sen hyväksi, että yhdessä olisi mahdollista saada aikaan, jotain sellaista kokonaisuutta, joka on osiensa summaa suurempi. (Owens 2010, 13.)

7.1 Sitoutumiseen liittyvän kyselyn tulokset Ankkuli-projektissa

Ankkulissa nuorten työpajalla Vantaalla sitoutumisen mittarina käytän läsnäoloa, sitoutumattomuuden merkinä luvaton poissaoloa. Teen huomioita sitoutumisen syvyydestä toiminnan aktiivisuuden ja tehtyjen teosten kautta, sekä nuorten palautteiden pohjalta. Kysyn syitä sitoutumiseen ja sitoutumattomuuteen nuorille teettämässäni kyselyssä.

Toteutin Viestintä- ja vuorovaikutuspajan nuorten kanssa sitoutumiseen liittyvän kyselyn Ankkuli-prosessin puolivälissä. Olin keskustellut nuorten kanssa opiskeluistani HAMKissa ja kertonut opintoihini liittyvästä tutkimuksestani. Nuoret suostuivat osallistumaan siihen ja antoivat luvan kyselyvastausten käyttämiseen tutkimuksessani. Sain nuorilta 18 vastausta, joista 17 oli käsinkirjoitettua ja yksi nuorista halusi vastata tietokoneella ja hän halusi lähettää vastauksen minulle sähköpostilla. Muut vastaukset olivat nimettömiä.

Erottelin vastaukset aihealueittain. Aihealueita sitoutumiseen liittyen olivat; omaa sitoutumista kuvaava arvo numerona 0-10, aikaisemmat keskeyttämisten ja loppuun suorittamisten määrät, keskeyttämisen syyt, loppuun suorittamiseen vaikuttaneet tekijät, yleinen mielipide nuorten sitoutumattomuuden syistä, sekä tekijät, jotka auttavat nuoria sitoutumisessa koulutukseen ja mielipide väittämästä, ”Työpajalla nuoret sitoutuvat työkokeiluun ja tekemiseen paremmin kuin oppilaitoksissa”, sekä syyt sille miksi työpajatoiminta sitouttaa paremmin. Vertailin vastauksia aihealueittain ja keräsin samankaltaisista vastauksista ryhmiä. Osan vastauksista avaan tähän suorina lainauksina, jotta nuorten oma ääni ja ajatus välittyisi aidommin lukijalle.

7.1.1 Omaa sitoutumista kuvaava arvo numerona 0-10

Nuoret antoivat omalle sitoutumiselleen melko korkeat arvosanat asteikolla 0-10. Tuloksen keskiarvo liikkui molemmin puolin numeroa 8. Tällä

asteikolla nolla tarkoittaa, että sitoutuminen on huono tai nuori on täysin sitoutumaton ja kymmenen tarkoittaa, että nuoren sitoutuminen on erittäin hyvä, täydellistä tai 100 prosenttista. Kysyin sitoutumista laajasti liittyen opiskeluun, työhön tai työkokeiluun. Ajatus oli, että nuoret antavat jonkin suuntaa antavan yleisarvosanan sitoutumisestaan.

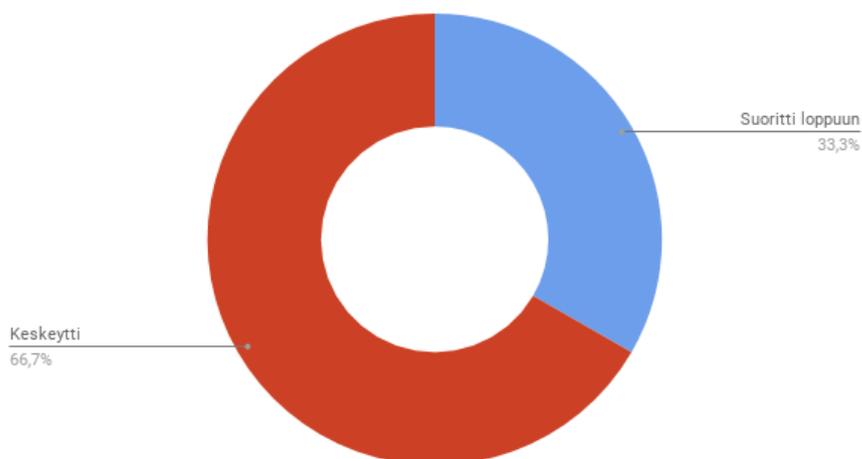
Useimmat tekivätkin niin, mutta joukossa oli seitsemän vastausta, joissa nuoret halusivat antaa useampia vastausvaihtoehtoja, riippuen siitä oliko kysymyksessä opiskelu vai työ tai työkokeilu. Osa nuorista antoi skaalan 6-7 ja toiset erottelivat selkeästi minkä numeron antavat opiskelulle ja minkä työlle tai työkokeilulle. Nuoret halusivat selkeästi osoittaa, että sitoutumisen numero on eri, kun kysymyksessä on opiskelu tai työ/työkokeilu. Laskin keskiarvon opiskeluun liittyvälle sitoutumiselle, niin että skaala vastauksesta annoin keskiarvon ja vaihtoehtovastauksissa huomioin vain opiskeluun liittyvän numeron tai työhön/työkokeiluun liittyvän numeron. Sitoutuminen opiskeluun sai ryhmältä kokonaisuudessaan keskiarvon 7.33 ja sitoutuminen työhön tai työkokeiluun sai keskiarvon 8.17.

Voidaan siis väittää, että kyselyyn vastanneiden nuorten sitoutuminen työhön ja työkokeiluun on lähtökohtaisesti korkeampi, kuin opiskeluun ja heidän oma käsityksensä mukaan he ovat melko korkeasti sitoutuvia.

7.1.2 Keskeyttäminen ja loppuun suorittaminen määrällisesti

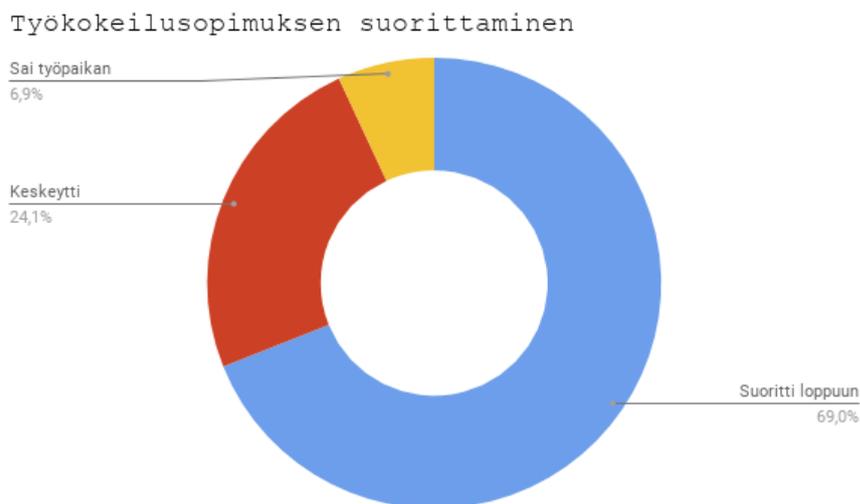
Vastanneista nuorista 12 olivat jossain vaiheessa elämäänsä keskeyttäneet opiskelun, työn tai työkokeilusopimuksen. Vastanneista 6 nuorella ei ollut keskeytyksiä taustalla liittyen opiskeluun tai työhön ennen työpajajaksoa. Prosentuaalisesti keskeyttämiskokemusten määrä on korkea ja yhdistää lähes 67 % :a nuorista pajalla.

Aikaisemmat keskeyttämiset



Taulukko 4. Ankkuli-kyselyn vastaukset aikaisemmista keskeytyksistä.

Vaikka pajaryhmästä suurimmalla osalla on keskeytymisiä opiskeluissa tai töissä taustallaan, heistä kuitenkin 69% suoritti työpajan sopimuksen mukaisesti loppuun tai siirtyi työpajalta töihin. Ankkuli-projektin läsnäolotaulukon mukaan seitsemän nuorta keskeytti työpajasopimuksen, kaksi keskeyttänyttä olivat Varian opiskelijoita. Kaksi nuorista pääsi töihin pajasopimuksen aikana ja 20 nuorta suoritti puolen vuoden pituisen työkokeilujakson loppuun saakka.



Taulukko 5. Työkokeilun keskeytysten määrät Ankkuli-projektin aikana.

Jos verrataan nuorten työpajaa edeltävää sitoutumista työkokeilusopimuksen, niin voidaan todeta, että työpajalla sitoutuminen on onnistunut tältä ryhmältä paremmin kuin aikaisemmin.

7.1.3 Keskeyttämisen syyt henkilökohtaisesti ja yleisesti

Suurimmassa osassa vastauksista syyt liittyivät motivaation puuttumiseen tai loppumiseen, sekä väärän alan valintaan.

”Opiskelin vain koska oli pakko, alat eivät olleet mielekkäistä”

”Amiksen raksa-ala ei kiinnostanut”

Toiseksi yleisin syy keskeyttämiseen nuorten vastauksissa, olivat terveydelliset syyt. Yhden nuoren syyt olivat oppimiseen liittyvissä haasteissa.

”Liian paljon teoriaa”

Epäselväksi jäävät vastaukset viittaavat elämäntilanteeseen liittyviin syihin.

”Henkilökohtaiset syyt”

”Siksi koska halusin”

Yleisessä kysymyksessä nuorten keskeyttämisen syistä, nuoret nostavat esiin ammatinvalintaan liittyvät vaikeudet. Nuoret eivät vastauksissa yleisellä tasolla tuo ollenkaan esiin keskeyttämiseen johtaneita terveydellisiä syitä.

”Koska jotkut ovat valinneet väärän alan ja ei ole kiinnostusta tai ei oikein tiedä mitä haluaa tehdä.”

”Väärä ala, ei kavereita, ei motivaatiota.”

Kaksi syytä, ilmapiiri ja taloudelliset tekijät nousee uusina asioina esiin kysyttäessä yleisesti miksi nuoret eivät sitoudu koulutukseen.

”Luokkahenki ei ole tiivis. koulussa on vaikea olla. Opettajat / henkilökunta ovat etäisiä”

”Siitä ei saa niin paljon rahaa”

7.1.4 Henkilökohtaiset syyt loppuun suorittamisessa

Syitä, jotka saivat nuoret suorittamaan omat aikaisemmat opintonsa loppuun voisi kuvata yleisesti haluna pärjätä, omana tai vanhempien haluna.

”Halusin peruskoulusta äkkiä eteenpäin. Halusin lukiosta eteenpäin kohti ammatillista opiskelua”

”haluan pärjätä”

”koska vahemmat pakottivat, suomalainen sisu”

Pajan työkokeilun ainutlaatuisuus liittyy sitoutumiseen kahdessa vastauksessa. Työpaja-toiminnan oikea aikaisuus ja vaihtoehdon tarjoaminen kuuluvat nuorten vastauksissa.

”Koska tajusin, että nyt olisi parhain aika oppia sitoutumaan”

”Ilman pajaa olisin tod. näköisesti joutunut keskeyttämään.”

7.1.5 Yleiset tekijät, jotka auttavat nuoria sitoutumisessa koulutukseen

Nuoret antoivat selkeitä ehdotuksia opettajille ja oppilaitoksille, mikä auttaisi nuoria paremmin sitoutumaan koulutukseen. Useissa vastauksissa nuoret etsivät ratkaisuja laadukkaaseen opetuksen ja hyvän ilmapiirin kautta.

”Kannustus, monipuoliset mahdollisuudet ajan sekä työn kanssa.”

”Keskusteluhetket ja vähemmän painostava asenne koulun suunnalta”

”Opettajan ja oppilaan väliseen ilmapiiriin tulisi mielestäni panostaa enemmän”

” Mielenkiintoisempi ja ajankohtaisempi opetus”

”Hyvät roolimallit”

”Ryhmäyttäminen”

Koulutuksen motivaatiopulaan nuoret löytävät apua seuraavien ehdotusten kautta.

”Kannustus, monipuoliset mahdollisuudet ajan sekä työn kanssa.”

”Opintojen räätälöinti oppilaalle”

”Monipuolinen työ, kaikki voi tehdä jotain heille kiinnostavaa”

”Oikean alan valinta”

Kolmessa vastauksessa oli lyhyesti sana ”raha”. Epäselväksi jää, tarkoitataanko tämä sitä, että opiskelu koetaan kalliiksi vaihtoehdoksi, vai opiskelusta saatavat tuet pieniksi. Saattaa olla, että tässä verrataan myös opiskelun opintotukia työkokeilun työmarkkinatuen määrään. Raha toistuu useassa vastauksessa.

7.1.6 Työpajalla nuoret sitoutuvat tekemiseen paremmin

Kyselyyn vastanneiden 18 nuoren vastauksista 15 oli samaa mieltä tämän väittämäni kanssa. Yksi vastaus oli tyhjä. Kahdessa vastauksessa oli eriävä näkemys.

”Ei välttämättä”

”No joo, riippuu henkilöstä, koska monet ihmiset tykkäävät eri asioista.”

Suurin osa vastanneista nuorista osasi perustella kantansa nuorten parempaan sitoutumiseen työpajatoiminnassa kuin oppilaitoksen opiskelussa. Työpajatoiminnan sitouttavina tekijöinä nuoret pitivät pientä ryhmäkokoja ja rentoa ilmapiiriä.

”Olen samaa mieltä, koska täällä on aina parempi meininki ja pienempi ryhmä kuin oppilaitoksissa. Saa paremmin kiinni kaikesta”

”Se on rentoa ja pieni ryhmän koko”

”Tiiviimpi porukka, ei ole niin suurta painetta.”

”Rohkaiseva ilmapiiri/ pienempi ryhmä, jossa saa äänen kuuluviin/ kaikki ryhmässä tuttuja”

”On rennompaa ja tehdään mielenkiintoisia asioita”

”Itse koen pajatoiminnan olevan enemmän työelämän kaltaista ja erilaista, tuntuu että monilla koulunkäynnistä ja oppilaitoksista on tullut ns. paha maku suuhun.”

Kuudessa vastauksessa tuli tärkeäksi sitouttavaksi tekijäksi taloudellinen tuki pajan työkokeilussa.

”Saa rahaa, ei kiusata, mukava porukka”

”Siitä saa rahaa, pieni ryhmä, mielenkiintoista tekemistä”

”Raha/monipuolisempaa tekemistä”

Työpajan sitouttavana asiana koettiin myös yksilöllinen huomio ja vertaistuki.

”Oppilaan/työkokeiluun osallistuvan toiveet ja tarpeet huomioidaan. Ryhmän vertaistuki on tärkeää.”

”Sillä pajatoiminta tukee nuorta enemmän”

7.2 Sitoutuminen Pause Festivaalissa

Mellanen (2017) puhuu haastattelussa suomalaisesta työelämästä ja siitä, miten ihminen ei saa olla kokonainen työssään. Mellanen haluaisi omassa ohjaustyössään nuorten kanssa voimistuttaa nuoria ottamaan ja tekemään paikkansa työelämässä. Mellanen puhuu henkisestä punttisalista, jossa olisi tila ajatukselle siitä kuka on ja mitä tekee. Tätä tarkoitusta varten ryhdyttiin suunnittelemaan Pause-festivaalia.

Freire (2005, 85) kirjoittaa haasteisiin sitoutumisesta ja hänen ajatuksensa muistuttavat Mellanen henkistä punttisalia. Freire (2005, 85) kirjoittaa, että kun oppilaat ymmärtävät, etteivät kohtaa vain teoreettisia kysymyksiä vaan haasteita, jotka liittyvät todellisuuden kokonaisuuden uusiin kysymyksiin on mahdollista, että heidän ymmärryksensä kehittyy kriittiseksi. Haasteiden vastaukset synnyttävät uusia haasteita ja näistä seuraa uutta ymmärrystä. Haasteisiin sitoutuminen kuvastaa myös haasteiden kestämistä. Pausessa haastavia todellisuuksia kohdattiin ja käsiteltiin yhdessä prosessidraaman keinoin.

Mellasen mukaan nuorten ikäero Pausessa ei aiheuttanut ristiriitaa. Ikäero koko osallistujaryhmässä oli suuri, koska osallistuvasta ryhmästä kolmannes oli yli 30-vuotiaita aikuisia. Nuorten palautteissa ryhmän heterogeenisyys koettiin hyvänä asiana.

Yks ihan konkreettinen asia on sellanen, että kuinka vähän haittasi ikäero, mikä niiden nuorten välillä oli.

Mellanen

Itsetehty toteutus teki tapahtumasta helposti lähestyttävän. Erityisen yllättynyt Mellanen oli siitä, kuinka pienillä resursseilla saatiin aikaiseksi hieno juttu. Pausen kotikutoisuus, yksi tuo raparperit, toinen tylliverhot mentaliteetti loi tietynlaisen ilmapiirin, valmiin yhteisön johon nuorten oli helppo tulla. Mellanen (2017) uskoo, että kotoisa ja itse tehty tapahtuma on ollut edesauttamassa sitä, että nuoret ovat aktiivisesti ottaneet vastuuta seuraavan Pausen toteuttamisesta. Mellanen pohtii taiteen sitouttavaa merkitystä yleisestikin tältä pohjalta.

Taide sitouttaa, koska se on itse tehtyä, siksi siihen sitoudutaan tai sitten se on jonkun toisen merkityksellisen ihmisen tekemä tai yhdessä tekemä.

Mellanen

7.3 Sitoutuminen Tunne nimeltä rakkaus -projektissa

Nuoret pohtivat sitoutumistaan Tunne nimeltä rakkaus -projektiin varsin perusteellisesti ja kriittisestikin. Esityksen nuorten haastattelussa, he antoivat itselleen numeron projektiin sitoutumisestaan. Numeron asteikolla 0-10. Nuorten numerot olivat skaalalla 7-9 ja ryhmän keskiarvon oli 8.

Yksi nuorista sanoi sitoutuneensa ehkä vähän liikaakin, koska koulun keskiarvo laski hieman teatteriharrastuksen takia, hän kertoi keskittyneensä koulua enemmän teatteritreeneihin ja kotitehtävien tekemiselle jäi vähemmän aikaa illalla.

Niin sen takii, kun mä vaan tykkäsin siit niin paljon, niin sen takia ehkä, jotkut koulujututkin jäi vähemmälle.

Nuori 1.

Toinen nuori sanoi antaneensa perushyvän arvosanan ja kertoi, miten vaikeata on sitoutua joihinkin harrastuksiin, joissa ei viihdy tai joista ei tunne saavansa irti paljoakaan. Kolmas nuori kuvaa miten välillä häntä harmitti, ettei päässyt tapaamaan kavereitaan, kun piti olla teatteritreeneissä tai esityksissä. Neljäs nuori kertoo, että yritti vähentää monia muita tekemisistään, jotta ehtisi olla mukana teatteri -projektissa. Hän kuvaa mielensisäistä

sitoutumistaan, yritys sitoutua oli korkeammalla. Hän kokee, että olisi halunnut tehdä teatteriprojektissa asioita toisella tavalla. Myöhemmin katsottuna hän olisi halunnut olla sitoutuneempi projektin aikana.

7.3.1 Mikä sitoutti teatteriprojektiin?

Nuoret pohtivat kiinnostustaan ja haluaan tutustua teatterin tekemiseen, näyttelemisen oppimiseen ja sitä miten miellyttäväksi he kokivat teatterin tekemisen. Nuoret kuvasivat myös, miten teatterista tuli koulun kanssa yhtä tärkeitä ja miten väsyneitä he välillä olivat koulupäivän jälkeen harjoituksissa tai esityksissä. Nuoret kertovat, että heitä motivoi tulemaan harjoituksiin ja esityksiin ihmiset siellä ja ilmapiiri joka ryhmässä vallitsi, sekä mahdollisuus osallistua isoon teatterikokemukseen. Myös teatteriprosessin sitova tekijä tuli esiin, monia ihmisiä yhdistävää isoa työtä ei jättää kesken.

Mäkin ihmettelen miten mä jaksoin, koska oikeastaan en mä aina ees henkisesti jaksanu tai silleen. Oli niitä hetkiä, kun oli niinku väsyny ja sitten vihanen ja nälkänen ja sit sitä purki muihin tai perheeseen esimerkiks. Mut niin, no siis ihmiset ketä siel oli ja kiinnostus, en mä voinu vaan jättää sitä silleen kesken kun oli jo niin pitkällä.

Nuori 2.

Yksi nuorista selitti hyvää ilmapiiriä pitkällä harjoitusten ajanjaksolla, jolloin erilaiset ihmiset saivat tutustua rauhassa toisiinsa.

Ainahan ihmiset tuo erilaisuutta, erilaisia ihmisiä ja sit se muutenkin, että mitähän kaikkee, et se et päästiin tekeen noin pitkään ja paljon. Pitkä aika ja sit, eihän me tehty siin paljon sitä ite juttuu, vaan tutustuttiin ja tehtiin harjoitteita ja kaikkee. Kaiken kaikkiaan toi ehkä inspiroi kans.

Nuori 4.

Nuoret kertoivat, että oli mielenkiintoista päästä näkemään Kansallisteatteriin mitä muuta teatterin tekemisessä tapahtuu, muutakin kuin sen mitä näkee esitystä katsoessa. Nuorten mielestä oli mielenkiintoista päästä katsomaan Kansallisteatteriin ja tutustumaan, sekä kiertämään laitoksessa esitysten aikanakin. Nuoret kokivat Kansallisteatterin väen suhtautuvan heihin ystävällisesti ja oppivansa paljon teatterin tekemisestä, muustakin kuin näyttelemisestä.

Jokaisen treenin jälkeen oli tosi hyvä fiilis, et oli pääsy tekemään aik niinku periaattees ison jutun, kosk ei kauheen usein tuu tilaisuutta päästä tekeen tällasta. Niin kyl se oli aik, motivoivaa, kiinnostus, ihmiset, ilmapiiri, niin ja sit se kokemus yli-

päättänsäkkään. Oli tosi hieno. Mua on silleen kiinnostanut, miten niit asui valmistetaan, vai onks ne valmiina, että just tyyliin et, mitä siel ennen esitystä tapahtuu.

Nuori 3.

7.3.2 Mikä esti sitoutumista?

Nuoret kokivat haastavana sen, etteivät alussa tienneet selkeästi sitä mihin olivat sitoutumassa ja he eivät tienneet millainen esityksestä tulee. Nuoria jännitti myös vuorovaikutus yleisön kanssa, pystyvätkö he ylipäättään kontaktiin vieraiden ihmisten kanssa. Yhtä nuorta myös mietitytti käsikirjoitus, mitä joutuisi tekemään ja muistaako vuorosanat. Esityksissä jännitystä oli erityisesti esityksen alussa, saako verhoa auki, lavasteiden siirtelystä tuli myös stressiä ja kontakti yleisössä istuviin ihmisiin hermostutti. Yksi nuorista kuitenkin sanoi, ettei kokenut mitään esteeksi, koska tekee rohkeita tempauksia tuntemattomien ihmisten kanssa muutenkin.

7.3.3 Erilaisten ihmisten merkitys

Nuoret kokivat saaneensa tilaisuuden. Nuorille oli tärkeätä, että he pääsivät tekemään teatteria ja näyttelemään, se oli kiinnostanut kahta nuorta jo pidempään. Nuorten vastauksissa korostui ryhmässä olevien erilaisten ihmisten merkitys.

Ja no just tää ryhmä siis, mä en vaan voi käsittää sitä et tosta ryhmästä tuli vaan niin silleen tärkeä, jotenki. Kyl mulle ainakin viikon kohokohdat, oli ne teatteritreenit ja esitykset. Se vaan oli jotenkin niin hauskaa, siitä nautti niin paljon ja niist ihmisistä. En mä ees tiedä miten siit tuli vaan niin jotenkin merkittävä osa elämää sen tietyn aja. Mut kyl, olishan toi kokemuksena ihan eri, jos siel olis ollu tietysti erilaiset ihmiset, että kyl ne ihmiset loi sitä et toi oli niinkun noin kiva kokemus.

Nuori 1.

Nuorille oli tärkeätä, että epävarmuudesta ja jännittämisestä huolimatta heidät hyväksyttiin ryhmässä.

Mut sit ku pääsee näyttelen ja pääsee oleen teatterissa jos on ihania ihmisiä, jotka hyväksyy sut niinku sellasena kun sä oot, se vaan on niin siistii.

Nuori 2.

Ihanat ihmiset, vaik sä tekisit oikeesti mitä, sut oikeesti hyväksytään.

Nuori 3.

7.3.4 Eron jälkeen

Nuoret pohtivat haastattelussa millaista on Tunne nimeltä rakkaus -projektin jälkeen. Nuoret puhuvat miten teatteriprojektin jälkeen vapaa-aikaa oli eri tavalla ja aikaa oli tehdä muutakin. Nuoret puhuvat myös ikävästä ja tottumuksesta, johon pitkä yhdessäolon aika osaltaan vaikutti. Ihmisten merkitys korostuu prosessin jälkeenkin, esitysteoksesta nuoret ovat valmiita luopumaan, mutta ihmisten kanssa olisi mukava vielä viettää aikaa. Nuoret kokevat, että uudelleen tapaaminen on mahdollista, koska työryhmän jäsenet ovat oman asuinalueen ihmisiä, joita koulukokemuksetkin yhdistävät. Vaikuttaa siltä, että hyvän teatteriprojektin jälkeen nuoret ovat yhä sitoutuneita ihmisiin, mutta myös ilmaisutapana teatteriin menetelmällisesti.

Joo sitä esitettiin ja harjoteltiin tosi paljon, mut just se niinkun, mä en kaipaa sitä esitystä sinänsä. Jonkun muun esityksen tekemistä joo, mutta ei sitä enää. Just se että, no niin niit ihmisiä, mut se on hyvä puoli on et kaikki on suunnilleen täst Maunulasta, Pakilasta, et on just mahdollisuus nähä.

Nuori 1.

8 MITEN NUORTEN TOIMIJUUS MUUTTUU?

Oivalsin projektien aikana nuorten sitoutumista tutkiessani, että toimijuuden muuttuminen nuorissa vaatii tietoisia tekoja, vahvaa dialogisuutta ja kriittisen pedagogiikan kaltaista kasvattajan asennetta. Toimijuuden muutoksen ymmärsin parhaiten Pause -festivaalin prosessin kautta. Avaan seuraavaksi toimijuutta teoreettisesti ja Ankkuli ja Pause festivaalin kautta. Nämä kaksi projektia ovat mielestäni juuri toimijuuden kannalta janan ääripäistä. Tunne nimeltä rakkaus -projektissa toimijuus rakentui selkeiden ja pysyvien roolien ja henkilöiden ammatillisten tehtävien kautta. Esityksen dialogisuudessa yleisön toimijuudessa tapahtui eniten muutoksia. Anneli Eteläpelto lainaa toimijuuden määritelmää Giddensiltä (1984); ”Toimijuus ilmenee ihmisen teoissa silloin, kun hän olisi voinut toimia myös toisella tavalla ja kun se mikä tapahtui, ei olisi tapahtunut ilman kyseistä tekoa.”

Vehviläinen Ohjaustyön oppaassaan korostaa, että ohjaamisen tulisi vahvistaa ohjattavan toimijuutta. Toimijuus viittaa kykyyn ottaa toimijan ja tekijän paikka ja asema, sekä aloitteellinen rooli. Hänen mukaansa toimijuuden vahvistumisen voi tunnistaa varmuuden, rauhoittumisen ja kykenemisen tunteesta, kuulumisesta johonkin ja oman paikan löytymisestä. Toimijuus voi näkyä vahvana motivaationa ja säilyä motivaation vaihdelllessakin. Toimijuutta voi olla yksilön lisäksi yhteisöllä tai ryhmällä. Se voidaan nähdä ohjattavan tavoitteellisena ja aktiivisena suhteena ohjattavaan prosessiin. (Vehviläinen 2014, 20-21.)

Toimijuuden muutos nuorissa näkyi selkeimmin Pause-festivaalin prosesseissa. Vaikka Pause tapahtumana oli suunnitelmallisesti ohjattua, nuorten osallisuus oli rakennettu niin, että nuoret pystyivät ottamaan tapahtumassa myös toisenlaista roolia. Toimijuus tarkoittaa ohjauksessa konkreettisesti ottaen sitä, että ohjattava ensinnäkin kokee tai hahmottaa ohjauksen ydinprosessin oman elämänsä merkitykselliseksi osaksi. Nuori pyrkii tekemään ja haluaa tehdä, siihen liittyviä keskeisiä omia valintoja ja päätöksiä sekä kantaa niistä vastuun. (Vehviläinen 2014, 21.)

Toimijuus ja aktiivinen vaikuttaminen riippuvat toimintaympäristöistä. Vehviläinen jakaa toimijuuden kahteen olosuhteista riippuvaan toimijuuteen. Ensimmäinen on rationaalinen toimijuus, joka tarkoittaa kykyä toimia suhteissa, tukeutua toisten osaamiseen ja jakaa osasta osaamisestaan. Toinen on episteeminen toimijuus, joka näkyy mahdollisuutena olla luova ja tuoda omia ideoita muiden käyttöön. (Vehviläinen 2014, 22.) Kumpaakin lajia toimijuudesta näyttäytyi Pause-festivaaleille osallistuneissa nuorissa ja erityisesti seuraavan Pausen suunnittelussa, jossa aktivistinuoret ottivat uudenlaisen toimijan roolin.

Vehviläinen (2014, 23) kuvaa myös toimijuuden kapeimman määritelmän aluetta, jossa ohjattava tunnistaa jonkinlaista motivaation liikahdusta itsessään ja hänen kiinnostuksensa alkavat hahmottua. Tällaiseen kapeaan alueeseen jää useiden työpajanuorten toimijuus omien havaintojeni ja kokemusteni mukaan. Toisessa ääripäässä voisi olla Pausen aktivistinuorten toimijuus, nuoret ponnistelevat itselleen uudenlaista toimijuutta Pausen toteuttamisessa. Heidän valtansa ja valinnan vaihtoehtojen lisääntyessä myös uusi rooli toimijuudessa ja tapahtuman järjestämisessä muotoutuu.

Ohjaus muodostuu vaikeaksi, jos ohjattava kieltää toiminnallaan, ei koe mielekkyyttä olla mukana toiminnassa tai ryhmässä tai kokee itsensä pakotetuksi mukaan tai jos toiminta heikentää ohjattavan kykyä itse ohjata elämäänsä ja valintoja. Vehviläinen varoittaa myös, ettei ohjaus saa lisätä ohjattavan riippuvuutta tuesta tai kavenna hänen osallisuuttaan. (Vehviläinen 2014, 24.) Tällaiset vaikeudet ja vaarat ovat tuttuja varsinkin nuorten työpajoilla. Ajoittain työpajan ryhmässä on nuoria, jotka kokevat olevansa työkokeilussa Te-toimiston virkailijoiden tai vanhempiansa pakottamina.

8.1 Toimijuus Ankkuli -projektissa

Ankkuli-projektin tiukasti ohjatun ryhmäprosessin sisällä näkyi nuorissa heikosti toimijuudessa muutoksia. Toimijuus muuttui, kun nuoret saivat toimia omalla mukavuusalueellaan. Oma-aloitteinen tekeminen lisääntyi, kun nuoret saivat ilmaista ajatuksiaan menetelmällä, johon heillä oli taitoja ja vahvuuksia, sekä sellaisissa tilanteissa, joissa muiden heikko motivaatio ei näyttäytynyt tai latistanut omaa tekemistä. Nuorten toimijuus muuttui

taidenäyttelyn rakentamisessa, taideseinän maalauksessa ja nuorten käsikirjoittamassa videoelokuvan kuvaamisessa. Näissä tilanteissa työpajan ohjaajia ei juurikaan tarvittu, nuoret olivat varsin itseohjautuvia.

Nuorten prosesseille tulee antaa aikaa. Työpajajaksojen kuuden kuukauden aikana nuorten toimijuus rakentuu asteittain. Toiminnan suunnitteluun osallistuminen innostaa ja kiinnostaa nuoria vasta vähitellen projektien edetessä. Myös Puska totesi tutkimuksessaan työpajalla tärkeänä riittävän pitkää prosessin keston, sekä nuorten luottamuksen, että toimintaan sitoutumisen, mutta myös toimijuutta tukevana asiana. Puska näkee nuorten yhteiskunnallisen toimijuuden lisääntyvän, kun positiivisen kannustamisen kautta kirjoittajaidentiteetin vahvistuminen rohkaisee kirjoittamaan myöhemminkin. (Puska 2016, 87-88.) Tämä kannustava toiminta ja onnistuminen ovat työpajojen toistuva valtti myös nuorten toimijuuden vahvistumisessa.

Maija Puska toteutti työpajallamme Vantaalla 2016 Luova kirjoittaminen ja mediakasvatus tutkimuksen, joka oli osa Tampereen Yliopiston ja Koneen Säätiön rahoittamaa Nuoret estradille: toimijaksi moniluku-teroidolla - tutkimushanketta. Maija Puska toteutti Viestintä- ja vuorovaikutuspajan nuorten kanssa mediakasvatuksellisen taidetyöpajakokonaisuuden elo - joulukuussa 2015. Nuoret opiskelivat puolen vuoden ajan kerran viikossa luovaa kirjoittamista mediakasvatuksellisella otteella. (Puska 2016, 26.)

8.2 Toimijuus Pause Festivaalissa

Kuvaan Pausessa olleiden nuorten toimijuuden muutosta Mellasen haastattelun kautta. Olen löytänyt Freiren sorrettujen pedagogasta paljon yhtymäkohtia Pausen toimintafilosofiaan. Annan Freiren äänen kuulua Mellasen ajatusten kanssa rinnakkain. Nuorten mielipiteet tulevat esiin Mellasen kertomien nuorten palautteiden kautta.

Mellanen (2017) kertoo haastattelussa Pausen merkityksen olevan siinä, että saa kokeilla ja testata jotain uutta ja voi testata sitä mitä tapahtuu, kun mahdollisimman paljon on nuorten päätettävissä ja määriteltävissä mitä Pause on.

Mellanen (2017) pohtii mitä nuorten antama runsas positiivisen palaute kertoi Pausen merkityksestä nuorille. Yhden nuoren palaute oli ollut, että tämä Pause oli ollut ehdottomasti paras festari mihin hän oli koskaan osallistunut. Sama nuori oli kysynyt, tuleeko festivaali ensi vuonnakin? Hän oli esittänyt kysymyksensä tapahtuman jälkeen aktivistinuorten tapaamisessa muille nuorille, ei Mellaselle. Esimerkki kertoo syntyneestä merkityksestä ja sitoutumisesta, mutta ennen kaikkea toimijuuden muuttumisesta. Nuoret vastaavat seuraavan festivaalin olemassa olosta.

Lähtökohtaisesti ydintiimi rakensi Pause festivaalia nuorille. Oli tärkeätä alusta lähtien, että festivaalia ei omistanut mikään julkinen tai yksityinen

organisaatio, vaan nuoret itse. Nuorten toimijuus seuraavan Pausen järjestäjiksi tapahtui tietoisesti ja läpinäkyvästi kolmen päivän aikana. Nuorten aktivistien ryhmä sai ensimmäisen tapahtuman jälkeen tukea seuraavan tapahtuman suunnittelulle, mutta myös vapautta toimia rauhassa. ”Vapauttava toiminta on dialogista ja sen lähtökohtana on monenkeskinen yhteistyö, sekä toimijoiden tasavertaisuus aktiivisina subjekteina.” (Freire 2005, 29.)

Pausen toteutuksessa on paljon freireläistä toimintafilosofiaa. Freire kirjoittaa sorrettujen vapaudesta, joka vaatisi heitä luopumaan sortajan tarjoamasta mallista ja korvaamaan sen itsenäisyydellä ja vastuulla. Vapautta ei Freiren mukaan saa lahjana vaan sen voi saavuttaa vain valloittamalla, tavoittelemalla sitä jatkuvasti ja vastuullisesti. Vapaus on Freiren mukaan välttämätön ehto pyrkimyksessä tulla enemmän ihmiseksi. (Freire 2005, 47.)

Mellasen (2017) mukaan ei haitannut, että Pausessa oli niin eri-ikäisiä ihmisiä. Ikäerottomuus oli noussut myös Pausen aktivistien keskustelussa esiin. Mellanen pohtii myös nuorten suhtautumista yli kolmekymmentä vuotiaisiin osallistujiin. Kun enemmistö oli nuoria, niin he ikään kuin valtauttivat vanhemmat osallistujat.

Et noo, ole nyt siinä mukana sitten, kun kerran haluat olla. Mikä on hirveen ihanaa, kun se kääntää niin kuin lainausmerkeissä valtasuhteen toisinpäin. Et no saat leikkiä meidän kanssa.

Mellanen

Mellasen (2017) mielestä hieno hetki oli, kun nuoret puhuivat vihaisista keksi-ikäisistä. Mellanen kertoo, miten hän koki hyvää häpeää. Tärkeätä oli, että nuoret puhuivat meistä vanhemmista ihmisistä ikään kuin emme olisi olleet siinä läsnä. Oli kysymys kivuliaasta tunteesta, toiseuden tunteesta, eri ryhmässä olemisesta. Mellaselle tuli kokemus, että hän oli tunnistanut tiettyjä asioita omassa tavassaan puhua asioita tai työyhteisön tavassa puhua nuorista.

Nuoret aktivistit olivat palautteessaan Mellaselle puhuneet, että välillä oli nuorille tullut sellainen tunne, että joitakin teemoja tai asioita syötettiin. Nuoret kokivat ajoittain, että se mitä käsiteltiin, oli liian ohjattua. Nuoret eivät kokeneet suoranaista manipulointia, mutta että viedään vähän johonkin suuntaan, koska joku vanhempi osallistuja niin haluaa. Tämän Mellanen koki tärkeäksi tiedostettavaksi puoleksi ja tarkastuksen paikaksi omassa ohjauksessaan ja taiteilijan roolissaan.

Et niinkun tsekkaa, et eihän teistä tunnu et mä liidaan tätä suuntaa.

Mellanen

Hän pohtii Pausen merkitystä itselleen ja ajattelee että heti työtehtäväänsä tullessa hän pyrki löytämään ja esiin nousi merkityksellisiä asioita hänelle tehdä tätä työtä. Mellanen kertoo Pausen synnyttämästä muutoksesta ajattelussaan.

”Koska ihminen on ihminen vain näiden suhteiden kautta, ”ihmistä siinänsä” ei ole olemassa, on vain konkreettisia paikkoja ja asemia, joissa jokainen on eri tavoin ”toinen” toiselle: tytär, äiti, ystävä, apulainen, johtaja jne. Tästä seuraa samalla, että suhteet ovat aina valtasuhteita.” (Freire 2005, 20)

Keskustelumme toistuva teema Mellanen kanssa on valta. Ohjaustyössä lähtökohtaisesti on varottava, ettei pyritä muovaamaan toisesta jotenkin sopivampaa tai yhteiskuntaan kelpoisempaa. Nuorempien hyväksyvässä tavassa ottaa vanhempia osallistujia mukaan harjoituksiin on paljon opittavaa. Kun enemmistönä Pausessa oli nuoriso, he ikään kuin valtauttivat vanhemmat mukaan toimimaan. Perinteiset valtasuhteet kääntyvät toisinpäin. Nuoret sanovat toiminnallaan vanhemmille ”saat tulla meidän kanssa leikkimään, saat ilmaista, mutta älä ala suunnata toimintaa, tämä on kuitenkin meidän juttu”.

”Vapauttavan kasvatuksen olemassaolon ehto on sen pyrkimys kohti sovittamista. Kasvatuksen on alettava ratkaisemalla opettajan ja oppilaan välinen vastakkainasettelu – sovittamalla ristiriita siten, että molemmat osapuolet ovat samanaikaisesti sekä opettajia että oppilaita. Ratkaisuna ei ole talletuskäsitys.” (Freire 2005, 77)

Festivaalin omistaminen liittyy myös valtaan. Kenellä on oikeus sanoa; ”Pause on minun tai meidän”. Kun omistajuus annetaan nuorille, mikä rooli jää maksajille. Onnistuneen tapahtuman omistaminen kiinnostaa monia tahoja, epäonnistuneessa projektissa etsitään syyllisiä. Onneksi ensimmäinen Pause onnistui. Pohdimme Mellanen (2017) kanssa myös epäonnistumista ja uhkia. Ehkä suurin esiin tuleva uhka, joka keskustelussamme nousi esiin, oli kiinnostuksen loppuminen. Tai sitten se, että seuraavan Pausen toteutuma vaikuttaa siihen, ettei kolmatta Pausea tulekkaan. Mellanen kuitenkin tiedostaa uhkakuvat turhiksi ja perustelee sitä Pausen lähtökohtaisella kokeilemisen periaatteella.

Tai et kiinnostus lopahtaa, mut toisaalta mitäs sitte. Koska, kun me aloitettiin tää Pause, niin ajateltiin et tehään tää kerran ja katotaan mitä siin käy. Ne odotukset mitä jollain tavalla niinkun asetti, on moneen kertaan toteutunu ja kaikki sen jälkeen tapahtuma on vaan plussaa.

Mellanen

Freire (2005, 70) kehottaa luottamaan sorrettuihin ja heidän kykyynsä ajatella. Ilman luottamusta ei hänen mukaansa toteudu dialogi, reflektio tai kommunikaatiokaan. Ydintiimillä on haastava tehtävä, luopua seuraavan

suunnittelusta, välttää hyvän palautteen keskellä omiminen ja kunnian ottaminen itselle, sekä luottaa nuoriin ja antaa nuorille vapautta ja vastuuta uuden luomisessa.

Organisaation omistajuus on ratkaistu ydintiimissä ajatuksella yhteistyöprojektista, jossa taidepedagogit ovat taustatukena nuorten mukana. Pausessa oli esimerkkitilanteita, joissa vanhempi osallistuja otti roolin, on tarpeen tullen käytettävissä, eikä vie ryhmän ideaa eteenpäin tai vaikuta suuntaan, jää tietoisesti näkymättömäksi. Vanhemmilta osallistujilta vaaditaan erityisesti kykyä astua taakse. Mellanen (2017) kertoo miten valta valita ketkä taustajoukoissa ovat, on annettu seuraavassa Pausessa nuorille. Mellanen pohtii, miten tärkeätä on pysyä poissa aktivistien palaverista ja kunnioittaa nuorten päätöksiä.

”Humanistinen vallankumouksellinen kasvattaja ei voi kuitenkaan jäädä odottamaan, että tämä tapahtuisi itsestään. Hänen tulee yhdessä oppilaiden kanssa pyrkiä alusta lähtien kriittiseen ajatteluun tiellä kohti yhteistä inhimillistymistä. Hänen pyrkimyksensä tulee olla täynnä aitoa luottamusta ihmisiin ja heidän luoviin kykyihinsä. Kyetäkseen tähän hänen tulee olla oppilaidensa yhteistyökumppani.” (Freire 2005, 8.0)

Tapahtuman omistaminen ja omiminen heijastavat myös merkitystä ulkopuolisille toimijoille. Mellanen (2017) pohtii kriittisesti nuorisopalveluiden ja ydintiimin Pausen omimista. Olisi tärkeätä pohtia Pausen omistamista ydintiimin kesken, mitä siinä tapahtuu ja mitä siinä saisi tapahtua ja miten siitä olisi hyvä kommunikoida. Kunniaa ja hyvää mainetta onnistuneen Pausen Festivaalin julkisuudesta ja toteutumisesta ottaa mielellään myös Lahden nuorisopalveluiden toimijat, jotka eivät ole olleet mahdollistamassa tapahtumaa. Kenen Pausen on? Mellanen ehdottaakin, että Pausen esiteltäisiin niin, että siinä olisi aina joku nuori mukana.

Tärkeätä on uuden Pausen tiedottamisessa, että nuorten tiedotuskanavat eivät liity esimerkiksi Lahden kaupungin organisaatioon vaan ovat nuorten omia. Kun annamme valtaa nuorille, paljastuu missä valta lähtökohtaisesti on ollut. Laura on korostanut ja vahvistanut aktivistinuorille, että on tärkeätä, että nuoret päättävät pelkäämättä vanhempien osallistujien loukkaantuvan. Hän on luvannut itse kunnioittaa nuorten päätöstä, oli se mikä tahansa ja huolimatta siitä, että heidän välinen suhteensa on läheinen.

”Vapautuksen puolesta työskentelevät eivät saa käyttää hyväkseen sorrettujen emotinaalista riippuvuutta, joka syntyy sorron konkreettisesta tilanteesta, kun se sulkee heidät sisäänsä ja tuottaa heidän epäaidon maailmankuvansa. Riippuvuuden hyväksi käyttäminen on sortajien taktiikkaa, jolla he luovat vielä syvempää riippuvuutta. Oikea toimintatapa on dialoginen.” (Freire 2005, 71.)

Nuorten esiin nostamat teemat, joiden äärelle olisi hyvä pysähtyä ovat Mellanen (2017) mukaan myös jollain tapaa ikaikaisia ja isoja. Pausessa

esiin nousi teemoja, jotka ovat usein toistuvia ja tärkeitä työstettäväksi taiteen keinoin. Näiden teemojen keskellä, esimerkkinä yksinäisyys tai anteeksi antaminen korostuu tietynlainen ikäerottomuus. Aiheet koskettavat jollain tapaa kaikkia ja kaiken ikäisiä. On tärkeitä kuitenkin, että nuoret itse määrittävät sen mikä heille on tällä hetkellä tärkeä teema käsiteltäväksi. Nuorten on saatava valita ja päättää minkä äärelle pysähdytään ja mihin siitä suunnataan. Nuoret ovat asiantuntijoita.

Jos menen aikuisena Pauseen, miksi menen sinne? Menen oppimaan niiltä nuorilta. Siinä ne nyt ovat ja antavat tilaa. Et ei niin, et miten noista nuorista tulee aikuisia, vaan miten aikuisista tulisi uudestaan nuoria. Se vois olla itselle sellanen agenda.

Mellanen

9 TAIDELÄHTÖISYYDEN MERKITYS

Elämme maailmassa, jossa taiteen käyttö 2010-luvulla on lisääntynyt ainakin terveyden ja hyvinvoinnin alalla. Terveyttä ja hyvinvointia vahvistamalla taiteen keinoin on edistetty ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja toimia yhdenvertaisina yhteiskunnassa. Taiteen vaikutuksista on paljon tutkimusta. (ArtsEqual 2/2016, 5.) Taiteen terveyttä edistävästä ja hyvinvointia lisäävästä vaikutuksista ollaan yhä vakuuttuneempia (Ranta-Tyrkkö & Haapalainen 2016, 144).

Nuoret ovat arvokeskusteluissa työpajalla korostaneet vapautta, ihmisarvoa, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Taide kuuluu kaikille nuorille. Oma haluni ylläpitää taidelähtöistä toimintaa nuorten työpajoilla on perustunut ajatukseen, että kaikille nuorille on annettava mahdollisuus kokeilla tai ilmaista taiteella. Oma havaintoni on, että kohtalaisen harvaa työpajanuortani on löytänyt koulujen opetussuunnitelman ulkopuolinen taidetoiminta, kulttuuripalveluiden, vapaan sivistysviraston tai taiteen perusopetusta toteuttavien yhdistysten tai ryhmien taidetoiminta.

Nuorisotutkimuksen (1-2.2017) 35. vuosikertanumeron teemana on ”Taide kuuluu kaikille”. Pääkirjoituksessa kehoitetaan taidetta lähestymään käytännön kautta, osana arkena, jossa taiteeseen osallistumisen etuoikeus ei kuulu vain tietyille ihmisryhmälle vaan kaikille. Kirjoittajat pitävät tätä myös nuorisotyöhön liittyvän taidekasvatuksen ytimenä. (Nuorisotutkimus 2017, pääkirjoitus.) Osallistumisen ja osallisuuden roolia korostetaan nykypuheessa taiteen positiivisten vaikutusten aikaansaajana (Ranta-Tyrkkö 2016, 144).

ArtsEqualin (2016) julkaisussa kerrotaan, että tuoreen brittitutkimuksen mukaan matalan tulotason perheiden lapsilla on muita pienempi todennä-

köisyys osallistua taideharrastuksiin ja päästä osalliseksi julkisesta kulttuuritarjonnasta. Samassa julkaisussa yhdysvaltalainen tutkimus varoittaa kasvavasta mahdollisuuksien kuilusta. Pienituloisten perheiden lasten mahdollisuus edetä elämässä ja saada oma lahjakkuutensa yhteiskunnan hyödyksi on kaventunut. (ArtsEqual 2016, 3.) Samoista ilmiöistä olen huollissani työpajanuorten keskuudessa Vantaalla. Nuoret nostavat koulutuksen keskeyttämisen syiksi myös taloudellisia syitä.

Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotusten (2015) mukaisesti nuorisotyön tulee edistää nuorten hyvinvointia ja tukea nuorten kasvua, sekä vahvistaa heidän kulttuurisia tarpeitaan (Puska 2016, 92). Arvostan nuorten työpajoja erityisesti kulttuurisen nuorisotyön paikkana. Työpajat toimintaympäristönä tarjoavat nuorille ohjatun taidetoiminnan lisäksi mahdollisuuden myös omaehtoiseen taiteen tekemiseen, sekä kulttuuritapahtumien toteuttamiseen. Pässilän (2017) mukaan nuorisotyön ja taidekasvatuksen yhteyttä voisi nähdä juuri kulttuurisen nuorisotyön kautta. Käsitteellisesti kulttuurinen nuorisotyö perustuu taiteelliseen toimintaan ja sen kanavoimaan esteettiseen kokemukseen. Nuorisotyössä taidekasvatus liitetään nuorten osallisuuteen ja vaikuttamisen vahvistamiseen, jonka tavoitteena on aktiiviseksi kansalaiseksi vahvistaminen ja mahdollistaminen yksilöllisellä, yhteisöllisellä ja globaalilla tasolla (Nuorisotutkimus-lehti 2017, pääkirjoitus Pässilä). Johanna Tuliainen pro gradu työssään määrittelee kulttuurisen nuorisotyön toimintamuotona, joka rakentuu taide- ja kulttuurikasvatuksellisista sisällöistä demokratiakasvatuksen oppimisympäristöissä (Tuliainen 2006, 80). Ohjaajan tehtävä on luoda sellaiset olosuhteet, että tämä toteutuu ja nuorten osallistuminen päätöksen tekoon on mahdollista (Helsingin nuorisoasiainkeskus 2012).

9.1 Taiteen merkitys Ankkuli -projektissa

Pohdin taidelähtöisyyden merkitystä nuorten työpajalla ohjauksen taidelähtöisyyden näkökulmasta. Olen koonnut tähän yhteenvedon, jossa olen analysoinut keskenään havaintojani Ankkuli-työpajapäivistä ja nuorten palautteista. Vertaan tässä luvussa omia Ankkuli-projektini havaintoja ja tuloksia Puskan (2017) mediakasvatuksen pro gradu -tutkielman tuloksiin.

Taidelähtöisistä menetelmistä keskeisin Ankkuli -projektissa oli kuvan tekeminen. Sillä menetelmällä oli helppo käynnistää projekti, kun nuorten ryhmä oli vielä muotoutumassa. Nuoret kaipasivat kuvan tekemisessä teoriaa enemmän ilmaisemisen vapautta. Oli hyvä nostaa toteutuneita kvalilisen ilmaisun töitä muillekin, asettaa katsottavaksi ryhmässä ja laajemmallekin yleisölle näyttelyssä.

Kirjoittaminen koettiin vaikeudesta huolimatta tärkeäksi. Huonoihin koulukokemuksiin törmäsi Ankkulin toiminnassa, omaa tekemistä vähäteltiin ja vertailtiin toisten suorituksiin. ”En mä osaa kirjoittaa”, sanoi eräs nuori

Ankkulin työpajassa. Myös Puskan teemahaastatteluissa nousi esiin nuorten kirjoittamiseen liittyvät negatiiviset koulukokemukset. Seitsemän kymmenestä nuoresta kuvasi peruskoulun kirjoittamisen opiskelua tylsäksi ja jopa traumaattiseksi. Peruskoulun kirjoittamisen opetuksen yksipuolisuus ja tasapäistäminen korostuivat näissä Puskan tekemissä haastatteluissa. (Puska 2016, 71.) Ankkuli-projekti osoitti, että valmiita tekstejä voi myös tuoda esille, lukea toisille ja viedä kuvien mukana taidenäyttelyyn esille.

Musiikin kuunteluun liittyvä toiminta on nuorille mieleistä ja videon käyttäminen on nuorille helppoa ja luontevaa. Puskankin havaintonsa oli, että luovan kirjoittamisen projektin nuoret pajalla ottivat perinteisiä kirjoitus-tehtäviä enemmän vastuuta omasta toiminnastaan videoharjoitusten aikana (Puska 2016, 57.) Mediaperustaisten menetelmien poisjättäminen on nuorten taitojen käyttämättä jättämistä. Puskan tutkimuksen mukaan vain kolme kymmenestä haastateltavasta kertoi, että peruskoulun kirjoituksen opetuksessa oli hyödynnetty mediavälineitä (Puska 2016, 72). Nuorisotyön toimintakenttään ne sopivat luontevasti. Taidelähtöisessä toiminnassa videon ja digitaalisen kuvan liittämistä tekemiseen tulisi lisätä työpajoilla.

Nuoret lähtevät mielellään tutustumisretkille taidelaitoksiin, on mukavaa lähteä arkiympäristöstä pois tutustumiskäynneille. Retket on syytä aika-auluttaa ja suunnitella hyvin kohderyhmän kiinnostuksen ja keskittymiskyvyn mukaiseksi. Taiteen ammattilaisten hyödyntäminen on järkevää, kohtaamiset tulee olla suunniteltuja dialogisia tilanteita ja sisältö kohdennettu nuorten ryhmälle mielekkääksi. Taiteilijatapaamisiin on hyvä liittää tietoa koulutusmahdollisuuksista kyseisellä taiteen alalla.

Nuorille oudot luottamukseen liittyvät harjoitukset tuottavat hämmennystä. Kysy itseltäsi ohjaajana; onko nuori kykeneväinen, sillä hetkellä siihen tekemiseen ja sen parin tai ryhmän jäsenten seurassa sillä tavalla toimimaan? Teatterimenetelmät koetaan helposti vaikeimmiksi menetelmiksi pajatoiminnassa, mutta toimivat, mikäli ryhmä on valmis siihen. Puska kertoo miten draamallisten elementtien tai koko ryhmän edessä esiintymistä vaativat tehtävät ahdistivat selvästi suurta osaa kyseiseen tutkimukseen osallistuneista nuorista (Puska 2016, 51.) Ankkulissa huomasin, että oikea-aikaisuus on teatterimenetelmien toteuttamisessa tärkeintä ja innokkaiden imu auttaa muita uskaltamaan.

Nuoret arvostavat kannustavaa ja huolellisesti suunniteltua ja valmisteltua ohjausta. Sinnikäs kannustaminen ja hölmöiltä tuntuvien juttujen salliminen tuottavat tulosta. Nuorille tärkeätä on ryhmässä hyvä ja rento ilmapiiri ja sellainen tunnelma, että nuoret kokevat tulevansa hyväksytyiksi sellaisina kuin ovat.

Toiminta on kohdennettava paikalla oleville. On oltava valmis muuttamaan suunnitelmaa, jos paikalla ei olekaan niitä joiden tarpeisiin ja toiveisiin ohjauksen rakensi. Nuorille tärkeätä ryhmässä on hyvä ilmapiiri, että he kokevat hyväksyntää ja oppivat tuntemaan toiset nuoret hyvinä tyyppeinä.

Nuoret kaipaavat yksinäisyyteensä vertaisryhmän kanssa toimimista. Valintojen ja päätöstentekemiseen on syytä yrittää luoda paineeton ilmapiiri. Opiskeluvalintojen tekoon ja työnhakuun liittyvät paineet aiheuttavat nuorilla paljon ahdistusta, taiteen keinon siihen voitaisiin luoda uudenlainen lähestymistapa.

Nuorten työpajat ovat toimivia oppimisympäristöjä. Myös Puskan tutkimus osoitti, että nuorten työpajat tarjoavat toimivan ympäristön mediakasvatukselliselle opiskelulle, sekä siihen liittyvän pedagogiikan kehittämiseksi (Puska 2016, 92.) Uskoisin, että myös taidekasvatukseen pohjautuvalle tekemiselle. Puska kirjoittaa osuvasti, että nuorisotyölle ei aseteta selkeitä oppimistavoitteita, esimerkiksi mediakasvatukseen liittyen. Näin on myös taidekasvatuksen laita nuorisotyön kentässä. Mutta nuorisotyön ainutlaatuisuus on juuri Siuralan (2012) kommentissa siitä, miten nuorisotyö hyödyntää yksilön sisäistä motivaatiota korostavia toimintatapoja (Puska 2016, 92). Juurikin tässä uskoisin olevan avain työpajan sitouttavaan vaikutukseen. Tärkeä on myös Kiilakosken (2015) huomio, että tavoitteiden ja oppimistulosten sijaan olennaisempaa on nuorisotyössä tarkastella oppimisympäristöjä ja prosesseja (Puska 2016, 93). Tämä tuntuu hyvältä rajaukselta ja suunnalta myös työpajatoiminnan opinnollistamiseen. Työpajoilla olennaista ovatkin juuri oppimisympäristöt ja prosessit, kun taas oppilaitoksissa koetaan tärkeämmäksi oppimistulokset.

Kun toimitaan nuorisotyön kentällä, voidaan paremmin hyödyntää yksilön sisäistä motivaatiota ja sitoutumista korostavia toimintatapoja. On tärkeätä, että työpajojen yhteisellä toiminnalla pyritään onnistumisen kokeamiseen, säilyttäen kuitenkin lupa epäonnistua. Tällaisella yhteisellä kokemuksella on uskoakseni korjaavia vaikutuksia pitkälle nuoren tulevaisuuteen.

”Ohjaus ja terapia on yksi niistä harvoista jäljellä olevista asioista, jotka voivat auttaa yksilöitä löytämään tien pois työttömyydestä, köyhyydestä, kulttuurisesta hämmennyksestä ja muunlaisesta syrjäytyneisyydestä, ja jotka auttavat ihmisiä kehittymään ja tukevat heidän pyrkimystään itsensä toteuttamiseen” (Peavy 2006, 34.)

9.2 Taiteen merkitys Pause-festivaalissa

Mellanen (2017) lainaa Allan Owensin ajatuksia, pohtiessaan miten usko taiteen vaikutuksiin sai Pausessa uuden todistuksen, jossa nähtiin miten taide toimi siinä toimintaympäristössä tosi hyvin. Laura pohtii kriittisesti, että olisi hyvä avata ikkunoita, myös niiden kanssa jotka eivät niin vahvasti usko taiteella tekemisen vaikutuksiin. Hän lainaa hieman Allan Owensin ajatuksia kuvatessaan oivallustaan taiteen merkityksestä.

Siksi taide, koska monimutkaiset asiat voi olla niin isoja ja hankalia käsiteltäväksi rationaalisesti, että niiden käsittelyyn

tarvitaan joku muu tapa, että sanat eivät riitä, jolloin pitää, vaikka näyttää, siksi taide.

Mellanen

Mellanen (2017) pohtii myös kriittisesti sitä, miten tärkeitä oli se, että Pausessa oli taiteen ammattilaisia seassa. Hän miettii, mikä taiteen soveltajan rooli tapahtumassa oli ja suhdetta valtaan.

Mä ajattelen vaik sitä sarjakuvaosioo, mitä mä vedin siinä, että ei siin oo mitään ihmeellistä, et oisko joku vähän vähemmän prookin voinut niinkun pyörittää sen. Et mikä se oma rooli taiteen soveltajana siel niinkun on, koska sit me taas tullaan siihen valtaan, et kun mä tuun sinne, sillä jollain omalla osaamisella ja jollakii vähän sellasella painolastillakii ja muka kauheesti tietämisellä. Saatan syöttää aihetta, saatan syöttää tietynlaisen tavan tuottaa se teko tai teos, niin kuin oman kokemuksen kautta.

Mellanen

Mellanen (2017) puhuu taiteella tekemisen yhteydessä metataidoista ja esittelee kuviota, jossa on eroteltuna viisi metataitoa metaskills; feeling, seeing, dreaming, making ja learning. Laura pohtii, että taide voisi olla sellainen työkalu millä tällaiset osa-alueet lähtevät voimistumaan. Hän ajattelee osa-alueita empatiana, intuitionä, systeemisenä ajatteluna, mielikuvituksen soveltamisena, suunnitteluja ja testailuna, sekä itseohjautuvuutena.

Keskustelemme mitä taiteen menetelmiä Pausessa käytettiin. Pausessa oli ajatuksena antaa nuorille mahdollisuus kokeilla kaikkia ilmaisun keinoja ja välineitä. Pausessa pitkälti taidelähtöinen tekeminen käytännön sanelemana, että ketkä siellä oli ja mitä alan osaamista edustivat niin nuorista kuin vanhemmistakin osallistujista. Tekemisestä Lauran mielestä syntyi vähän kuin kollaasi tai bricollasch, johon valittiin mitä oli tarjolla ja mitä siitä syntyy. Hän kaipaisi seuraavaan Pauseseen varastoa tai ”matskuhyllä”, kuten Kantola ilmaisi. Sellainen hyllä josta nuoret voisivat helposti ottaa ja käyttää materiaalejaan, sekä muutama tietokone ja kameroita digitaaliseen tekemiseen.

Siin et mis ite ajattelee, et se videoeditointi on niin hirveen hidasta, et ei me nyt sitä tässä ruveta, niin ne nuoret on jo sen tehnyt.

Mellanen

9.3 Taiteen merkitys Tunne nimeltä rakkaus -projektissa

Tunne nimeltä rakkaus -projektin nuoret kertovat haastattelussa, miten tärkeätä oli oppia itsestä, tutustua itseensä, oppia voittamaan pelkonsa tuntemattomien ihmisten kohtaamisessa ja luottamaan, että esitykset onnistuvat. Nuoret kokivat saaneensa projektista lisää rohkeutta ihmisten kohtaamiseen muissakin elämän tilanteissa. Onnistuminen vaikeassa asiassa vahvistaa seuraavaan tilanteeseen. Nuoret kertoivat, miten teatteriharrastus auttoi heitä kohtaamaan arkisissa tilanteissa paremmin vieraita ihmisiä, kuten bussissa tai ammatinvalinnan opettajaa koulussa.

Heikkinen (2010) kirjoittaa ”kulttuurisesta vapaudesta”. Draaman kautta on mahdollista oppia omasta itsestä, yhteiskunnasta ja kulttuurista. Draama luo kolmannen tilan, symbolisen kulttuurin jossa kokemuksista voi keskustella, niitä voi tutkia ja niistä voi oppia. Draamakasvatuksessa kokemuksille annetaan rajattu konteksti, jossa sallitaan sellaiset tunteet, ajatukset ja ilmaisut, kielletytkin, jotka eivät ole arkipäivässä mahdollisia. (Heikkinen 2010, 23-24.)

Kokemus ja itseensä tutustuminen. Kyl se oli sillain et täs sai tietää aika paljon ittestään. Mihin mä pystyn ainakin outojen ihmisten kanssa, koska enhän mä aluks tuntenut paljon kehtään.

Nuori 3.

Mä opin itsestäni, mitä mä oon, mitä mä en oo ehkä aiemmin huomannu. Emmä tienny et mulla on niin suuret paineet ja vaikeeta ottaa kontaktii tuntemattomiin. Ja no kokemus, se oli niin tärkeä.

Nuori 2.

Mahdollisuuksien tila tai kolmas tila, joka tulee mieleen tuossa nuorten itseensä tutustumisesta teatteriprojektin aikana. Tämä tila on eletyn kokemuksen ja sen käsitteellistämisen välissä. Siinä tilassa draaman keinoin on mahdollisuus kertoa omia tarinoita, tutkia todellisuutta ja harjoitella oman elämän subjektiksi, vahvistua seuraavaan tilanteeseen. (Heikkinen 2010, 24.)

Meillä menee hyvin, me tiedetään se. Ei se voi mennä huonosti.

Nuori 3.

Nuoret tuovat esiin myös hauskanpidon ja leikkillisyyden. Teatteriprojektissa ihmiset suhtautuivat rennosti ja pääsivät leikkimään yhdessä. Leikkimiselle tuli kaivattu tila, paikka ja lupa.

Teatteri nyt ihan vaan silleen, kun tykkään siit nyt vaan ihan sikana. Eikä nyt vaan tuu leikittyä enää, mut mulle ainakin teatteri on niinku silleen leikkimistä periaatteessa. Et sä pääset

leikkimään, niin no mä ajattelen sitä vähän niinku leikin kannalta, et mun mielestä se on vaan ihan sairaan hauskaa.

Nuori 1.

Heikkinen (2010) selittää draaman ja teatterin eroa juuri tällä leikin erolla, hänen mukaansa teatteri on taideilmiö ja draama on leikkimisen ja näyttelemisen kulttuurinen ilmiö (Heikkinen 2010, 13.) ”Draaman, runon tai musiikin luominen ovat kaikki eräällä tavalla kuin leikkiä. Näistä leikeistä syntyy kulttuuria, joka on kaikille yhteistä.” (Heikkinen 2010,17.)

Hauskanpito. Oli myös hieno huomata, että ei se niin vakavaa sit oo. Sit tässä huomaa et ei se oikeesti ole niin justinsa.

Nuori 4.

Nuorten mielestä oli hyvin tärkeätä, että heidät hyväksyttiin omana itsenään ryhmässä. Heille ei syntynyt tarvetta olla jotain muuta. Yksi nuori kuvasi itsensä hyväksymisen keinoksi sen, että ajattelee ja kuuntelee itseään enemmän. Toinen nuori kertoi pohtineensa paljon sitä, pitäisikö hänen jotenkin muuttua. Mutta teatteriprojektin kautta hän koki, että erilaiset ja eri ikäiset ihmiset hyväksyivät hänet juuri sellaisena kuin hän oli.

Eikä mun oikeesti tarvikkaan muuttuu ja se tuntuu tosi kivalle, tosi hyvälle. Minä olen minä.

Nuori 3.

Heikkinen perustelee draamakasvatusta vastauksena eettiseen kasvatukseen sillä, että se vaikuttaa itsetuntemukseen, elämän hallintaa, se on avain elämän taitoihin, avain sosiaalisiin taitoihin, taitoon oppia epäonnistumaan ja huomaamaan miten epäonnistumisen on mahdollista löytää uutta. Hän lisää vielä listaan roolien kautta kehittyvää ongelman ratkaisutaitoja ja tunteiden oppimista. (Heikkinen 2010,24.) Näistä nuoret toivat esiin luvan epäonnistua ja itsetuntemuksen. Nuoret kertoivat oppineensa itsestään, itsensä kunnioittamisesta ja kuuntelemisesta ja itsenään olemisesta. Nuorten vastaukset ovat arvokasta yhteistä itsepohdiskelua.

Mut jotenki tuol ryhmäs oli sellanen ilmapiiri et siel pysty täysin olemaan oma ittensä ja niinku se oli mun mielestä silleen tosi ihanaa.

Nuori 1.

Teatteri vapauttaa tosi paljon, koska jos teet jotain tyhmää, silloin tyyliin, kun harjoitellaan, niin se ei edes haittaa, kun sä vaan saat harjoitella sen kohan.

Nuori 3.

Nuoret puhuivat rohkeasti hyväksynnän hakemisesta, paineesta tehdä niin kuin muutkin, vaikka se ei olisikaan niin kuin itse parhaaksi näkisi. Yksi nuorista kertoi, että ajatteli enemmän muita, kuin itseään, mutta teatteriprojektissa alkoi ajatella enemmän itseään ja omaa parastaan.

Et ajattelen silleen enemmän muita, en niin niin paljo itteeni ja mut ei se sit..tuol oli vähän niin kuin toisin, niinku kumos sitä, että pitää oikeesti ajatella itteensä ja tehdä sitten niinku silleen, et se alkaa tuntuu omaksi parhaaksi, koska se on kans tosi tärkeitä.

Nuori 2.

Niin just se itteensä hyväksyminen. Mä voin loistaa just sellasena mitä mä olen.

Nuori 3.

Heikkinen (2014, 14) kirjoittaa miten draamakasvatus on kokonaisvaltaista kasvatusta. Siinä draama siirtää kulttuurista pääomaa sukupolvelta toiselle ja rohkaisee tekijöitä kyseenalaistamaan ja uudistamaan kulttuuria, sekä rakentamaan omaa minuuttaan.

10 YHTEENVETONA SITOUTTAVAT TEKIJÄT TAIDEPROJEKTEISSA

Kaikissa taidelähtöisissä projekteissa nuorilla oli vahvaa sitoutumista toimintaan. Nuorten arvio omasta sitoutumista niin työpajatoimintaan kuin teatteriprojektiin oli korkea. Pause Festivaalissa joukko aktivistinuoria lähti suunnittelemaan jopa seuraavan kesän tapahtumaa. Huomion arvoista on mielestäni se, että työttömät nuoret sitoutuivat kyselyhetkellä mielestään paremmin työpajan kaltaiseen työkokeiluun tai työhön kuin opiskeluun.

Kaikissa projekteissa sitouttavaksi tekijäksi nousi hyvä ilmapiiri. Hyvä ilmapiiri saavutettiin, kun vältettiin painostavuutta, pyrittiin rentouteen, rakennettiin tila kotoiseksi itsetehdyillä asioilla ja annettiin lupa leikkiä ja pitää hauskaa. Taiteella tekeminen antaa tällaiseen tilaan. Hyväksyvän ilmapiirin tärkeys nousi esiin useissa vastauksissa. Rohkaiseva ja kannustava ilmapiiri sekä vertaistuki korostuivat nuorten vastauksissa.

Taide antaa kielen ja keinon kertoa itsestä ja ajatuksista uudella tavalla, se tarjoaa mahdollisuuden ymmärryksen ja empatian tilalle. Henkilökohtaisten tarinoiden jakaminen ja niiden kautta toisen ymmärtäminen korostuivat Tunne nimeltä rakkaus -esityksessä. Sukupolvien välinen ymmärrys vahvisti nuoria. Pausessa draamatarinan tarjoama dialogi synnytti pohdintaa myös omasta elämästä. Jaettu yhteinen asia helpotti nuoria valintoihin

liittyvässä elämäntilanteessa. Vaihtoehdot tuotiin demokraattisesti näkyviksi ja kriittisellekin pohdinnalle annettiin tilaa tai jopa toivottiin sitä. Ankkulissa monipuolinen taiteella tekeminen edusti nuorille enemmänkin mielekästä tekemistä ja tateeseen altistamista. Sekä Ankkulin nuorten, että Pausen nuorten kanssa nousi esiin menetelmällisesti videokuvaus, se toimii luontevasti nuorten ilmaisun välineenä molemmissa projekteissa.

Toinen korostunut asia oli heterogeeninen ryhmä, osallistuvien ihmisten ikäerolla ei ole suurtakaan haittaa, erilaisuus koettiin ryhmää rikastavana asiana. Nuorten välinen iso ikäero ei haitannut missään projektissa. Jopa sukupolvien välistä kohtaamista tapahtui ainakin Tunne nimeltä rakkausprojektissa. Pausen yli 30-vuotiaat kuuluivat nuorten kriittisiä kysymyksiä vanhempien aikuisten käyttäytymisestä. Tämän asian ydintiimin jäsenet kokivat etupäässä pyrkimyksenä tasa-arvoiseen ja avoimeen keskusteluun.

Kolmas tärkeä asia sitoutumisessa nuorilla oli kokemus siitä, että he tulivat hyväksytyiksi ryhmässä sellaisena kuin olivat ja saivat myös epäonnistua ja harjoitella. Kaikissa projekteissa nuorten palautteissa ja haastatteluissa nousi esiin hyväksytyksi tulemisen tunne. Uskoisin että juuri taidelähtöisellä tekemisellä on voimakkaita vaikutuksia tähän. Taidelähtöinen toiminta antaa asioille mahdollisuuden tulla näkyväksi.

Neljäntenä tekijänä tässä on aika, ajan antaminen kehitykselle ja pitkä yhdessä toimimisen aika korostuu erityisesti Ankkulissa ja Tunne nimeltä rakkaus -esityksessä. Yksi esityksen nuorista sanoi; ”Ehkä siihen vaikuttaa, kun oltiin kokonainen vuosi yhdessä. Sit alko tottuun.” Mutta myös toiminnan oikea aikaisuus on tärkeitä varsinkin työttömien nuorten elämäntilanteessa. ”Koska tajusin, että nyt olisi parhain aika oppia sitoutumaan” oli erään Ankkulipajan kyselyyn vastanneen nuoren osuva kommentti.

Teatterin voimakas sitouttava vaikutus näkyy erityisesti Tunne nimeltä rakkaus -esityksen nuorten vastauksissa, siitä miten nuoret kokevat projektissa oppivansa taiteellisen tekemisen kautta itsestään. Nuoret kertoivat saaneensa teatterin yleisötyöskentelyn kautta rohkeutta kohdata vieraita ihmisiä myös arkiympäristöissään. Rooli antoi suojaa ja itsetuntoa. Vaikuttava on Tunne nimeltä rakkaus -esityksen nuoren kommentti tästä asiasta: ”Mä voin loistaa just sellasena kun mä olen”. Nuorilla on voimakas tarve miellyttää muita, mutta teatterikokemuksen kautta minäksi kasvaminen vahvistui itsestään välittämisen kautta, myös muunlaisena olemisen paineet vähenivät. Tunne nimeltä rakkaus -esitys on nuoren esimerkki erikäisten hyväksyvien ihmisten kanssa kasvamisesta ja kehittymisestä.



Taulukko 6. Tärkeimmät taidelähtöisen tekemisen sitouttavat tekijät

Pause-festivaali edustaa tutkimuksessa hyvää mallia toteuttaa taidelähtöistä toimintaan niin, että nuorten toimijuuden on myös mahdollista muuttua ja vahvistua. Lähtökohtana Pausen mallin mukaisesti on yhteen toimivan taustatiimi, tässä ydinryhmä, joka on arvomaailmaltaan ja toimintafilosofialtaan samansuuntainen. Eduksi ydintiimillä oli aikaisempi onnistunut yhteistyö ja kokemus taiteen toimivuudesta. Lupaus siitä, että tapahtuma on nuorten omistama, on myös lunastettava. Se vaatii vallasta ja omistamisesta luopumista. Tapahtumassa nuorille tulee tarjota laadukasta ohjausta taidemenetelmän käytöstä, mutta myös tilaa itseohjautuvalle moni menetelmäisyydelle. Tapahtuman tulee olla kuuleva ja keskusteleva, kaikille kriittisille näkökulmille tilaa antava. Haitaksi ei ole, että joukossa on vanhempia aikuisia, mutta heidän on tietoisesti varottava esiin nousevien aiheiden tai teemojen ohjailua. Vanhemmat voivat mennä tapahtumaan oppimaan nuoremmilta. Kysymys on tasavertaisesta kunnioittavasta ja dialogisesta yhteistyöstä taiteen keinoin. Tärkeätä oli, että Pausen aikuiset, eivät jättäneet nuoria yksin vastuuseen, vaikka vapautta ja valtaa antoivatkin. Aktivistinuoria on autettu seuraavan Pausen suunnittelussa, tiedotuksessa ja organisoinnissa. Heille on annettu myös rauha miettiä nuorten kesken, mitä seuraavalta Pauselta haluavat ja keitä yli 30-vuotiaita haluavat mukaan tapahtumaan. Toimijuuden muuttuminen ja voimistuminen on ehdottomasti merkki myös sitoutumisesta.



Taulukko 7. Pausen malli toimijuuden muuttumisesta

Raha herätti ristiriitaisia tuloksia. Työpajalla esiin nousi sitouttavaksi tekijäksi raha. Nuoret tekivät tärkeitä valintoja taloudellisten vaikutusten mukaan. Ilmeisesti osa nuorista koki opiskelun liian kalliiksi tai taloudellisesti mahdottomaksi vaihtoehdoksi. Toisaalta edes raha ei sitouta taidetoimintaan, jos oma motivaatio ja toimijuus on heikkoa. Toisaalta taas Pausessa vähäisilläkin kustannuksilla saatiin aikaiseksi laadukasta ja nuoria sitouttavaa toimintaa.

11 OMAA POHDINTAA OPINNÄYTETYÖSTÄ

Opinnäytetyö pyrkii realistiseen näkökulmaan, tarjoamaan tutkimustekstillä ikkunoita todellisuuteen. Toimintatutkimuksen luotettavuuden mukaisesti opinnäytetyössäni pyrin reflektiivisiin käytänteisiin ja toiminnan kehittämiseen. Tutkimuksessa ovat yhteistoiminnallisesti tutkija ja tutkimukseen osallistuvat olleet aktiivisessa roolissa. Opinnäytetyö sisältää sekä kvalitatiivisia, että kvantitatiivisia tuloksia jotka täydentävät toisiaan. Kysely tutkimuksen otos on pieni, mutta toimii laadullisen tutkimuksen yhtenä osana ja suunnan näyttäjänä. Vahvistavuus toteutuu, kun tulokset saavat tukea toisten tutkimusten tuloksista.

Opinnäytetyön uskottavuuden perustan pitkään kokemukseeni nuorisotyöstä, uskon että käsitykseni tutkittavien käsityksistä vastaavat toisiaan, peilaan ajatuksiani myös muiden nuorisotyön alalla toimivien ajatuksiin.

Tutkimus jakautuu kolmeen projektiin ja toteutuu hieman erilaisissa konteksteissa. Lähtökohtaisesti osallistuvien nuorten motiivit taidelähtöiseen toimintaan ovat hyvin eritasoiset. Uskon kuitenkin tämän moninäkökulmaisuu- den pohjalta tulosten siirrettävyyteen myös muihin kuin nuorisotyön konteksteihin.

Porfoliomallinen muoto antaa tilaa ennustamattomille tekijöille projektien ja tutkimuskysymysten syklisessä kulussa. Suostuminen tutkimuskysymyksen tarkentumiseen prosessien edetessä antoi työlle varmuutta. Vaikeutena opinnäytetyössä on omakohtaisen kokemisen syvyys ja laajuus. Portfoliomalli antaa luvan kuvaamiselle. Havainnoijana ja kokijana olen oman työni tutkimusvälineenä, subjektiviteetti korostuu opinnäytetyössäni. Kohderyhmän rajaaminen nuoriin ja esiin nousseiden tekijöiden teemoittelu auttavat pysymään ulkopuolisena havainnoijana. Opinnäytetyön pätevyys korostuu teoreettisella ja käsitteellisellä määrittelyllä. Teoreettinen ääni auttaa opinnäytetyön raportoinnissa ikään kuin pitämään pään veden pinnan päällä.

Opinnäytetyössä toteutuu vahva oma sitoutuminen tutkimiseen, mutta myös ammatillinen eettisyys ja luotettavuus suhteessa seurattaviin nuoriin. Lainaamieni lähdetekstien kirjoittajien kohtaaminen projekteissa on osa opinnäytetyöni uskottavuutta ja validiteettia erityisesti taidelähtöisten menetelmien ymmärtämisessä.

12 KEHITYSIDEOITA UUDISTUSTEN UHASSA JA VALOSSA

Pidän ihmisarvoisena nuoren ihmisen elämänä sen, että hänellä on tila tai paikka kokeilla taidetta omista lähtökohdistaan. Työpajojen nonformaaliin oppimisympäristöön taidelähtöinen työskentely sopii mielestäni hyvin, kunhan tekemisen lähtökohdat ovat selvillä ja yhdessä neuvoteltu nuorten kanssa. Yhdysvalloissa on todettu, että teemaperustaiset taideprojektit toimivat osana nuorisotyötä, vain jos projektien suunnittelussa huomioidaan ikäryhmän kyvyt ja tarpeet (ArtsEqual 2016, 7).

Ajoittain olen hämmästellyt, miten työpajatyössä hygieniapassin suorittaminen koetaan tärkeämpänä kuin luovan ilmaisun työskentely, tuotokset ja tulokset. Bardy (2007) selittää ilmiötä näin; ”taideprojektien ongelma on, että niiden arvioidaan kuten mitä tahansa muita projekteja, vaikka niiden saavuttamien tulosten ja vaikutusten mittaaminen on vaikeaa” (Bardy 2007, 21-33, Ranta-Tyrkkö & Haapalainen 2016, 150).

En ole kokenut, että kaikilla nuorilla olisi tasa-arvoiset mahdollisuuden taitteen harrastamiseen. Nuorilla on halua ja kiinnostusta tehdä myös taiteella töitä. Itselläni ei ole ollut tarvetta ohjaajana pakottaa heitä kaikkia hakemaan putkimiehiksi tai lähihoitajiksi, eikä minun tule käyttää valtaani elokuvaohjaaja -unelmien kyseenalaistamiseen tai siipien katkomiseen. Ei ole ihme, jos alastaan epävarman nuoren ammattikoulu katkeaa tee se itse

opetuksen keskellä. Nuorten tulisi saada enemmän mahdollisuuksia työskennellä erilaisten taiteen ammattilaisten ja taidelaitosten kanssa.

Nuoret tarvitsevat aikuistumisensa kynnyksellä aikuisten tukea ja vaihtoehtoisia mahdollisuuksia pohtia omia kykyjään ja elämäänsä. Työpajat ja taidelähtöine tekeminen tarjoavat tähän hyvän mahdollisuuden. Työpajojen väki voisi koostua enemmän eri ikäisistä ihmisistä, sukupolvet yhdessä rikastaisivat ryhmiä ja lisäisivät keskinäistä hyväksyntää. Sitoutuneimpien osallistujien toimijuuden muutokselle tulisi työpajoissa antaa enemmän valtaa, vastuuta ja tilaa. Työpajojen ohjaaja vetoisuus ei ole toimivan työpajan ainoa vaihtoehto, voisi kokeilla enemmän myös itseohjautuvia rakenteita.

Aikuiset nuoretkin kaipaavat harrastustoimintaa. Arkisissa taloudellisissa ahdingoissa elävillä nuorilla ei ole varaa kulttuuripalveluiden tai aikuisopistojen maksullisiin kursseihin tai tapahtumiin. Nuorisopalvelut voisivat järjestää taidelähtöistä iltatoimintaa myös 18-28 -vuotiaille nuorten ryhmille.

Peilaan kehitysehdotuksiani yhteiskunnassamme käynnissä oleviin uudistuksiin, jotka koskettavat nuorten elämää. Tämän vuoden alusta astui voimaan ammattikoulureformi, joka on hallituksen kärkihanke. Tässä suuressa muutoksessa päätavoite on, että nuoret oppivat entistä enemmän työpaikoilla ammatissa tarvittavia taitoja. Taustalla on hallituksen koulutusleikkaukset. Jouni Munukan (2018) Facebookissa levinneen Ylen MOT:n kirjoituksen mukaan ammattikoulutuksesta leikattiin vuosina 2012-2017 jopa 379 miljoonaa euroa. Luku on ymmärrettävissä paremmin, kun opetus- ja kulttuuriministeriö oli Ylen MOT -ohjelman pyynnöstä laskenut, että ammattikoulujen valtiolta saama rahoitus oli pienentynyt 19 prosenttia viidessä vuodessa. Säästöjen takia ammattikouluissa opettajien määrää on vähennetty. Työpaikkojen vastuulla on entistä enemmän nuorten opiskelijoiden ohjaaminen ja kouluttaminen. Yrityksillä taas ei ole aikaa tai rahaa kouluttaa entistä heikompiteoisia oppilaita, kirjoittaa Munukka. Hänen mukaansa 44 prosenttia suomen nuorisosta käy ammatillisen koulutuksen, loppu puoli päätyy lukioon tai välivuoteen.

Tuoreessa nuorten tulevaisuusraportissa 2018 käy selville, että lukiolaisten keskuudessa välivuoden suosio on kasvanut. Raportin mukaan lukiolaisista neljännes jää vaille tietoa jatko-opinnoista. (Koskinen 2018.) Nuorten tarve tukeen, neuvontaan ja ohjaukseen on suuri niin ammattikouluissa, työelämässä kuin lukioissakin. Lukion suorittaneiden nuorten osuus omalla työpajallani Vantaalla on viime vuosina lisääntynyt. Ankkuli -projektin nuorista 8 oli suorittanut ylioppilastutkinnon ja viisi ammatillisen perustutkinnon.

Työpajayhdistys on valtakunnallinen kattojärjestö ja yrittää pitää muuttuvassa palvelujärjestelmässä työpajojen ja pajoja tarvitsevien nuorten puolia. Työpajayhdistyksen (2018) mukaan myös 1.1.2018 voimaan astuneen aktiivimallin myötä työpajojen tarve tulee entistä suuremmaksi. Nuoret ovat ohjaustilanteissa kertoneet minulle useita esimerkkejä, miten aktiivimalli oli hankaloittanut hänen selviämistään arjessa.

Aktiivimalli ei ole ainoa julkista keskustelua kuohuttava ja hämmentävä asia. Maakuntauudistus ja sote -uudistus mietityttävät myös Työpajayhdistystä (2018). Uudet 18 maakuntaa tulevat uudistamaan sosiaali- ja terveyshuollon rakennetta. Siinä rahoitusta ja palveluja, myös TE-toimistojen tehtäviä ja työpajojen palveluja tulee siirtymään maakuntien vastuulle 1.1.2020 alkaen. Tämä vaikuttaa työpajatoimintaan. Työpajayhdistys yrittää panostaa maakunnalliseen vaikuttamistyöhön, jotta heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten palvelut eivät kaventuisi. Työpajayhdistys peräänkuuluttaa, että työpajatoiminnan resursseja on vahvistettava, jotta pystytään vastaamaan lisääntyviin asiakasmääriin ja kasvaviin odotuksiin.

Työpajoja on Suomessa Työpajayhdistyksen (2018) mukaan 260 työpajaa, niissä työskentelee noin 2 000 työntekijää ja niiden palveluihin osallistuu vuosittain 25 000 valmentautujaa. Vain 10 % Suomen kunnista ei ole vielä työpajatoimintaa. Pajatoiminta on osoittanut paikkansa ja tarpeellisuutensa nykyisessä palvelujärjestelmässä ja tarve on kasvava.

Suomessa on Me-säätiön selvityksen mukaan 66 000 syrjäytynyttä nuorta, vantaalaisten nuorten osuus on noin 3 000. Samassa Vantaan sanomien jutussa kuvataan nuorta, joka osallistui Ankkuli -projektiin. Nuori oli lopettanut aikoinaan it-insinöörin opinnot Metropoliasissa motivaation puutteesta. Elämän suunta oli hukassa vuosia. Työpajaan hän oli päässyt etsivän nuorisotyön avulla. Tammikuussa 2018 hän aloitti taas opiskelun Metropoliasissa. (Massinen 2018.)

Myös Kelan tietojen mukaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten eli niin sanottujen NEET-nuorten määrä on lisääntynyt Suomessa. Kela onkin pyrkinyt helpottamaan nuorten kuntoutukseen ohjautumista. Maaliskuun 2018 alusta on alkanut kokeilu, jossa alle 30-vuotiaiden nuorten kanssa ammatillisen kuntoutuspalveluksen myöntämistä kokeillaan kevyemmin perusteiden. Tässä tarkoitetaan nuoria, jolla ei ole työtai opiskelupaikkaa ja jotka eivät ole suorittamassa siviili- tai asepalvelusta. Nuoret tai hänen kanssaan työskentelevä taho voivat hakea Kelan kuntoutuspalveluita suullisesti ja ilman lääkärinlausuntoa soittamalla Kelan kuntoutuksen palvelunumeroon. (Kela 2018.)

Ankkuli-projektin kyselytutkimuksessa nuorten vastauksissa toistui raha, rahan puute tulee esiin myös Nuorisobarometrissa 2017. Tämä vuosittain julkaistava Nuorisobarometri mittaa suomalaisten 15-29 -vuotiaiden nuorten arvoja ja asenteita. Viimeisimmän nuorisobarometrin teemana on koulutus. Tulosten mukaan rahanpuute kaventaa opiskeluvaihtoehtoja ja voi johtaa koulutuksen keskeyttämiseen. Varsinkin toisen asteen ammattiin opiskelevien ammatillisen tutkinnon keskeyttäneistä peräti 17 prosenttia ilmoitti rahan puutteen vaikuttaneen keskeyttämiseen erittäin tai melko paljon. (Saavalainen 2018.)

Toisen asteen opiskelu tulee kalliiksi. Opiskelu ei ole omienkaan havaintojeni mukaan yhdenvertaisesti kaikille mahdollista. Lukio ja ammattikoulutus ovat maksuttomia, mutta oppimateriaalit, kirjat, laitteet, työvälineet ja

asut voivat nousta niin kalliiksi, että opiskelijalla tai perheellä ei ole varaa nuoren opiskeluun. Esimerkiksi lukiokoulutuksen kokonaiskustannukset voivat nousta jopa 2600 euroon. Julkisessa keskustelussa esiin nousseet ilmaisen koulutuksen vaatimukset ovat tasa-arvon näkökulmasta tärkeitä. Kaikille tulee taata yhdenvertaiset mahdollisuudet toisen asteen koulutukseen. On välttämätöntä, että eduskunta ryhtyy toimenpiteisiin, jotta saataisiin lakiuudistus lukion- ja ammatillisten opintojen maksullisuuden poistamiseksi (Pentikäinen & Luomala & Euro 2017, 164).

Nuorisotutkimuksen verkosto toteutti tutkimuksen 2017 NEET-nuorten näkemyksistä etsivän nuorisotyöntekijöiden kanssa. Tutkimuksessa haastateltiin nuoria, joita on vaikea tavoittaa kyselytutkimuksella. Nuorten huonovointisuus yllätti syvyydessään ja erot nuorisobarometrin tuloksiin olivat suuria, vapaa-aika tai ystävyysuhteet eivät kompensoineet työ- ja koulutuselämän ulkopuolisuutta. Nuoren mielestä ystävien puute koettiin keskeisimmäksi tekijäksi syrjäytymiseen. Ulkopuolisuus sosiaalisesta elämästä koetaan merkityksellisemmäksi syrjäytymisen määrittelyssä kuin ulkopuolisuus palkkatyöstä ja opiskelusta. (Nuorisotutkimusseura 2017.) Ankkuli-projektin nuoret puhuivat työpajatoiminnan merkityksestä siinä, että pääsivät pitkän työttömyyden jälkeen tekemisiin oman ikäisten nuorten kanssa.

Rauno Perttula (2018) esittää väitöskirjassaan kaksi ajatusta nuorten syrjäytymisen ehkäisyksi, ensimmäinen on ajoissa auttamisen ajatus ja toinen on syrjäytymispuheen lopettaminen. Perttulan mukaan vallalla on ajatus, että kun nuoret saadaan ohjattua kouluun tai muuten aktivoitua, mutta sen jälkeen ei tarvitse tehdä enää mitään. ”Mutta eihän työ tai koulu pelasta ketään”, Perttula toteaa. Hänen mukaansa nuorille on annettava oikeus etsimiseen ja hapuiluun, kaikkien ei pidä heti tietää mihin suunnistaa. Hänen mukaansa nuori tarvitsee aikaa miettiä rauhassa omaa suuntaansa. Tämä ajan antaminen tuli esiin myös omassa tutkimuksessani. Perttulan mielestä ajoissa annettu apu on sellaista tarkoituksen mukaista apua, jota nuori itse kokee tarvitsevansa. Hän korostaa myös yhteisöllisyyden kokemisen merkitystä varsinkin siinä, miten nuorta voitaisiin tukea yhteiskuntaan jäsentymisessä. (Tolvanen 2015.)

Taide ei ehkä ole ratkaisu nuorten ongelmiin, mutta taiteen soveltavaa käyttöä olisi perusteltua lisätä näiden koulutusten väliin jäävien nuorten kanssa toimiessa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2018) mukaan viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana taiteen soveltava käyttö on lisääntynyt merkittävästi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos eli THL kertoo, että on kertynyt runsaasti tutkimuksellista näyttöä siitä, että taidelähtöisistä menetelmistä on hyötyä nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Taiteen ja hyvinvoinnin laitoksen viime aikaisissa tutkimuksissa on noussut esiin, että taiteella on merkitystä kommunikaation, ilmaisun ja jäsentämisen tilana. Taiteellisen toiminta tarjoavat symbolisen etäisyyden ja metaforan suojan niin teatterissa, musiikissa, tanssissa kuin kuvataiteessakin. Taiteellisen ilmaisun turvin on mahdollista tuoda esiin sellaista, jota olisi

vaikea puhumalla selittää. Taide tarjoaa välineitä myös omien vahvuuksien tunnistamiseen, sosiaaliseen kasvuun ja oppimiseen. Taide herkistää havaitsemaan uusia asioita, eikä sen tarvitse olla pelkkä väline. Samojen tulosten joukkoon päädyin omassa tutkimuksessani. Taide on myös merkittävänä apu vuorovaikutussuhteen rakentumisessa eri-ikäisten ihmisten välille.

Opinnäytetyöni osallistuu ajankohtaiseen nuorten hyvinvoinnin tutkimiseen. Tuloksiltaan se liittyy taidelähtöisten menetelmien hyödyllisyyteen ja yhdistyy vallitsevaan näkemykseen taiteella toimimisen mahdollisuuksista. Tulokset osoittavat sitoutumisen lisäämisen olevan kiinni tekijöistä joihin jokaisessa nuorten ryhmässä on mahdollista vaikuttaa. Ilmapiiri, hyväksyntä ovat asioita joihin tulee suhtautua tietoisesti ja vakavasti niin nuorisotyön, kulttuurityön kuin opetuksenkin kentillä. Näiden tekijöiden ohittamista ei voida hyväksyä resurssipulalla.

”Voimaa eivät käytä ne, jotka voimakkaat ovat tehneet heikoiksi, vaan ne vahvat, jotka ovat riistäneet toisilta heidän voimansa.” (Freire 2005, 56).

LÄHTEET

- Anttila P. (2006). *Tutkiva toiminta ja Ilmaisu, Teos, Tekeminen*. ARTEFAKTA 16. Hamina: AKATIIMI Oy.
- ArtsEqual-konsortio ja kirjoittajat. (2016). *Taiteet, tasa-arvo ja hyvinvointi: Katsaus kansainväliseen tutkimukseen*. Kokos-julkaisu 2/2016. 2. painos. Helsinki: ArtsEqual, Taideyliopisto.
- Bardy M. (2007). Taiteen paluu arkeen. Teoksessa M.Bardy, R. Haapalainen, M. Isotalo & P. Korhonen (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007. Helsinki: Like, 21 – 33.
- Berghäll S. (2017). Kansallisteatterin Maunulan maisema –hankkeen yhteenvetoa. Haettu osoitteesta <http://maunula.net/uutisia-mainmenu-63/3590-kansallisteatterin-maunulan-maisema-hankkeen-yhteenvetoa>
- Berghäll S. (2017.) Rakkautta ja kiitoksia Maunulassa. Oulunkyläläinen - Pohjoiset esikaupungit -lehti. Julkaistu 18.3.2017. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <http://oulunkylainen.fi/2017/03/18/rakkautta-ja-kiitoksia-maunulassa/>
- Berghäll S. (2017.) Tunne nimeltä rakkaus -esitys kuohunnasta, lämmöstä, kutinasta. *Maunulan Sanomat* 3/2017, 6. Haettu 6.5.2018 osoitteesta http://maunula.net/images/stories/MaSa/MaSa_2017/MaSa_17-3/MaSa2-8.pdf
- Dewey J. (2010). *Taide kokemuksena*. Suomentanut Antti Immonen & Jarkko Tuusvuori. Eurooppalaisen filosofian seura ry /niin & näin.
- Freire P. (2005). *Sorrettujen pedagogiikka*. Suomennos Joel Kuortti. Toimitanut Tuukka Tomperi. Tampere: Vastapaino.
- Gröndahl J. & Heinonen E. (2017) Tunne nimeltä rakkaus. Esityskäsikirjoitus. Julkaisematon teos. Sivut 1-35. Helsinki: Kansallisteatteri.
- Haapalainen A., Ranta-Tyrkkö, S. (2016). Yhteisötaide. Teoksessa Roivainen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (toim.) *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat*. EU; United Press Global, 144-160.
- Hakala, J. (2010). Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 12–25.
- Hannula, A. (2000). *Tiedostaminen ja muutos Paulo Freiren ajattelussa. Systemaattinen analyysi Sorrettujen pedagogiikasta*. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 167. Helsinki: Yliopistopaino.

Heikkinen, H. (2010). Toimintatutkimus – enemmän kuin tutkimusta? Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 214 – 229.

Heikkinen, H. (2010). Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. Vantaa: Hansaprint Oy.

Heinonen E. 2017. Tervetuloa mukaan RAKKAUS-projektiin. Mitä RAKKAUS-projekti tarkoittaa? Työryhmä. Kevään harjoitukset. Moniste. 1-sivuinen. Julkaisematon lähde. Maunula, Helsinki.

Heinonen E. 2017. Ohjaajan puhe Tunne nimeltä rakkaus -työryhmälle viimeisen esityksen jälkeen järjestetyissä esitysten hautajaisissa. 22.11.2017. Lavaklubi, Kansallisteatteri, Helsinki.

Helsingin Sanomat (2017). Kulttuuria viedään Helsingin lähiöihin: Kansallisteatteri villitsee Maunulassa, Kaupunginteatteri Jakomäessä. Julkaistu 23.3.2017. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002892608.html#6>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jyväskylän yliopisto. (2016). Teemoittelu. KOPPA. Viimeisin muutos 21.4.2016. Haettu 20.5.2018 osoitteesta <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>

Kansallisteatteri (2017). Tunne nimeltä Rakkaus. *Kansallisteatteri syksy 2017. Taiteellinen teatteri vuodesta 1872*. Päätoimittaja; Mika Myllyaho. Sivu 33. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://magg.io/hm3nEj/32>

Kansallisteatteri (n.d.). Perustietoa kansallisteatterista. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://kansallisteatteri.fi/perustietoa-kansallisteatterista/>

Kansallisteatteri (n.d.). Maunulan maisema -projekti. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://kansallisteatteri.fi/ytyayleisotyo/maunulan-maisema/>

Kansallisteatteri (n.d.). Ytyä! -yleisötyöarkisto. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://kansallisteatteri.fi/ytyayleisotyo/ytya-yleisotyoarkisto/>

Kela (2018). *Nuori pääsee nyt Kelan kuntoutukseen ilman lääkärinlausuntoa*. Julkaistu 6.3.2018. Haettu 20.5.2018 osoitteesta http://www.kela.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/mHBZ5fHNro4S/content/nuori-paasee-nyt-kelan-kuntoutukseen-ilman-laakarilausuntoa?_101_INSTANCE_mHBZ5fHNro4S_redirect=%2Fajankohtaista

Korhonen P. (2007). Osallistava teatteri – omien ajatusten vakoilua. Teoksessa M. Bardy, R. Haapalainen, M. Isotalo & P. Korhonen (toim.) *Taide keskellä elämää*. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106 / 2007. Helsinki: Like, 111 – 113.

Koskinen A. (2018). *Ennätysmäärä lukiolaisia aikoo pitää väli vuoden, tutkija: Voivat löytyä syrjäytyneiden listalta*. Yle uutiset. Julkaistu 16.5.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10207189>

Massinen T. (2018) *Karu luku: Vantaalla on jo 3 000 syrjäytynyttä nuorta – Näistä syistä vantaalaisnuoret ajautuvat ahdinkoon*. Julkaistu Vantaan Sanomissa 25.4.2018. Haettu 20.5.2018 osoitteesta <https://www.vantaan-sanomien.fi/artikkeli/634548-karu-luku-vantaalla-on-jo-3-000-syrjayty-nytta-nuorta-naista-syista-vantaalaisnuoret>

Maunulan maisemat (2017). Maunula ja rakkaus. Projektinvetäjät. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://www.maunulanmaisema.fi/rakkaus-2017>

Munukka J. (2018). *"Karrikoiden riittää, kun joka toisen lääkkeet menevät oikein" – Hätähuutoja ammattikoulutuksesta kuuluu läpi Suomen*. Yle MOT. Julkaistu 5.4.2018. Haettu 20.5.2018 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/04/05/karrikoiden-riittaa-kun-joka-toisen-laakkeet-menevat-oikein-hatahuutoja>

Myllyaho M. 2017. Kutsu. Tervetuloa Tunne nimeltä rakkaus -esityksen ensi-iltaan Maunula-taloon torstaina 9.11. 2017 klo 19. Mainos, 1-sivu. Helsinki: Kansallisteatteri.

Mäkelä S. (2017). *Månsasbor undersöker kärlekens väsen*. Huvudstadsbladet 11.11.2017. Haettu osoitteesta 5.5.2018 <https://www.hbl.fi/artikel/mansasbor-undersoker-karlekens-vasen/>

Nuorisolaki 2016/1285. Haettu 27.3.2018 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Nuorisotutkimusverkosto (2017) Nuorisotutkimusverkosto selvitti etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa: NEET-nuorten huonovointisuus yllätti syvyydessään. Nuorisotutkimusseura ry. Julkaistu 5.12.2017. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/ajankohtaista/uutiset/1726-nuorisotutkimusverkosto-selvitti-etsivien-nuorisotyontekijoiden-kanssaneet-nuorten-huonovointisuus-yllaetti-syvyydessaaen>

Onnismaa, J. (2014) R.Vance Peavyn sosiodynaaminen ohjaus. *Aikuiskasvatus* 34 (2014): 4, 296-300. Helsinki: Kansanvalistuseura, Aikuiskasvatuksen tutkimusseura. Haettu 12.4.2018 osoitteesta <http://www.doria.fi/ezproxy.hamk.fi/handle/10024/116361>

Onnismaa, J., Pasanen, H., & Spangar T. (2004) *Ohjaus ammattina ja tieteenalana*. Osa 3. Ohjaustyön välineet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Peavy R. V. (1999) *Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma* 21. vuosisadan ohjaustyöhön. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Peavy R. V. (2006). *Sosiodynaamisen ohjauksen opas*. Suomennus Petri Auvinen. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Pentikäinen E. & Luomala J. & Euro A. (2017). Toisen asteen koulutus on monelle liian kallis. *Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017*. Toimittaneet Pekkarinen E. & Myllyniemi S. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö. Sivu 164. Haettu 20.5.2018 osoitteesta https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

Puska M. (2016) *Luova kirjoittaminen ja mediakasvatus. Tarkastelussa työttömien nuorten mediasuhteet ja kirjoittaminen*. Pro gradu -tutkielma. Mediakasvatus. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampereen Yliopisto. Haettu 13.4.2018. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100003/GRADU-1478531653.pdf?sequence=1>

Pässilä A. & Owens A. (2017). PAUSE Festivaali – Välinpitämättömyyttä vastaan merkityksellisyyden puolesta. Sähköpostiviestin liite tekijälle 23.9.2017. Artikkelin sivut 1-8.

Rainio, E. (2009) *Prosessidraama ja tutkiva teatterityö*. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Rakkaustutkija (2017). *Tunne nimeltä rakkaus -esityksen käsiohjelma*. Julkaisematon teos. Helsinki: Kansallisteatteri.

Saavalainen H. (2018) *Rahapula ajaa monet nuoret koulutuksen ulkopuolelle – taloudellinen eriarvoisuus seuraa myös vapaa-ajalle*. Julkaistu: 20.3. Helsingin Sanomissa. Haettu 20.5.2018 osoitteesta <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005610544.html>

Siren, K. (2017) Luettelo kevään 2017 toteutuneista työpajoista. Moniste. 2-sivuinen. Julkaisematon lähde. Maunula, Helsinki.

Skyten E. 2017. Nuorten Pause-festivaalilla keskustellaan taiteen keinoilla – osallistumaan pääsee vielä kahtena päivänä. 18.7.2017 Etelä Suomen Sanomat. <http://www.ess.fi/uutiset/paijathame/art2385887>

Skyten E. 2017. Kysely nuorten Pause -festivaalilla mistä nyt pitäisi puhua enemmän? 19.7.2017. Etelä Suomen Sanomat. <http://www.ess.fi/uutiset/paijathame/art2385897>

Suoranta J. & Rynnänen S. (2014). *Taisteleva tutkimus*. Helsinki; Into Kustannus Oy.

Toivonen V. (2011) *Hyvää nuorten työpajatyötä etsimässä. Vastustajien innostamisesta sosiodynaamiseen ohjaamiseen*. Opinnäytetyö. Ohjaustoitinnan koulutusohjelma. Haettu 13.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32228/hyvaa_tyopajatyota_etsimassa.pdf?sequence=1

Tolvanen P (2015) Väitöstutkija: "Työ tai koulu ei pelasta ketään". Yle Uutiset. Julkaistu 20.2.2015 https://yle.fi/uutiset/3-7817024?utm_source=facebook-share&utm_medium=social

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2018) *Taidelähtöiset menetelmät*. Päivitetty 26.3.2018. Haettu 20.5.2018 osoitteesta https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat

TNR esiintyjä (2017). Suljetun WhatsApp -ryhmän keskustelut. Perustettu Tunnen nimeltä rakkaus -työryhmän jäsenille 17.10.2017.

Valtakunnallinen työpajayhdistys (2017) "Heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelut on unohdettu". Arvioita sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksista työpajatoimintaan. Pirjo Oulasvirta-Niiranen. Haettu 26.3.2018 osoitteesta <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2017-AK-134181.pdf>

Valtakunnallinen työpajayhdistys (2018) "Työpajatoiminta maakuntauudistuksessa. Palveluintegraatiota parhaimmillaan". Haettu 20.5.2018 osoitteesta <https://www.tpy.fi/vaikuttaminen/vaikuttamiskampanjat-ja-materiaalit/maakuntauudistus-ja-maakuntavaalit/>

Valli, R. (2010). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 103–127.

Yle Uutiset (2015). Väitöstutkija: "Työ tai koulu ei pelasta ketään". Rauno Perttula. Päivitetty 20.2.2015. Haettu 26.3.2018 osoitteesta https://yle.fi/uutiset/3-7817024?utm_source=facebook-share&utm_medium=social

Kuvaluettelo:

Kansallisteatteri (2017) Instagram kuvia. kansallisteatteri_ytya. Haettu 6.5.2018 osoitteesta https://www.instagram.com/kansallisteatteri_ytya/

Oskarsson M (2017) Kuva 10. Työryhmä kehällä.

Siikanen S. (2017) Pause-festivaalin valokuvat. Kantola jakanut työryhmälle drobox linkkinä 22.7.2017.

Villberg, N. (2017). Tunne nimeltä rakkaus. Kansallisteatterin pressikuvat. Haettu 6.5.2018 osoitteesta <https://www.flickr.com/photos/kansallisteatteri/albums/72157684152729566>

Haastattelut:

Mellanen L. (2017) Teemahaastattelu PAUSE-festivaalista. Tekijän haastattelu 6.1.2018. Lahti.

Tunne nimeltä rakkaus -esityksen nuoret. Tekijän haastattelu 9.1.2018. Helsinki.

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa kulttuurialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Haen tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää kolmen taidelähtöisen projektin kautta nuorten sitoutumista vahvistavia tekijöitä ja taidelähtöisen työskentelyn merkitystä sitoutumiseen ryhmissä, joissa on nuoria toimijoita. Olen kolmessa projektissa myös kolmessa eri roolissa ohjaaja, näyttelijä ja havainnoija. Taidelähtöiset projektit ovat Ankkuli, jonka toteutin Vantaan kaupungin nuorten työpajalla Vies-tintä ja vuorovaikutuspajalla, Tunne Nimeltä Rakkaus oli Maunulan maisemat hankkeeseen kuuluva teatteriprojekti, sekä PAUSE -festivaali, joka järjestettiin Lahden nuorisopalveluiden tiloissa. Kaikki toteutuivat vuoden 2017 aikana. Toteutan opinnäytetyöni portfoliomallisena.

Tutkijana sitoudun noudattamaan voimassaolevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita. Tutkimukseen osallistuvilla ei ole odotettavissa kielteisiä seuraamuksia tutkimukseen osallistumisesta. Heillä on myös oikeus jäädä tutkimuksesta pois, milloin tahansa.

Alaikäisten vanhemmilta pyydän lupaa käyttää haastatteluaineistoa opinnäytetyöni kirjallisessa raportissa.

Uskon, että tutkimuksestani on hyötyä suunniteltaessa ja kehitettäessä nuorten kanssa tehtävää kulttuurista ja taidelähtöistä ohjaus- ja opetustoimintaa. Opinnäytetyötäni ohjaa Pirjo Seddik Hämeen ammattikorkeakoulusta.

Annan mielelläni tutkimuksesta myös lisätietoja, yhteystiedot ovat alla.

Helsingissä 9.1.2018

Virpi Toivonen, Artenomi AMK, HAMK

Koulutusohjelma; Kulttuurin- ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä

Opiskelija; Artenomi ylempi AMK, Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna

Sähköposti; virpi.toivonen@student.hamk.fi

Viestintä- ja vuorovaikutuspaja

Neilikkatien Pajatalo

Kevät 2017

Luovan ilmaisen keskiviikot

SITOUTUMINEN

1. MILLAINEN SINUN SITOUTUMISESI ON OPISKELUUN, TYÖHÖN TAI TYÖKOKEILUUN

ARVIOI JANALLA 0-10

0 ERITTÄIN HUONO, TÄYSIN SITOUTUMATON

10 ERITTÄIN HYVÄ, TÄYDELLINEN, SITOUTUMINEN 100 PROSENTTIA

2. OLETKO KESKEYTTÄNYT TYÖSOPIMUSTA, KOULUTUSTA TAI TYÖHARJOITTELUA TAI TYÖKOKEILUSOPIMUSTA?

Kyllä ?

Jos olet, miksi keskeytit? Syitä?

Ei?

Jos et ole keskeyttänyt? Miksi et ole, mikä sai sinut jatkamaan loppuun?

3. Miksi nuoret eivät mielestäsi sitoudu esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen?

4. Mikä nuoria auttaisi sitoutumaan paremmin koulutukseen?

5. ”Työpajalla nuoret sitoutuvat työkokeiluun ja tekemiseen paremmin kuin oppilaitoksissa”

Oletko samaa mieltä?

Miksi näin?

Kiitos!

T. Virpi Toivonen, Viestintä- ja vuorovaikutuspaja, Nuorisopalvelut, Vantaan kaupunki
HAMK, Kulttuuri ja taidetoiminta hyvinvoinnin edistäjänä, YAMK